

Integrace výtvarné výchovy ve vybraných předmětech primárního vzdělávání

Diplomová práce

Studijní program:

M7503 Učitelství pro základní školy

Studijní obor:

Učitelství pro 1. stupeň základní školy

Autor práce:

Ing. Petra Schoulová

Vedoucí práce:

Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.

Katedra primárního vzdělávání

Zadání diplomové práce

Integrace výtvarné výchovy ve vybraných předmětech primárního vzdělávání

Jméno a příjmení: Ing. Petra Schoulová
Osobní číslo: P17000086
Studijní program: M7503 Učitelství pro základní školy
Studijní obor: Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Zadávací katedra: Katedra primárního vzdělávání
Akademický rok: 2019/2020

Zásady pro vypracování:

Požadavky:

- 1) orientace v odborné terminologii a příslušné literatuře
- 2) vypracování série metodických listů, realizace, reflexe a fotodokumentace
- 3) evaluace ve výuce

Metody:

- 1) analýza odborné literatury (rešerše)
- 2) série metodicky zpracovaných úkolů
- 3) ověření v praxi a evaluace

Cíl:

Navrhnout a vypracovat sérii metodicky zpracovaných úkolů pro klíčové učivo ve vybraných předmětech primárního vzdělávání. Úkoly realizovat ve výuce a následně vyhodnotit jejich účinnost.

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování práce:
Jazyk práce:

tištěná/elektronická
Čeština

Seznam odborné literatury:

KOVALIK, Susan – OLSEN, Karen. Integrovaná tematická výuka: model, Kroměříž: Spirála, 1995, 304 s. Vzdělávání pro 21. století. ISBN 80-901873-0-7.
PODROUŽEK, Ladislav. Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi. Plzeň: Fraus, 2002, 96. s. moderní pedagogika v teorii a praxi. ISBN 80-7238-157-1.
RAKOUŠEK, Alena. Integrace obsahu vyučování, Praha: Grada. 2008. 158 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-2529-1.

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Pechová, Ph.D.
Katedra primárního vzdělávání

Datum zadání práce: 1. prosince 2019
Předpokládaný termín odevzdání: 1. května 2021

prof. RNDr. Jan Pícek, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jana Johnová, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 18. prosince 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci jsem vypracovala samostatně jako původní dílo s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Jsem si vědoma toho, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu Technické univerzity v Liberci.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti Technickou univerzitu v Liberci; v tomto případě má Technická univerzita v Liberci právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Současně čestně prohlašuji, že text elektronické podoby práce vložený do IS/STAG se shoduje s textem tištěné podoby práce.

Beru na vědomí, že má diplomová práce bude zveřejněna Technickou univerzitou v Liberci v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů.

Jsem si vědoma následků, které podle zákona o vysokých školách mohou vyplývat z porušení tohoto prohlášení.

27. dubna 2022

Ing. Petra Schoulová

Poděkování

Nejdříve bych chtěla poděkovat vedoucí své diplomové práce, Mgr. Zuzaně Pechové, Ph. D., za velmi příjemnou spolupráci, za podnětné připomínky, cenné rady a čas, který mi věnovala při tvorbě této diplomové práce. Dále bych chtěla poděkovat ZŠ Praha – Kolovraty za spolupráci při realizaci praktické části diplomové práce. Zvláštní poděkování patří všem žákům, se kterými jsem mohla pracovat na otestování ML v praxi. Děkuji především za naše společné zážitky. Samozřejmě bych také chtěla poděkovat své rodině za trpělivost, velkou podporu a motivaci po celou dobu mého studia.

Anotace

Diplomová práce se zabývá integrací předmětu Výtvarná výchova do vybraných předmětů primárního vzdělávání. Práce je standardně rozdělena na dvě hlavní části, a to na část teoretickou a část praktickou. V teoretické části jsou uvedeny názory některých pedagogických osobností na vzdělávání v mladším školním věku, integraci předmětů a také současný pohled na problematiku z hlediska rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání v České republice a ve světě.

Praktická část metodicky zpracovává činnosti, které zprostředkují žákům nejen prožitky, ale také splňují nastavené edukační cíle, a to jak z oblasti výtvarné výchovy, tak z oblasti vybraného předmětu. Ověřuje v praxi, zda tyto aktivity lze propojit, a tím žákům umožní získat trvalejší vědomosti z těchto předmětů. Součástí práce jsou vytvořené metodické listy a také přiložená fotodokumentace z realizace práce. Vytvořené pracovní listy by měly sloužit jako návod pro využití dalšími pedagogickými pracovníky v jejich učitelské praxi.

Klíčová slova: integrace; základní škola; výtvarná výchova; metodické listy; primární vzdělávání; vzdělávání dětí mladšího školního věku.

Keywords: integration; primary school; art education; methodological sheets; education of younger school age children.

Seznam použitých zkratk

RVP – Rámcový vzdělávací program

ŠVP – Školní vzdělávací program

ZŠ – základní škola

ZV – základní vzdělávání

VŠ – vysoká škola

VV – výtvarná výchova

ML – metodický list

Čj – český jazyk

Př – přírodověda

Pr – prvouka

VI – vlastivěda

Aj – anglický jazyk

KD – komunikační dovednosti

PV – pracovní vyučování

PL – pracovní list pro žáka

apod. – a podobně

č. – číslo

např. – například

s. – strana

resp. – respektive (v našem případě ve smyslu anebo)

viz – odkázání čtenáře na další zdroje či na jiné místo v rámci jednoho dokumentu

Seznam tabulek a obrázků

Tab. 1: Cíle diplomové práce	str. 8
Tab. 2: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 1.	str. 39
Tab. 3: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 2.	str. 40
Tab. 4: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – smajlíci k ML č. 3.	str. 41
Tab. 5: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 4.	str. 42
Tab. 6: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – palce k ML č. 5.	str. 43
Tab. 7: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – živý metr k ML č. 6.	str. 44
Tab. 8: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – živý metr k ML č. 7.	str. 44
Tab. 9: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 8.	str. 45
Tab. 10: Celková statistika dílčích cílů ML	str. 46
Tab. 11: Evaluace učitelů – anketa k ML č. 5.	str. 47
Tab. 12: Evaluace učitelů – anketa k ML č. 6.	str. 48
Obr. 1: Evaluace žáky, živý metr.....	str. 37

Obsah

ÚVOD	1
1. TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1. CÍLE DIPLOMOVÉ PRÁCE	4
1.2. VYMEZENÍ DŮLEŽITÝCH POJMŮ	5
1.3. PSYCHOLOGICKÉ ASPEKTY ŽÁKŮ MLADŠÍHO ŠKOLNÍHO VĚKU	9
1.3.1. <i>Motivace</i>	10
1.3.2. <i>Interiorizované motivace ve školním prostředí</i>	10
1.3.3. <i>Motivační faktory v ruce učitele</i>	11
1.4. ETAPY VÝVOJE DĚTSKÉHO VÝTVARNÉHO PROJEVU	12
1.4.1. <i>Bezobsažná čáranice</i>	12
1.4.2. <i>Obsažná čáranice</i>	13
1.4.3. <i>Přechod ke znakové kresbě</i>	13
1.4.4. <i>Znaková kresba</i>	13
1.4.5. <i>Spontánní realismus</i>	13
1.4.6. <i>Vizuální realismus</i>	14
1.4.7. <i>Období tzv. krize dětského výtvarného projevu</i>	14
1.5. VÝZNAM VÝTVARNÉ VÝCHOVY	15
1.5.1. <i>Vzdělávací obsah oboru Výtvarné výchovy dle RVP ZV</i>	15
1.5.2. <i>Cíle vzdělávací oblasti Výtvarné výchovy dle RVP ZV</i>	17
1.5.3. <i>Pojetí oboru výtvarné výchovy na ZŠ</i>	18
1.5.4. <i>Smysl výtvarné výchovy v primárním školství v ČR</i>	19
1.5.5. <i>Průřezová témata jako možnost integrace</i>	20
1.6. INTEGRACE DETAILNĚJI	21
1.6.1. <i>Integrovaná škola, vzdělání a výuka</i>	21
1.6.1.1. <i>Rozdělení integrované výuky</i>	22
1.7. INTEGRACE UMĚNÍ VE SVĚTĚ	24
1.7.1. <i>Integrace umění v americké pedagogice</i>	25
1.7.2. <i>Integrace umění v japonské pedagogice</i>	27
1.8. INTEGRACE V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ V ČR	27
1.8.1. <i>Integrace výtvarné výchovy v České republice podrobněji</i>	28
PRAKTICKÁ ČÁST	32
2.1. DÍLČÍ CÍLE PRAKTICKÉ ČÁSTI DIPLOMOVÉ PRÁCE	32
2.2. METODY POŽITÉ V PRÁCI	33

2.3. POPIS METODICKÉHO LISTU.....	35
2.3.1. <i>Podrobnější metodický list jako zdroj informací</i>	36
2.4. ŽÁKOVSKÁ EVALUACE – VYMEZENÍ POJMŮ	36
2.4.1. <i>Hodnotící škála symbolů, anket a rozhovorů</i>	37
2.4.2. <i>Způsob evaluace ostatními učiteli</i>	38
2.5. JEDNOTLIVÉ METODICKÉ LISTY – EVALUACE ŽÁKY	39
2.6. CELKOVÁ STATISTIKA DÍLČÍCH CÍLŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE	46
2.7. JEDNOTLIVÉ METODICKÉ LISTY – EVALUACE UČITELI	47
2.7. VLASTNÍ METODICKÉ LISTY	49
ZÁVĚR A DISKUZE	65
POUŽITÁ LITERATURA	66
PŘÍLOHY	1

Úvod

Téma integrace ve školním vyučování mě zaujalo především proto, že si při své vlastní pedagogické praxi stále častěji uvědomuji potřebnost tohoto procesu v současném českém primárním školství.

Teoretická část práce má za cíl se podrobněji zabývat objasněním pojmů integrace ve vzdělávání a vzdělávacím potenciálem výchovy uměním i výtvarné výchovy obecně. Detailněji popisuji situaci týkající se integrace umění ve světě a samozřejmě jsem také zpracovala přehled materiálů o integraci umění v současném primárním vzdělávání v ČR podle dostupných a doposud publikovaných zdrojů knižních, časopiseckých nebo internetových.

V praktické části práce jsem zpracovala sérii osmi ML, které mají sloužit pro další využití pedagogickými pracovníky v praxi. Ve své práci jsem se zaměřila na dnešní státní školství (samozřejmě, že uvedené ML se dají využít i v jiných typech základních škol, to je už na uvážení samotného pedagoga, který s nimi bude pracovat). Pevně věřím, že vypracované ML propojují smysluplně VV s dalšími předměty primárního vzdělání a to tak, že naplňují vzdělávací cíle všech integrovaných předmětů a neinformovaným pedagogům přinesou odrazový můstek k jejich následné samostatné edukační praxi.

Pro vypracování praktické části práce byla zvolena menší základní škola na samém pokraji Prahy, a to ZŠ Praha – Kolovraty, kde jsem v době psaní diplomové práce pracovala na plný úvazek jako učitelka na prvním stupni ZŠ. ML jsou prioritně zpracovány pro čtvrtý a pátý ročník základní školy, protože jsem měla větší časovou možnost ověřit si jejich fungování v praxi, ale jsem pevně přesvědčena, že po menší modifikaci se dají použít i pro ročníky nižší či naopak vyšší.

V představených ML se pracuje s integrací výtvarné výchovy a vybraných předmětů, jakými jsou český jazyk, přírodověda, vlastivěda, matematika a komunikační dovednosti, protože se mi tato činnost v praxi osvědčila nejvíce. Na závěr diplomové práce uvádím rozsáhlou fotodokumentaci, která by měla sloužit k detailnějšímu pochopení těchto aktivit a vhodně je

doplňovat. V neposlední řadě pro lepší pochopení ML uvádím za každým ML závěr, evaluaci a praktické poznámky z uvedení této činnosti do praxe.

Žáci se při vypracování uvedených aktivit seznámí s novými výtvarnými technikami a materiálem, zapojí svou fantazii a prohloubí a upevní své poznatky z daného předmětu, se kterým daná aktivita souvisí. Při mnohých činnostech uvedených v této diplomové práci žáci budou navíc i rozvíjet své kritické myšlení, spolupráci s ostatními spolužáky a komunikační dovednosti. Nemalou měrou samozřejmě žáci rozvíjí i ostatní klíčové kompetence – kompetence k učení, řešení problémů, sociální a personální, pracovní, občanské, a už zmíněné komunikační kompetence.

Integrovat předmět výtvarná výchova do ostatních předmětů na prvním stupni základní školy jsem se rozhodla také z důvodu nepřeborných možností, které tato integrace nabízí. Integrace výtvarné výchovy je podle mého názoru velice hravá a tvořivá součást školního vyučování, kterou by pedagogové měli více využívat ve své každodenní učitelské praxi. Je to pro žáky přirozená forma učení se a pro mnohé z nich podle výsledků z anket (viz kapitola Jednotlivé metodické listy – evaluace žáky) zároveň i činnost odpočinková a zábavná.

Proces estetického prožívání člověka je velmi složitý. Podle Čapkové (1978) vzniká stykem s předměty a jevy okolního života. Jeho základ tvoří estetické vnímání, smyslové vnímání doprovázené citovou odezvou, která vyvolává dřívější dojmy, na jejichž základě může vznikat srovnávání a hodnocení. Estetické hodnocení vyžaduje do jisté míry rozvinuté procesy asociační, zásobu dojmů a znalostí, neboť jedině na jejich základě je možno pochopit smysl uměleckého obrazu a význam uměleckých prostředků. Z toho vyplývá, že pedagog má v rukou možnost volby vhodné nabídky činností, příležitostí a poskytování rozmanitých aktivit, což hraje důležitou roli v estetickém vnímání dětí.

Výtvarné umění není jenom „obyčejné“ malování nebo kreslení, ale mělo by v divákovi vyvolat pocity a umožnit mu prožít určité emoce, které ho nějakým způsobem oslovují a sdělují mu autorovu myšlenku. Ve školních lavicích nesedí samí budoucí nadaní významní umělci, ale převážně žáci průměrně nadaní. Právě pro ně je důležité rozvíjet jejich umělecké citění rozmanitými způsoby. Ať už diskuzí nad hotovými pracemi, hodnocením prožité situace nebo vhodnou hrou.

Je jen v rukou nás pedagogů, jak tyto žáky nadchneme a budeme je motivovat do jejich nastávajících životů. Cílem učitele by mělo být maximální rozvíjení umělecké oblasti, aby se mu podařilo vychovat vyrovnaného člověka se širokými znalostmi a dovednostmi, což ve svých pansofických pracích vyzdvihoval už nadčasový učitel národů Jan Ámos Komenský. Už v jeho díle s názvem Vševýchova psal o tom, že lidé bez vzdělání jsou řazeni do národů barbarských, se vzděláním naopak k ušlechtilým. Člověk má být vzdělán celistvě, má se učit mnoha věcem, znát pravdu, milovat dobro, činit co činit má, mluvit moudře, jednat rozumně jak s lidmi, tak s Bohem (Komenský, 1948).

Cílem této práce je také vytvořit přehledný metodický materiál pro učitele, který by propojoval výtvarnou výchovu s dalšími předměty primárního vzdělávání. Všechny aktivity na nich uvedené jsem po dobu tří let aplikovala do své pedagogické praxe. Do diplomové práce jsem zařadila pouze ověřené ML, které jsou k dispozici ostatním pedagogům primárního vzdělávání tak, aby je dle svého uvážení mohli zařadit i do výuky. Aktivity, které jsem vyzkoušela a z rozličných důvodů se mi v praxi neosvědčily, do diplomové práce nebyly zahrnuty. Ve své budoucí pedagogické praxi se však budu i jimi zabývat a vybírat z nich to, co vidím jako funkční a smysluplné. Integrace výtvarné výchovy je velmi kreativní proces, který mě nadchl a uchvátil. Jsem přesvědčená, že se mu budu i nadále věnovat při naplňování zadaných edukačních cílů ve své pedagogické praxi.

1. TEORETICKÁ ČÁST

1.1. Cíle diplomové práce

Cílem teoretické části této diplomové práce bylo vyhledat a prostudovat dostupné informační zdroje (katalogy knihoven, odborné elektronické databáze, webové stránky univerzit, vědeckých společností apod.) a shromáždit vybranou relevantní českou a světovou literaturu týkající se tématu integrace výtvarné výchovy a s ní logicky spojená témata týkající se psychologie dítěte v mladším školním věku a významu výtvarné výchovy. Prostudovaná témata jsou zpracována do literární rešerše. Díky této rešerši došlo k utřídění základních poznatků a taktéž k získání inspirace pro vlastní praktickou část této diplomové práce.

Hlavním cílem praktické části této diplomové práce bylo vytvoření sady ML a ověření jejich funkčnosti v pedagogické praxi tak, aby skýtaly možnost integrace výtvarné výchovy do vybraných předmětů primárního vzdělávání. Výtvarná činnost byla v ML integrována do těchto předmětů: český jazyk, přírodověda, vlastivěda, matematika a komunikační dovednosti. Detailnější popis cílů je podrobně uveden v samostatné kapitole Dílčí cíle praktické části diplomové práce.

Předmět komunikační dovednosti má na ZŠ Praha – Kolovraty časovou dotaci 1 hodina týdně. Je vyučován v běžné kmenové třídě s možností využití dalších odborných učeben. Cílovou skupinou jsou především žáci 2. až 5. ročníku. Záměrem tohoto předmětu je výchova žáka komunikativního a tvořivého, schopného spolupráce. Žáci se učí pracovat se svými emocemi, učí se týmové spolupráci a respektu. Nechybí zde ani témata týkající se jejich zdraví a bezpečí.

ML jsou primárně určeny pro pedagogy vyučující ve čtvrté a páté třídě ZŠ a jsou koncipované tak, aby naplňovaly vzdělávací cíle všech integrovaných předmětů, které jsou v ML stanoveny.

Tabulka 1: Cíle diplomové práce

	Teoretická část	Praktická část
Hlavní cíl	Vyhledání a prostudování dostupných informačních zdrojů a shromáždění relevantní české a světové literatury týkající se tématu integrace výtvarné výchovy v mladším školním věku a následné vytvoření rešerše.	Vytvoření sady ML a ověření jejich funkčnosti v pedagogické praxi tak, aby nabízely možnost integrace výtvarné výchovy do vybraných předmětů primárního vzdělávání.
Dílčí cíl č. 1		Ověření smysluplnosti a splnitelnosti edukačních cílů v praxi: ML bude považován za úspěšný, bude-li schopen tento ukazatel splnit alespoň 80 % dotázaných žáků. Dílčí cíl bude naplněn, pokud žáci kladně odpoví na otázky týkající se porozumění probírané látky v ML a budou schopni napsat, popř. říct 3 informace podle náplně edukačních cílů odučených hodin ve všech integrovaných předmětech, které se žáci dozvěděli v rámci odučených hodin podle ML.
Dílčí cíl č. 2		Ověření výjimečnosti, zábavnosti a ojedinelosti výuky tak, že alespoň 80 % dotázaných žáků kladně zhodnotí výtvarné aktivity z pohledu ojedinelosti, zábavnosti nebo zvýšení atraktivnosti učiva. Dílčí cíl bude naplněn tak, že žáci odpoví kladně na otázky týkající se ojedinelosti, zábavnosti nebo zvýšení atraktivnosti probírané látky v ML a budou schopni napsat, popř. říci 3 informace o tom, v čem pro ně byla daná aktivita výjimečná.

1.2. Vymezení důležitých pojmů

Integrace

Vymezení tohoto pojmu není tak jednoznačné, jak se na první pohled zdá. Je velice obtížné vybrat si jednu z rozmanitých definic tohoto pojmu. Samotný pojem integrace je u nás i v zahraničí chápán velmi široce. Může se pod ním skrývat např. scelení, ucelení či úplnost. Dále pak vznikají i další slovní spojení jako např. integrovaná škola – propojení různých

stupňů a typů školního vzdělání v jednu organizační jednotku, integrované vzdělávání je ale také zapojení hendikepovaných žáků nebo žáků ze zvláštními vzdělávacími potřebami do vzdělávacích programů běžných škol a integrovaná výuka – spojení učiva jednotlivých předmětů nebo učebních oblastí v jeden komplexní celek (Průcha, 1995). Pro potřeby této diplomové práce se jeví nejvíce vhodná definice Rakušanové (2008): „*Integrace je vzájemným pronikáním a spojováním obsahu předmětů vytvořených z reálných věd v nový funkční celek a těsnější vzdělávací obsah, přičemž tento integrovaný vzdělávací obsah sleduje cíle všech těchto předmětů.*“ Více o tomto pojmu je uvedeno v samostatné kapitole Integrace detailněji.

Metodické listy

Metodické listy (ML) slouží jako výukový didaktický materiál, obsahují potřebné informace z hlediska vyučovacího procesu. Smyslem metodických listů je jejich praktické využití jako komplexní příprava na vyučovací hodinu pro širokou vrstvu pedagogů. Kvapil (2005) uvádí, že metodický list by měl obsahovat didaktickou část zahrnující sledované cíle, popis práce, materiál, pomůcky a nástroje, motivační složku, pracovní postupy, mezipředmětové vztahy, organizační doporučení a fotografickou dokumentaci hotové práce.

Evaluace

Podle definice Národního vzdělávacího ústavu [online, dostupné z: <http://www.nvu.cz>] je evaluace v souvislosti se vzděláváním chápána jako systematické zkoumání kvality nebo hodnoty vzdělávacího programu nebo jeho jednotlivých částí, které umožňuje usuzovat o celkové efektivitě studia žáka.

Primární vzdělávání

Primární vzdělávání je podle charakteristiky Českého statistického úřadu uveřejněné na jeho internetových stránkách k 1. lednu 2008 [online, dostupné z: <http://www.csu.cz>] první část formálního vzdělávání, která je v České republice realizována 1. stupněm ZŠ, jeho výsledek je označován jako základní vzdělání a odpovídá 1. stupni v mezinárodní klasifikaci ISCED (začíná mezi 5. až 7. rokem dítěte). Primární vzdělávání je začátek povinné školní docházky. Cílem primárního vzdělávání je podle ISCED (*International Standard*

Classification of Education, česky Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání)

naučit číst, psát, počítat a položit solidní základ pro další vzdělávání. Předstupněm primárního vzdělávání je předškolní vzdělávání (jesle, mateřská škola), po něm následuje sekundární vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV)

RVP ZV patří dle Národního ústavu pro vzdělávání (www.nvu.cz) mezi kurikulární dokumenty vymezující legislativní a obsahový rámec, který je nutný pro vytvoření školního vzdělávacího programu. Pojem kurikulum pocházející z latinského slova „curriculum“ lze v překladu vnímat jako slovo běh. V přeneseném slova smyslu by se tedy dalo v pedagogice kurikulum chápat jako pečlivě naplánovanou trasu, po které se bude vzdělávání ubírat. Národní program rozvoje vzdělávání v České republice je koncepční dokument naší současné vzdělávací politiky označovaný jako Bílá kniha. Obsahuje záměry rozvoje vzdělávání žáků od 3 do 9 let a návrhy i doporučení pedagogického, ekonomického i politického charakteru, které jsou postupně realizovány. Národní program vzdělávání společně s rámcovým vzdělávacím programem (RVP) tvoří státní úroveň a celkově vymezují počáteční vzdělávání. Na jejich základě pak jednotlivé školy mohou podle tohoto závazného rámce vytvářet své dané školní vzdělávací programy (ŠVP). V roce 2021 vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy revidovaný RVP pro základní vzdělávání. Cílem revize bylo modernizovat obsah vzdělávání tak, aby odpovídalo dynamice a potřebám 21. století. Nový RVP ZV zavádí vzdělávací oblast Informatika a rozvoj digitální gramotnosti žáků. Školy mohly začít vyučovat podle ŠVP upraveného v souladu s revidovaným RVP ZV od 1. září 2021. Nejpozději však musí tuto výuku zahájit 1. září 2023 ve všech ročnících prvního stupně.

Klíčové kompetence

Dle výše zmíněné definice Národního vzdělávacího ústavu (www.nvu.cz) jsou klíčové kompetence souhrnem vědomostí, dovedností, postojů a hodnot stanovených RVP. Každý žák by měl být na konci své cesty za vzděláním vybaven stejnými klíčovými kompetencemi, které tvoří základní kameny pro jeho další život. V etapě základního vzdělávání je definováno šest základních klíčových kompetencí:

- **kompetence k učení**
- **kompetence k řešení problémů**
- **kompetence komunikativní**
- **kompetence sociální a personální**
- **kompetence občanské**
- **kompetence pracovní**

Vzdělávací oblasti

RVP ZV představuje 9 vzdělávacích oblastí:

1. Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura, Cizí jazyk)
2. Matematika a její aplikace
3. Informatika
4. Člověk a jeho svět
5. Člověk a společnost (Dějepis, Výchova k občanství)
6. Člověk a příroda (Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis)
7. Umění a kultura (Hudební výchova, Výtvarná výchova)
8. Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví, Tělesná výchova)
9. Člověk a svět práce

Průřezová témata

„Průřezová témata reprezentují v RVP ZV okruhy aktuálních problémů současného světa a stávají se významnou a nedílnou součástí základního vzdělávání. Jsou důležitým formativním prvkem základního vzdělávání, vytvářejí příležitost pro individuální uplatnění žáků i pro jejich vzájemnou spolupráci a pomáhají rozvíjet osobnost žáka především v oblasti postojů a hodnot“ (RVP ZV, 2021).

K průřezovým tématům určeným pro základní vzdělávání patří:

1. Osobnostní a sociální výchova

2. Výchova demokratického občana
3. Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech
4. Multikulturní výchova
5. Environmentální výchova
6. Mediální výchova

1.3. Psychologické aspekty žáků mladšího školního věku

Cílová skupina žáků, se kterou budou pedagogové pracovat podle ML navrženými v této diplomové práci, spadá do mladšího školního věku. Mladší školní věk je vymezen příchodem dítěte do školy, v období od 6 do 7 let, až po věk 11 let, kdy se objevují první známky pohlavního dospívání. Povinná školní docházka však trvá i v období pubescence. Toto období pak lze nazývat starším školním věkem. Trochu rozdílný pohled na toto období přináší Z. Matějček (2005), který preferuje rozdělení této etapy na tři části. Mladší školní věk (období mezi 6. a 8. rokem života), střední školní věk (období mezi 9. a 12. rokem života) a starší školní věk kryjící se pak s pubescencí.

Kdybychom chtěli celé období psychologicky postihnout a charakterizovat, tak aby to bylo smysluplné a jednoznačné, mohli bychom jej označit jako období střízlivého realismu. Žák je v tomto období plně zaměřen na to, co je a jak to je. Touží pochopit svět kolem sebe a tento charakteristický rys školáka lze pozorovat ve všech jeho činnostech. Zpočátku je realismus závislý na autoritách, jejich názorech a chování, mluvíme zde o naivním realismu, později se však tento naivní přístup stává více a více kritickým, což bývá znakem počínajícího dospívání (Langmeier, Krejčírová, 2006).

J. Piaget (1936) definoval čtyři základní vývojová stádia dítěte:

1. **senzomotorické** stadium (narození – 2 roky) - dítě odlišuje sebe od objektů, rozeznává sebe jako aktivního činitele a začíná jednat záměrně. Dosahuje vědomí stálosti objektu (objekty existují, i když nejsou přítomné)
2. **předoperační** stadium (2–7 let) – dítě se učí užívat jazyk, objekty jsou reprezentovány pomocí představ a slov, předměty třídí dle jen jednoho rysu (červené, hranaté, hebké), myšlení je egocentrické (nevnímá názory druhého)

3. stadium **konkrétních operací** (7–12 let) – dítě dokáže logicky přemýšlet v operacích, objektech, událostech; chápe stálost počtu (v 6. letech), množství (v 7. letech) a hmotnosti (v 9. letech); předměty třídí podle různých vlastností a dokáže je logicky seřadit (nejtmavší – nejsvětlejší, největší – nejmenší)
4. stadium **formálních operací** (12 let a výše) - dítě dokáže myslet logicky o abstraktních pojmech a systematicky testuje hypotézy; zabývá se abstrakcí, budoucnostními, ideologickými problémy (Piaget, Inhereldová, 2001).

Myšlení mladšího žáka má ještě určité znaky subjektivnosti a spjatosti s city, neúplnost a nepřiměřenost závěrů vyplývajících z názornosti a unáhlenosti. Čím blíže se dítě ocitá u konce tohoto období, tím více se začínají uplatňovat city etické, estetické, intelektuální a morálně politické. Zvláště při školních činnostech nebo zálibách je důležité to, že žákovi roste i pocit vlastní důležitosti, který ho motivuje k intenzivnější práci (Kuritz, 2001).

1.3.1. Motivace

Důležitým předpokladem k úspěšnému edukačnímu procesu je motivace, která představuje prostředek pomáhající jedinci k dosažení cíle – usilování. K životu na všech jeho vývojových úrovních, ve všech jeho podobách patří usilování: Usilování o potravu, rozmnožování, přežití jedince k uchování druhu, ubránění teritoria... U člověka je toto usilování rozklenuto do širokého spektra podob. Jde o velké množství cílů a způsobů jejich dosažení. Téma usilování je v psychologii pojednáno jako motivace (Helus, 2011).

Většina autorů rozlišuje dva různé druhy motivace, a to vnitřní a vnější motivaci (např. Čáp & Mareš, 2001; Dařílek & Kusák, 1998; Pavelková, 2002). Známým faktem je, že motivace, tedy ta pozitivní, je důležitou, ne-li zásadní podmínkou školní úspěšnosti žáka. (Lokšová, Lokša, 1999).

1.3.2. Interiorizované motivace ve školním prostředí

Interiorizovaná motivace ve školním prostředí je založena na skutečnosti, že žáci získávají pocit vlastní sebedůvěry a hodnoty skrze studium, vlastní vědomosti, dovednosti a práci, kterou ve školním prostředí vykonali. To vše ovlivňuje jejich pocit sebeuspokojení. Jedná se

tedy o potřebu vzdělání, která pramení z hloubi duše jedince, ale je zároveň podmíněna i jeho okolím. Žák si může vybudovat vlastní hodnotu díky svému vlastnímu výkonu. Žák cítí smysluplnost a uvědomuje si svou vlastní hodnotu. Interiorizovaná motivace se rovněž u žáka vyznačuje dlouhodobou, kvalitní účastí na učení a závazkem k samotnému procesu učení (Lokša & Lokšová, 1999).

1.3.3. Motivační faktory v rukou učitele

Geoffrey Petty (2002) se postavil k problematice podněcování žáka k činnosti tak, že vymezil zásadní důvody, proč se žáci vlastně chtějí učit:

- *To, co se žák učí, se mu hodí* – v momentě, kdy si žáci dovedou představit využití probíraného učiva ve svém každodenním životě, spatřují v učivu smysl, učí se jim pak snadněji a lépe. Učivo je pro ně lépe uchopitelné a srozumitelné, a tudíž jednodušeji zapamatovatelné. Motivace žáka k učení se tak stává mnohem větší.
- *Kvalifikace, kterou studiem získá, je potřebná* – pokud žákovi plynou z učiva nějaké výhody (např. získání odbornější kvalifikace, odborné jazykové zkoušky) jeho motivace k učení tak roste.
- *Při učení mívá žák obvykle dobré výsledky, a to mu zvyšuje sebevědomí* – pokud se žák cítí díky školním výsledkům být úspěšný, stává se sebevědomějším. Tato spokojenost se následně přenáší i do osobního života žáka.
- *Při vynikajících studijních výsledcích, bude mít žák příznivý ohlas u učitele nebo u spolužáků* – pro žáka je velmi důležitý příznivý ohlas u svých vrstevníků, díky nim se sám určitým způsobem hodnotí a získává tak informace o sobě samotném. Přijetí od učitele je dalším příjemným plusem, který žákovi může zajistit obdiv a následný úspěch u vrstevníků, v rodině nebo ve škole.
- *Pokud se žák nevěnuje dostatečně učení, bude to mít nepříjemné důsledky* – mnoho žáků se učí jen z povinnosti, aby se vyhnuli negativnímu hodnocení a následně i případným trestům.

- *To, co se žák učí, je zajímavé* – zvědavost je jedním z nejpřirozenějších zdrojů motivace u žáka. Učivo, které žák shledává zajímavým, se učí mnohem snadněji, protože si celý proces učení neuvědomuje. Z toho důvodu je i motivace žáka k učení vysoká.

- *Žák dělá to, co ho baví* – pokud žáka učivo baví, neuvědomuje si, že se učí. Stává se ve výuce aktivním a více spolupracuje s učitelem. Učitel by se měl tedy snažit přizpůsobit výuku žákům a nějakým způsobem svou výuku ozvláštnit, učinit ji zábavnou a pro žáky atraktivní.

Učitel má v rukou hned několik nástrojů (v souvislosti s výše zmíněnými důvody žáka, proč se vlastně učí), jak efektivně zvýšit celkovou motivovanost svých žáků: např. objevit žákovy vnitřní motivy a předkládat mu vhodné podněty, na které žák reaguje, experimentem objevovat a aktivizovat latentní potřeby a motivy žáka, citlivě a s rozvahou aplikovat strategie vnější motivace. „*Smyslem motivace je dosáhnout stavu, aby se žák chtěl učit – může to být motivace k učení obecná, založená na zájmu, na aspiracích žáka se zázemím aspirací jeho rodiny, na vztahu žáka k učiteli a předmětu, na rozvinutém vědomí perspektivy či na potřebě aktivity...*“ (Kolář & Vališová, 2009).

1.4. Etapy vývoje dětského výtvarného projevu

Dětská kresba se vyvíjí v etapách a závisí na mentální vyspělosti dítěte, vyspělosti jeho jemné motoriky, pozornosti, představivosti, paměti dítěte a také na jeho lateralitě. Teorii výtvarné pedagogiky a dětského výtvarného projevu se u nás zabývala řada odborníků, např. Slavík (2000, 2004), David (1993), Fulková (2004), Babyrádová (1999, 2002). Klasikem se stal také J. Uždil (1974), který se ve svých publikacích věnuje teorii ontogeneze i fylogeneze dětského výtvarného projevu a sám podává jeho přehlednou vývojovou koncepci. Ve svých teoriích spojuje hlediska tvarově psychologická, pedagogická i uměnovědná. Výtvarná činnost není podle něj nahodilou činností, nýbrž je úzce svázána s celkem duševního života, přičemž se významně uplatňuje úloha představivosti a vnímání.

1.4.1. Bezobsažná čáranice

První kresby dítěte se mohou vyskytovat už mezi dvanáctým a osmnáctým měsícem věku dítěte. Dítě má již schopnost uchopit a udržet tužku v ruce. V tomto období dítě začíná tvořit

první čmáranice, které ale ještě postrádají smysl, nesou však typické znaky, prvky či formy specifické a individuální, kterou jsou charakteristické pro každé dítě (Hamplová, 2006).

1.4.2. Obsažná čáranice

Jedná se o období od 1,5 roku do 2 let věku dítěte. Probíhá pozvolna a je spjata s celkovým duševním vývojem dítěte. Za stádium vlastního kreslení je pak označováno období, kdy je dítě již schopno své výtvořiny pojmenovávat. Tvorba se tak stává uvědomělou a plánovanou. K pochopení nakresleného je potřebný slovní výklad dítěte, který se však v průběhu práce velice často může měnit. Dítě není schopno dlouhodobé koncentrace a udržení pozornosti po delší dobu (Uždil, 1974).

1.4.3. Přechod ke znakové kresbě

Období mezi 2. až 3. rokem věku dítěte. Přechod bývá plynulý, nejprve dítě nahodile, pak cíleně objevuje rozdílné druhy čar a začíná je mezi sebou kombinovat. Dítě umí vytvořit ovály a umísťuje je vedle sebe do prázdných míst na ploše. Davido (2001) nazývá období mezi 2. a 3. rokem jako stádium nezdařeného realismu, kdy dítě kreslí uzavřené smyčky se zjevným úmyslem napodobit písmo dospělých.

1.4.4. Znaková kresba

Spadá do období kolem 3. roku věku dítěte. Jde o vrchol kresby dítěte před vstupem do mateřské školy. Nejčastějším námětem dětí bývají rodiče, stromy, květiny, autíčka, domy a začínají se objevovat i první postavy (tzv. hlavonožci). Jedná se o obrázkové stádium, kdy obrázek souvisí nejvíce se zájmy dítěte. Dítě kreslí v obrysových tvarech (Uždil, 1974).

1.4.5. Spontánní realismus

Období od 3. let věku až po nástup do školy. Tato etapa je pro výtvarný vývoj dítěte nejdůležitější. Dítě kreslí podle svých vlastních představ to, co o objektu ví a co považuje za důležité, co ho nejvíce zajímá. Obraz vzniká jako odraz představy. Nedochozí ještě ke spojení

představ vzájemných vztahů. Přibližně ve 3 letech dítě dokáže namalovat kruh, ve 4 letech kříž, v 5 letech čtverec a v 6 letech pak trojúhelník (Uždil, 1974).

1.4.6. Vizuální realismus

Dítě v mladším školním věku, asi do 11 let. Kresba dítěte se zdokonaluje, dítě zvládá i náročnější tvary. Po 7. až 8. roce nastávají ve výtvarném projevu dítěte změny, které jsou důsledkem vývojové transformace struktury dětského myšlení. Dítě se snaží kreslit to, co vidí. Kolem 7. roku se začíná objevovat profil ve své čisté formě. Dokáže již zobrazit postavu v pohybu a také v profilu. Skryté části předmětu nejsou již zobrazovány a předměty v pozadí jsou stupňovitě zmenšovány. Dítě se snaží kreslit to, co vidí. Teprve kolem 9. roku je běžný „loutkový pohyb“ – nohy a ruce se pokrčují a tělo s hlavou zůstává celkem nehybné. Prostorové kvality kresby se rozšiřují o rozměr třetí dimenze a pokusy o znázornění hmotnosti, pokusy o perspektivu stínováním, překrýváním nebo zkrácením. V tomto období se v kresbách také začíná objevovat stínování, tvarování. Vývoj kresby je již prakticky u konce a nadále dochází jen ke zdokonalování. Kresby jsou stále dokonalejší a propracovanější (Hamplová, 2006).

1.4.7. Období tzv. krize dětského výtvarného projevu

Nástup období formálních operací kolem 11 až 12 roku dítěte, rozvoj abstraktního myšlení a rozvoj kritičnosti souvisejí se změnami ve struktuře osobnosti dítěte. Zájem se přenáší z výtvarného vyjadřování na projev mluvní. Nerovnoměrnost vývoje jednotlivých složek dětské osobnosti má ve výtvarném projevu za následek, že se výtvarná práce stává popisnou. Dítě se co nejvíce snaží práce propracovat a vyumělkovat. Současně je však výtvarná práce dítěte podle měřítek vizuální podobnosti i podle realistických požadavků nedokonalá. Už během 9. – 10. roku vzrůstá kritičnost ke svému výtvarnému projevu, což má za následek, že umělecká produkce výtvarná začíná mizet ze zorného úhlu dítěte. Toto období není nutně nevyhnutelné a existují výjimky, které toto pravidlo potvrzují (Hamplová, 2006). Burt (1940) toto stadium označuje jako „potlačení“ a považuje za součást přirozeného dětského vývoje. Současně popisuje navazující fázi, tzv. „umělecké oživení“, která nastává v raném dospívání. Ve výtvarném projevu dochází ke zřetelné diferenciaci pohlaví. Dívky jeví zálibu v barevné bohatosti, v krásné linii. U chlapců vyúsťuje kresba ve směru více technickém. Mnozí však

tohoto posledního stadia nikdy nedosáhnou, pokud potlačení v předešlém stadiu zasáhlo příliš hluboko (Uždil,1974).

1.5. Význam výtvarné výchovy

1.5.1. Vzdělávací obsah oboru Výtvarné výchovy dle RVP ZV

Vzdělávací obor Výtvarná výchova zařadil RVP ZV společně s Hudební výchovou do vzdělávací oblasti Umění a kultura. Žáci v této oblasti poznávají okolní svět nejen díky smyslům založených na rozumu, ale také prostřednictvím různých vlastních pocitů a prožitků a své fantazií. Vzdělávání v této oblasti přináší osvojování světa s estetickým účinkem. V tomto procesu dochází k rozvoji specifického cítění, tvořivosti, vnímavosti jedince k uměleckému dílu a jeho prostřednictvím k sobě samému i k okolnímu světu. Součástí tohoto procesu je i rozvoj schopnosti vcítit se do kulturních potřeb ostatních lidí a jimi vytvořených hodnot. Při samotném tvoření se pak výuka dále opírá i o nonverbální komunikační prostředky, jakými jsou například linie, bod, tvar, barva... (RVP ZV, 2021).

Vzdělávací obsah oboru Výtvarná výchova má komplexní charakter. Žákům přináší umělecké poznávání světa, rozvíjí tvořivé schopnosti a vytváří kladný vztah ke kulturním hodnotám společnosti. Žáci si osvojují pracovní návyky, základní výtvarné techniky a postupy, pomocí nichž se dokážou výtvarně vyjádřit na dané téma. RVP ZV zdůrazňuje komplexní pohled na danou problematiku, zejména využití mezipředmětových vazeb a vztahů k přírodě a lidské společnosti v různých etapách jejího vývoje. Při různých výtvarných činnostech se dostává každému žákovi dostatek prostoru pro vyjádření vlastního názoru a sebehodnocení své práce. Při kolektivních činnostech je kladen důraz na pozitivní atmosféru v týmech, na spolupráci při řešení zadaných úkolů a na vzájemné respektování práce druhých. Hodnocení žáka vychází z jeho celkového kulturního projevu, aktivního a tvořivého přístupu, sleduje rostoucí úroveň získaných výtvarných dovedností a schopnosti tyto dovednosti dále rozvíjet a využívat při všech činnostech výtvarné výchovy (Popelková, 2016).

1.5.1.1. Očekávané výstupy vzdělávací oblasti Výtvarná výchova na prvním stupni ZŠ

Na prvním stupni ZŠ se vzdělávací obsah každého oboru dělí na dvě vzdělávací období. První období je určeno pro žáky 1. až 3. ročníku, druhé pro žáky 4. a 5. ročníku. Vzdělávací obsah je doplněn o očekávané výstupy, které můžeme definovat jako souhrn činností, dovedností, zkušeností a vědomostí, které by měl žák na konci každého vzdělávacího období zvládat praktikovat i v běžném životě.

1. VZDĚLÁVACÍ OBDOBÍ

- *žák rozpoznává a pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření (linie, tvary, objemy, barvy, objekty); porovnává je a třídí na základě odlišností vycházejících z jeho zkušeností, vjemů, zážitků a představ*
- *žák v tvorbě projevuje své vlastní životní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání line, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace*
- *žák vyjadřuje rozdíly při vnímání události různými smysly a pro jejich vizuálně obrazné vyjádření volí vhodné prostředky*
- *žák interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svojí dosavadní zkušeností*
- *žák na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil*

2. VZDĚLÁVACÍ OBDOBÍ

- *žák při vlastních tvůrčích činnostech pojmenovává prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů (světlostní poměry, barevné kontrasty, proporční vztahy a jiné)*

- *žák užívá a kombinuje prvky vizuálně obrazného vyjádření ve vztahu k celku: v plošném vyjádření linie a barevné plochy; v objemovém vyjádření modelování a skulpturní postup; v prostorovém vyjádření uspořádání prvků ve vztahu k vlastnímu tělu i jako nezávislý model*
- *žák se při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření vědomě zaměřuje na projevení vlastních životních zkušeností i na tvorbu vyjádření, která mají komunikační účinky pro jeho nejbližší sociální vztahy*
- *žák nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě*
- *žák uplatňuje osobitost svého vnímání v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky (včetně prostředků a postupů současného výtvarného umění)*
- *žák porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace*
- *žák nalézá a do komunikace v sociálních vztazích zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil (RVP ZV, 2021).*

1.5.2. Cíle vzdělávací oblasti Výtvarné výchovy dle RVP ZV

Cílové zaměření této oblasti směřuje k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí tak, aby žáka vedlo především k:

- *pochopení umění jako specifického způsobu poznání a k užívání jazyka umění jako svébytného prostředku komunikace*
- *chápaní umění a kultury jako neoddělitelné součásti lidské existence; kučení se prostřednictvím vlastní tvorby opírající se o subjektivně jedinečné vnímání, cítění, prožívání a představy; k rozvíjení tvůrčího potenciálu, kultivování projevů a potřeb a k utváření hierarchie hodnot*

- *spoluvytváření vstřícné a podnětné atmosféry pro tvorbu, pochopení a poznání uměleckých hodnot v širších sociálních a kulturních souvislostech, k tolerantnímu přístupu k různorodým kulturním hodnotám současnosti a minulosti i kulturním projevům a potřebám různorodých skupin, národů a národností*
- *uvědomování si sebe samého jako svobodného jedince; k tvořivému přístupu ke světu, k možnosti aktivního překonávání životních stereotypů a k obohacování emocionálního života*
- *zaujímání osobní účasti v procesu tvorby a k chápání procesu tvorby jako způsobu nalézání a vyjadřování osobních prožitků i postojů k jevům a vztahům v mnohotvárném světě (RVP ZV, 2021).*

1.5.3. Pojetí oboru výtvarné výchovy na ZŠ

V současné době je výuka výtvarné výchovy na základní škole postavena na tvorbě, vnímání, interpretaci a reflexi. Komplex těchto tvůrčích činností má pozitivní dopad na rozvoj celé osobnosti žáka, neboť přirozeně podněcuje žáka jak k poznání uměleckého světa, tak i zároveň k sebepoznání. Významnou změnou oproti nedávné minulosti je, aby bylo žákovi při kontaktu s výtvarným dílem, nebo při jeho realizaci umožněno vycházet z jeho představivosti, prožívání, citění, vnímání, myšlení, fantazie, intuice a invence (vlastní kreativity). Pojetí oboru je záměrně koncipováno tak, aby učitel mohl při tvorbě svých vlastních osnov pro ŠVP nabídnout takové konkrétní tvůrčí činnosti, postupy, metody, technologie, formy a metody práce, které budou reagovat na skutečné zájmy dětí i na cíle a vzdělávací záměry konkrétního školního vzdělávacího programu (RVP ZV, 2021).

1.5.3.1. 4 pojetí výtvarné výchovy

Pojetí výtvarné výchovy je složité kvůli velkému množství možných přístupů. Existuje několik významných konceptuálních proudů, které vznikly jako reakce na krizi spontánně tvořivého přístupu, kdy z výtvarné výchovy vymizely všechny způsoby didaktického působení. J. Slavík koncem 20. století rozdělil ve své publikaci pojetí výtvarné výchovy do čtyř programových linií. Tyto linie definují dynamiku vývoje české výtvarné výchovy: „ ... i přes zřetelnou rozrůzněnost a svébytnost jsou všechny pevně zakotveny ve sféře jedinečných vlastností výtvarného projevu, zejména v jeho uměleckých polohách a v jeho expresivitě.“ (Slavík, 1997).

1.) Art–centrické pojetí

Hlavním cílem je probudit u žáka zájem o umění prostřednictvím linie ve tvaru zážitek – dialog – reflexe. Dále jako cíl stanovuje schopnost číst významy uměleckého díla a hledání vlastního názoru na dílo. Důraz je kladen na formu výtvarného projevu (Slavík, 1997).

2.) Gnozeo–centrického pojetí

Umění a tvorba má být prostředkem výrazové komunikace, jedinec tak poznává nejen sám sebe, ale také okolní svět. Na čelním místě stojí každodenní zkušenost žáka, která ho vede k přiblížení života k umění. Umělecká tvorba není v tomto případě úplně tou nejdůležitější složkou. Výtvarná tvorba se stává pro dítě výpovědí a prostředkem objevování světa okolo něj (Roeselová, 1993).

3.) Video-centrické pojetí

Výtvarná tvorba není pouhým cílem, ale prostředkem k objevování sebe sama i okolního světa. Těžiště výtvarné výchovy spatřuje v jejím vizuálním charakteru. Do popředí zájmu se dostává především výtvarné vnímání. Důležitým prvkem je námět a komunikativní vlastnosti výtvarného projevu. Výtvarná výchova měla člověka především naučit vizuálně myslet a podněcovat k vlastnímu nalézání systémů symbolů. „*Vizuální gramotnost je obecná schopnost dívat se kulturníma očima, zohledňovat a uvědomovat si kulturní prizmata, jejichž prostřednictvím vnímáme svět a která jsou od prvopočátku civilizace formována uměleckými projevy*“ (Slavík, 1997).

4.) Animo-centrické pojetí

Jedinec se soustředí na poznání sebe samého jakožto tvůrce i příjemce výtvarného díla. Jedinec se snaží nalézt cestu sám k sobě a přes ni i k ostatním lidem. Učitel má blízko k arteterapeutovi nebo psychoterapeutovi (Slavík, 1997).

1.5.4. Smysl výtvarné výchovy v primárním školství v ČR

V současném primárním vzdělávání v ČR je smyslem výtvarné výchovy hlavně snaha rozvíjet u žáků prostřednictvím kontaktu s výtvarným uměním estetické, kritické a smyslové vnímání, citění, dovednosti a myšlení, které mohou žáci během svého celého působení na základní

škole aplikovat a využívat nejen v jiných předmětech, ale především též i ve svém dalším běžném životě. K nejčastějším charakteristickým činnostem výtvarného tvoření na základní škole patří vizualizace, díky níž dochází k zviditelňování a zobrazování nejrůznějších objektů a jevů (Spousta, 2010).

Realizace vizualizace probíhá na základě tzv. tradičních i netradičních vizuálně obrazných prostředků, jejichž vyjadřování se může dít v podobě plošné, a to ve formě kresby, malby a grafiky, nebo objemové – modelování, či prostorové – instalace, jako vnímání prostoru. Zařazování vizuálně obrazových prostředků do výuky má nejen pozitivní vliv na psychickou stránku dítěte, ale z hlediska vzdělávacího navíc napomáhají např. k rozvoji k tzv. vizuální gramotnosti. Neměl by to být však jediný cíl (Popelková, 2016).

1.5.5. Průřezová témata jako možnost integrace

RVP ZV „zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi. Podporuje komplexní přístup k realizaci vzdělávacího obsahu, předpokládá volbu různých vzdělávacích postupů, metod, forem výuky a využití všech podpůrných opatření ve shodě s individuálními potřebami žáků“ (RZV, 2021).

Snaží se vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky. Průřezová témata lze chápat i jako „integrační opatření“ (Průcha, 2009), které v podstatě nahrazuje dřívější mezipředmětové vztahy.

Jednu z možností, jak se věnovat průřezovým tématům v primárním vzdělávání, nabízí doplňující vzdělávací obory (Dramatická výchova, Další cizí jazyk) nebo například projektová výuka. Zajímavou inspirací, jak efektivně využít možností projektů při výuce výtvarné výchovy, může být např. publikace I. Zhoře Výtvarná výchova v projektech II (1997): „Co se naučíš? Naučíš se především pozorovat mnohotvárnosti světa. Uvědomíš si, kolik podob má život a jak to vše můžeš uvidět, procítit a prožít. Budeš zkoumat věci a jevy kolem sebe zvnějšku i zevnitř. To znamená, že si všimneš nejen vzhledu věcí, přírody i lidí, ale také svých vlastních myšlenek, pocitů a nálad. Naučíš se lépe dívat a poznáš základy výtvarného myšlení a výtvarné řeči. Získáš tak prostředek, jak se vyslovit o okolním světě a jak vyjádřit své vlastní pocity a představy. ... projekty nevyžadují žádné zvláštní nadání,

zvládne je každý. Nebudeš se učit kreslit, ale vyjadřovat se jazykem tvarů, barev a linií. To předpokládá bystrou hlavu, vnímavé smysly a tvořivé ruce.“

1.6. Integrace detailněji

Hojně používaný pojem „integrace“ je ve školním prostředí chápán opravdu různými způsoby a mívá i odlišný význam. Při integraci dochází ke spojování a prolínání předmětů jednoho do druhého. Každý tento předmět má své vzdělávací cíle. Integrací však o tyto cíle nepřichází, je nutné formulovat si cíle pro každý předmět zvlášť a zároveň nám vznikne i cíl nový pro vzniklý integrovaný celek (Rakoušová, 2008). Z toho jednoznačně vyplývá, že probírané učivo, kterému se žáci budou věnovat při integrované výuce v dané hodině, by mělo být rovnocenné v obou dvou (nebo i u více) vyučovacích předmětech. Tudíž není prvotní výuka např. českého jazyka, ale na stejnou úroveň je dán i výukový a výchovný cíl uměleckého předmětu (v této diplomové práci je jím VV), kterým se učební cíl prvního předmětu realizuje (Rakoušová, 2008).

1.6.1. Integrovaná škola, vzdělání a výuka

V současné době je pojem integrace velice často zmiňován i s pojmy vzdělání, škola, vyučování nebo výuka. Z toho pak vznikla běžně používaná sousloví jako „integrovaná výuka“, „integrovaná škola“ a „integrované vzdělání“, které označují určitou oblast pedagogické skutečnosti:

- **Integrovaná škola** je obecně chápána ve smyslu propojení různých stupňů a typů školního vzdělávání v jednu organizační jednotku, např. propojení mateřské školy a základní školy, resp. primárního stupně školy apod. (Průcha, 1995).
- **Integrované vzdělání** – zde se tímto pojmem myslí zapojení hendikepovaných žáků nebo žáků se zvláštními vzdělávacími potřebami do vzdělávacích programů běžných škol (Průcha, 1995).
- **Integrovaná výuka** je chápána ve smyslu spojení (syntézy) učiva jednotlivých učebních předmětů nebo kognitivně blízkých vzdělávacích oblastí v jeden jediný celek

s důrazem na komplexnost a globálnost poznávání, kde se uplatňuje řada mezipředmětových vztahů. Integrovaná výuka je založena na tzv. integrovaném kurikulu. Toto kurikulum znamená především možnost využívat slučování a integrovanou výuku. Integrované kurikulum se zakládá na sdružování obsahu učiva v jeden celek. Dává tak možnost poznávat svět celistvěji (Podroužek, 2002). K integraci samozřejmě dochází ze strany učitele, žáka a také obsahu učiva.

1.6.1.1. Rozdělení integrované výuky

Cílem integrované výuky je připravit žáky na celoživotní vzdělávání. Školy by se měly orientovat a směřovat k rozvoji schopností, které vyžaduje dnešní život více než na předměty, které jsou od sebe oddělené a nejeví známky souvislostí. Obecně výše uvedené naznačuje využívat v praxi propojování předmětů, uvádět souvislosti, zahrnovat do výuky projekty, tematické dny a využívat různorodé zdroje (nejen knihy a učebnice). Dle Rakoušové (2008) by měl být důležitou součástí integrované výuky také flexibilní rozvrh a možnosti skupinové práce žáků.

„Integrace zahrnuje záměrné, vědomé vytváření průniků vazeb mezi jednotlivými poznatky v obsahu vzdělávání učitelem a využívání poznatků různých vzdělávacích oborů a z vlastní zkušenosti žákem při řešení problémů v procesu vnitřní integrace obsahu vzdělávání v praxi prvního stupně základní školy, přičemž rozlišujeme integraci didaktickou (ze strany učitele), psychologickou (ze strany žáka) a obsahovou (ze strany obsahu učiva)“ (Rakoušová, 2008).

Integrovanou výuku můžeme rozdělit do několika rovin:

1.6.1.1.1. Konsolidování učiva

Jedná se o vnější integraci, ve které dochází ke sjednocení obsahu různých učebních předmětů v samostatný učební předmět. Příkladem může být spojení předmětu matematika a přírodověda, kdy žáci řeší aplikované slovní úlohy. Pro jejich výpočet jsou nutné kromě matematických znalostí vedoucích k výpočtu také znalosti vědomostí z oblasti přírodovědy (Podroužek, 2002).

1.6.1.1.2. Komasace

Stejně jako v předchozím případě se jedná o vnější integraci, konkrétně o časově omezený tematický projekt zvyšující časovou dotaci obou integrovaných předmětů. Příkladem může být ML č. 4 uvedený v praktické části této diplomové práce. Komasače je vlastně rozsáhlejší forma konsolidace. Dochází při ní ke sjednocování podobného učiva, ale zároveň dochází ke snižování počtu předmětů v určitém období. Vzniklé sloučené předměty mají pak vyšší časové dotace pro výuku. Může se ale také jednat např. i o tematické projekty, které mohou trvat několik dní. Např. tematické projekty věnované předmětu přírodověda a matematika, kdy je učivo těchto předmětů záměrně propojováno např. matematické slovní úlohy z oblasti přírodovědné (Rakoušová, 2008).

1.6.1.1.3. Koncentrování učiva

Jedná se o řešení určitého problému současně s různých hledisek jednotlivých vědních oborů a vytvoření tak zcela nového učebního předmětu, který umožňuje různé pohledy na danou skutečnost v jednom celku. Důležité je vhodně zvolit téma, které lze následně propojovat do jiných učebních předmětů, aby se jednotlivé složky prolínaly a tvořily tak celek poznatků. Touto formou integrace jsou tedy vytvářeny mezipředmětové vazby jednoho tématu ve více oborech. Formou koncentrace dáváme možnost žákům pochopit skutečnost jako jeden celek, chápat ho z různých hledisek a vytvořit tak ucelený obraz světa kolem nás (Podroužek, 2002).

1.6.1.1.4. Koordinace učiva

Podroužek dále hovoří o koordinaci učiva jako o vnitřní integraci, při které dochází k součinnosti a spolupráci mezi jednotlivými učebními předměty. Je založena na principu užívání a aplikování obsahu, metod nebo formy jednoho učebního předmětu druhým učebním předmětem. Je důležité, aby nedocházelo k porušování pojetí obsahu obou předmětů. Smyslem koordinace je používání dvojstranných mezipředmětových vazeb, které učivo aktualizují a nabízejí více možností a námětů pro práci. Tato forma zároveň nabízí přirozené uplatnění vyučované látky.

1.6.1.1.4.1. Koncipování učiva

Mimo jiné je velice důležité uvědomit si, jakým způsobem lze učivo koncipovat (logicky uspořádat do jednoho celku). Mezi tradiční koncipování učiva patří např. podle Hrdličkové (1970):

- a) Koncipování učiva **podle ročních období** – např. Listopadová příroda nebo Život na vesnici.
- b) **Epizodické** koncipování učiva – dle jevů a věcí dějících se ve společnosti a přírodě, např. Na poli nebo U lékaře.
- c) **Regionální koncipování učiva** – dochází k seskupování podle regionu s postupným rozšiřováním akčního radia, např. Naše obec, U nás ve škole.
- d) **Koncipování podle biotopů** – řazení dle toho, jak je mohou žáci pozorovat v přírodě, např. U rybníka, V lese.
- e) **Koncipování podle vědních systémů** – seskupení podle jednotlivých vědních oborů, např. Horniny a nerosty, Savci.
- f) **Koncipování podle časové chronologie** – seskupení podle časové přímky, vždy je důležité dbát na posloupnost, např. Středověká kultura, Život ve starém Římě.

1.7. Integrace umění ve světě

Integrace předmětů se beze sporu stává trendem dnešní doby. Je zařazována jako běžná součást kurikula základních škol rozvinutých zemí, jako jsou státy západní Evropy, USA či Japonsko. V běžné praxi to znamená, že jsou předměty dříve a tradičně izolované spojovány „v jeden celek s důrazem na komplexnost a globálnost poznávání, kde se uplatňuje řada mezipředmětových vztahů“ (Podroužek, 2002). V euroamerické společnosti platí, že „všechny vyspělé země dnes mají ve svých kurikulech základního vzdělávání určité integrované předměty“ (Průcha, 2009). Lze tedy soudit, že se v zahraničí propojování předmětů osvědčilo, a zejména proto se stalo běžnou praxí. Pro potřeby této diplomové práce uvádím poznatky z americké a japonské pedagogiky (viz níže). Považuji za důležité zmínit toto téma hlavně v souvislosti s americkou pedagogikou, protože integrováním druhů umění do dalších předmětů se zabývá již od počátku 20. století a je jeho jakousi pomyslnou kolébkou. Navíc k tomuto tématu existuje nejvíce relevantní literatury.

1.7.1. Integrace umění v americké pedagogice

Od počátku minulého století se ve světě problematikou integrace různých druhů umění do dalších předmětů zabývá převážně americká pedagogika. Už v roce 1939 vyšla objemná publikace L. Winslowa s názvem *The Integrated School Art* (1939), ve které se autor pozastavuje nad faktem, jak málo je umění zastoupeno ve školních lavicích a při vyučovacím procesu vůbec. Winslow ve své práci ukazuje, jak nalézt rovnováhu mezi učiteli tzv. „puristického“ umění, kteří chtějí učit pouze obsah svého předmětu a nic jiného a učiteli, kteří učí neumělecký předmět a cítí se špatně vybaveni k používání umění ve své edukační praxi.

Někteří autoři (např. Isenberg & Jalongo (2010) nebo Werner & Freeman (2001)) označují integraci umění ve vyučovacím procesu jako jakousi učební strategii, při níž dochází k integraci neuměleckých předmětů s těmi uměleckými a výsledkem je prohlubování znalostí a dovedností ze všech vyučujících předmětů. Navíc jsou žáci do studia vtahováni prostřednictvím tvůrčího procesu. Zapojením umění do výuky jiných předmětů pomáhá jejich pochopení také žákům, kteří s tématem, či studovaným oborem mívají obvykle potíže, podporuje vnitřní motivaci k učení a posiluje sebevědomí a také rozvíjí schopnost žáků aplikovat naučené v nových situacích (Deasy & Stevenson, 2005).

V americké pedagogice se setkáváme se třemi základními přístupy integrace umění ve výuce:

- **Umění jako samostatný předmět**
- **Umění posilující jiný předmět** (např. zpívání písničky o rozličných gramatických jevech)
- **Umění integrující svůj obsah s jiným vyučujícím předmětem** (Pechová, 2005).

Integrace umění se podílí na zpřístupňování učiva, ulehčení jeho osvojení, podporuje zkušenostní učení a radost ze získávání poznatků, pomáhá vytvořit si osobní vztah k probíranému učivu a pomocí umění je reflektovat, usnadňuje pochopení témat s abstraktním obsahem a jejich uplatnění, napomáhá vytváření sociálních vazeb kolektivu, komunikačním schopnostem dětí a také ve značné míře rozvíjí kritického myšlení (Crawford, 2004).

1.7.1.1. Úspěšnost integrace umění v USA

Jak bylo podle publikovaných prací mnohých amerických autorů (Asbury & Rich, 2008, Deasy & Stevenson, 2005) zjištěno, integrace umění a uměleckého vzdělávání v různých neuměleckých předmětech byla pozitivně spojena se zvýšeným zapojením studentů, s jejich motivací a vytrvalostí při vykonávání zadané práce. Integrace umění je činnost participativní (ve smyslu žákem spolupracujícím) a vědomě aktivní. Tento způsob učení zapojuje všechny žáky tak, že jim nabízí mnoho způsobů, jak látce porozumět a vyjádřit své znalosti i jinou formou než klasickým interpretováním získaných vědomostí písemnou nebo ústní formou, jak obvykle bývá ve školní praxi zvykem.

Umění může také zapojit studenty, kteří nejsou obvykle tradičními výukovými metodami dosažitelní, včetně studentů z ekonomicky znevýhodněného prostředí, neochotných studentů a studentů se SPU. Jak studenti experimentují s různými uměleckými formami a procesy, učí se riskovat, kreativně myslet a rozvíjet flexibilní stránky svého myšlení a svých dovedností (Burton a kol., 1999, Deasy & Stevenson, 2005).

Téměř všechny modely integrace umění v americkém vzdělávacím systému jsou postaveny na společném úsilí třídních učitelů a uměleckých specialistů (mohou zahrnovat externí umělce, učitele umění pracující na škole, lektory nebo ostatní specializované výchovné pracovníky). Tyto vztahy spolupráce přispívají ke zvýšené spokojenosti učitelů s výchovně vzdělávacím procesem, k zvýšení jejich zájmu o danou problematiku a také vedou k rozvoji pocitu školního, resp. třídního společenství. Podle většiny mnou prostudovaných materiálů jsou tito učitelé daleko ochotnější riskovat než jejich kolegové, kteří do výuky integraci umění nezahrnují, a to jak ve svém plánování učiva, tak před svými studenty. Jsou také inovativnější ve své výuce, ochotněji experimentují a navzdory všem překážkám vytrvávají v započaté práci v učení s integrací uměním (Burton a kol., 1999, Deasy & Stevenson, 2005).

Transformace vzdělávacího prostředí školy tak, aby zahrnovalo úspěšnou a trvalou umělecky integrovanou výuku, vyžaduje účast celé školní komunity (Betts, 1995). K zajištění kontinuity a hloubky jakéhokoli partnerství nebo programu jsou ve škole zapotřebí podpůrní administrátoři, důležitý je každý člen celého procesu – od superintendantů až po ředitele (Borden, 2006).

Ředitelé škol, které mají na své škole učitele, kteří jsou nakloněni integraci uměleckých předmětů, by měli tyto učitele povzbuzovat, aby experimentovali, učili se novým dovednostem a ve své výuce stále častěji prosazovali jakoukoliv formu integrace umění (Burton a kol., 1999). Metody výuky umělecké integrace, jakož i účel, teorie a výhody této pedagogiky musí být učitelům účelově nabízeny ze stran vedení školy převážně prostřednictvím profesního rozvoje (Borden, 2006).

Podle Wenera & Freemana (2001) považují bez rozličných podpor často učitelé uměleckou integraci za něco extra obtížného a časově náročného a odmítají se jí při své pedagogické praxi věnovat.

1.7.2. Integrace umění v japonské pedagogice

Japonský vzdělávací systém je vnímán jako systém výchovný a učí, jak správně koexistovat ve společnosti druhých. To je pro japonské děti jedna z nejdůležitějších znalostí pro dosažení společenského úspěchu.

Podle diplomové práce E. Šimáčkové (2009) je výtvarná výchova v Japonsku chápána jako okrajový předmět. Výtvarnou výchovu nalezneme v japonském vzdělávacím systému od doby Neidži (1868–1912). Náplní výuky byla především kresba tužkou a tušová malba.

V roce 1998 ministerstvo školství vyhlásilo plán „volnosti“, to znamenalo omezení počtu vyučovacích hodin, které se dotklo také výtvarné výchovy. Toto krácení bylo na úkor hodin jutori, jež mají být využity žáky ke samostudiu. V roce 2002 byl tento plán nahrazen programem integrovaného vyučování. Ten se uskutečňuje hlavně v primárním vzdělávání, a to formou projektového vyučování. Výuka je směřována především na ekologii, mezinárodní vztahy a informatiku. V hodinách jsou často využity výtvarné aktivity, ale mají daleko větší praktické zaměření. Osnovy pro výuku jsou jednotné pro celou zemi a řízeny centrálním vzdělávacím systémem (Šimáčková, 2009).

1.8. Integrace v primárním vzdělávání v ČR

Počátek integrace v českých zemích spadá do první poloviny 20. století a lze jej spatřovat v zařazení poučení o lidském těle do obsahu přírodopisu či poznatky o národním hospodářství

z občanské nauky do zeměpisu. Obojí tehdy probíhalo v rámci měšťanské školy, která byla předchůdcem dnešnímu druhému stupni základní školy. Cílem bylo umožnit žákovi získat komplexní pohled na studovanou skutečnost, mezi jejíž pedagogické prostředky patřily zejména aktivita, tvořivost či názornost. Za základní předpoklady integrace byly tehdy považovány přirozené souvislosti mezi učebními předměty. Nově vydané osnovy pro obecné školy z roku 1933 zakotvily například didaktický princip uvádění učiva jednotlivých učebních předmětů do účelných vztahů (např. předmět Prvouka pro 1. – 3. ročník obecné školy či Občanská nauka a výchova v 6. – 8. ročníku).

V roce 1948 byl vydán nový školský zákon, který se od dříve nastíněné integrace viditelně odklonil. Jednotlivé učební předměty reprezentovaly ve zmenšeném formátu vědní disciplíny, žákovské poznání bylo atomizováno na jednotlivé předměty bez zjevné provázanosti.

V posledních letech došlo v českém školství k výrazným změnám. Roku 2007 byl vydán Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání, který udává novou koncepci a trendy v moderním českém vyučování. RVP klade totiž učitelům výslovně za úkol žáky vzdělávat nejen po stránce vědomostní, ale zejména osobnostní a kompetenční. Žáci se neučí pouze data a termíny, ale zejména souvislosti a schopnost s informacemi efektivně pracovat, stejně jako aplikovat vědomosti z jednoho vyučovacího předmětu do předmětu jiného. Z opačného pohledu, učitelé mají žákům poskytovat ve škole podnětné prostředí a předávat informace zasazené do kontextu reálného života. Právě v tomto okamžiku přicházejí na řadu nové přístupy a metody, mezi které patří právě integrace předmětů. Objevuje se zde zřejmá podobnost v integračních snahách období první republiky a dnešní podobou moderního českého školství. Cílem výuky tehdy a dnes je zprostředkovat žákovi ucelený pohled na reálný svět kolem nás, který není složený pouze z pojmů, ale také ze souvislostí, tedy logické propojenosti pojmů a skutečností (Marešová, 2012).

1.8.1. Integrace výtvarné výchovy v České republice podrobněji

V našem edukačním prostředí není věnována přílišná pozornost propojování prvků výtvarné výchovy s jinými předměty (Pechová, 2015). Prozatím nejširší zpracování tohoto tématu lze nalézt v publikaci V. Spousty (1997), která zkoumá vztahy mezi tzv. uměleckými výukovými předměty a navrhuje jejich využití ve výuce na základních a středních školách. Součástí jeho práce je také longitudinální výzkum (tj. je metoda empirického výzkumu, při které je určitý

jev nebo vzorek populace zkoumán po určité časové období, v některých případech až po několik desetiletí), jehož cílem bylo zjistit aktuální stav koordinace a integrace základních druhů umění ve školách.

Existují i další čeští odborníci, kteří se tematikou integrace výtvarné výchovy zabývali. Např. publikace B. Hoffmana (2005) řeší Integraci výtvarné výchovy s českým jazykem a literaturou. Autor se v ní zaměřuje na jazyk umění jako svébytný prostředek komunikace mezi výtvarným uměním a slovesností. Způsoby integrace prvků výtvarné výchovy s literaturou v nižších ročnících druhého stupně základních škol zkoumá ve své disertační práci I. Rumpelová (2010). Na základě dotazníkového šetření mezi žáky ověřila, že žáci o tento druh integrace mají zájem a že se k jejich nelibosti ve výuce integrovaná výuka vyskytuje poměrně zřídka. Autorka také navrhuje změnu a několik možných způsobů takové integrace.

V roce 2020 G. Beková ve své diplomové práci využila integraci výtvarné výchovy ve výuce jiných předmětů na prvním stupni základní školy jako prostředek k motivaci žáků s pozitivním dopadem na vyučované předměty. Zaměřila se hlavně na využití technik výtvarného umění ve výuce matematiky, českého jazyka a prvouky.

Tématu integrace výtvarné výchovy s dalšími předměty či vědními obory se ve svých pracích zabývají i samotní výtvarní specialisté. Uplatnění principů akční tvorby, tvořivosti a kreativity v rámci přesahu předmětu výtvarná výchova si můžeme všimnout v publikaci I. Zhoře z roku 1999. V práci se mimo jiné dotkl tématu projektové výchovy. Další zajímavou disciplínou je tzv. činná výchova, ve které se jedná o integraci esteticko-výchovných disciplín. Této problematice se v naší republice věnovala především H. Babyrádová (2002).

V roce 2015 se Z. Pechová s kolektivem rozhodli empiricky ověřit představu o reálné situaci integrace výtvarné výchovy s neuměleckými předměty na prvním stupni základních škol v České republice. Cílem jejich výzkumu bylo získat odpovědi na dvě základní výzkumné otázky, které si ve své práci stanovili, a to:

Které okolnosti podmiňují integraci?

Jak je integrace přítomna v edukační praxi?

První otázka si kladla za cíl zjistit, jaké důvody vedou učitele primárního vzdělávání zařazovat do své edukační praxe integraci složek výtvarné výchovy s jinými předměty primárního vzdělávání (tedy neumeleckými předměty) a jak důležitá pro ně tato integrace je. Druhou otázkou chtěli zjistit, jak často k této integraci v jejich praxi dochází a jakým způsobem ji učitelé uskutečňují. Výzkum probíhal na náhodně zvolených základních školách v Libereckém kraji a týkal se učitelů 1. stupně základních škol. Celkem bylo osloveno 150 učitelů, z toho se vrátilo zpět 113 vyplněných dotazníků. Podle výsledků tohoto výzkumu dává 77 % učitelů integraci výtvarné výchovy do neumeleckých předmětů primárního vzdělávání velký význam, a to převážně z těchto důvodů:

- při integraci **dochází k rozvoji výtvarných a tvůrčích kompetencí**
- **posiluje se interdisciplinarita (mezioborovost)**
- **zvyšuje se motivace pro vzdělávání**
- **usnadňuje se pochopení učiva**
- jako **součást učení se objevuje prožitek**

Mezi hlavní **výhody integrace** považovali respondenti následující:

- **propojování poznatků** a vnímání souvislostí
- **zpestření výuky**
- **zvýšení atraktivity výuky**
- **rozvíjení aplikace nabytých znalostí** a dovedností

Naopak jako **nevýhody integrace** shledávali tyto:

- **zvýšené nároky na přípravu** výuky a vyučujícího
- **nedostatečná nabídka dalšího vzdělávání** k této problematice
- **ekonomické překážky**
- **nedostatečná pregraduální příprava** (tj. bakalářské a magisterské studium na VŠ)
- **metodické překážky**
- **časová náročnost** v hodině
- **osobnost učitele**

Podle autorky výzkumu výpovědi učitelů jsou zcela srovnatelné s daty v dostupné literatuře a výzkumu ve světě i u nás, a to především v oblasti překážek k integraci výtvarné výchovy, a jimi jsou nedostatek pomůcek, financí, tolik potřebná a neexistující metodika a vhodná pregraduální příprava (Pechová, 2015).

PRAKTICKÁ ČÁST

2.1. Dílčí cíle praktické části diplomové práce

Hlavním cílem praktické části této diplomové práce, jak bylo uvedeno výše, bylo vytvoření sady ML a ověření jejich funkčnosti v pedagogické praxi tak, aby skýtaly možnost integrace výtvarné výchovy do vybraných předmětů primárního vzdělávání.

K dosažení hlavního cíle bylo nutné definovat si dílčí cíle, které navržené činnosti ověřily a refletovaly to, zdali žáci danému vzdělávacímu cíli při integraci výtvarné výchovy do předmětů primárního vzdělávání výuky lépe porozuměli a zdali je takto prováděná výuka pro ně zábavná.

Prvním dílčím cílem je tedy zaměření se na smysluplnost a splnitelnost edukačních cílů v ML v praxi. ML bude považován za úspěšný, bude-li schopen tento ukazatel splnit alespoň 80 % dotázaných žáků. A to tak, že žáci kladně odpovědí na otázky týkající se porozumění probírané látce v ML a budou schopni napsat, popř. říci 3 informace týkající se probírané látky všech integrovaných předmětů, které se dozvěděli v rámci odučených hodin podle ML.

Dalším neméně důležitým dílčím cílem bylo zaměření se na to, jakým způsobem je možné žákům výuku ozvláštnit a učinit ji zábavnější a potažmo tak u nich zvýšit nárůst vnitřní motivace, nikoliv pouze podněcovat vnější motivaci žáka. Tento cíl bude naplněn tak, že alespoň 80 % dotázaných žáků kladně zhodnotí výtvarné aktivity z pohledu ojedinečnosti, zábavnosti nebo zvýšení atraktivnosti učiva, a to tak, že odpoví kladně na otázky týkající se ojedinečnosti, zábavnosti nebo zvýšení atraktivnosti probírané látky v ML a budou schopni napsat, popř. říci 3 informace o tom, v čem pro ně byla hodina odučená podle ML výjimečná.

Pro žákovskou evaluaci splněné aktivity v ML bylo použito několik možností:

- 1) anketa (uzavřené i otevřené otázky)
- 2) rychlé hodnocení za pomoci symbolů
- 3) hodnocení formou rozhovorů.

Některé ML byly poskytnuty i učitelům ze ZŠ, kde byly ML ověřovány v praxi. Učitelé je zrealizovali ve svých hodinách. Zpětná vazba na úspěšnost ML z jejich pohledu byla získána formou krátké písemné ankety.

V příloze jsou uvedeny podrobnější ML, ve kterých je provedeno detailnější shrnutí poznatků získaných na základě realizace dané aktivity. Na realizaci daných aktivit je počítáno s klasickou vyučovací hodinou, tj. se 45 minutami. Pokud by časová dotace na uvedenou činnost v některé aktivitě byla delší, je rozdílná časová dotace uvedena v záhlaví příslušného ML. V dalších hodinách výtvarné výchovy je počítáno se společným hodnocením prací vytvořených dle ML, s diskuzí nad danou aktivitou, výstavkou prací a samozřejmě také se sdílením žakovských prací.

Závěrečná evaluace nad absolvovanou hodinu je prováděna formou diskuze nebo ankety. Forma diskuze byla pro žáky příjemnější, proto byla při závěrečné evaluaci používána častěji. Žáci navzájem aktivně reagovali na svoje nápady, návrhy a námítky.

2.2. Metody použité v práci

Pro splnění vytyčeného cíle této diplomové práce – tj. zrealizování výuky integrace výtvarné výchovy do různých předmětů primárního vzdělávání a následné zhodnocení – byla zvolena vyučovací forma aktivního učení. Podle Sitné (2009) využití aktivního učení je výhodné jak pro žáky, tak pro učitele. Žákům přináší zábavnější metodu učení, trvalejší osvojení získaných vědomostí a větší zájem o vyučovaný předmět. Učitelé praktickým používáním aktivních vyučovacích metod dosáhnou lépe a účinněji svých výukových cílů a požadovaných klíčových kompetencí.

Ověřování ML ve školní praxi proběhlo ve čtvrtých a pátých třídách. Žáci tomto období zažívají podstatné vývojové změny, které se projevují v myšlení. V prepubertě začínají kvantitativní i kvalitativní změny myšlení, začíná se projevovat narůstající počet úspěšně řešených problémů novým způsobem, výrazně odlišným od mladšího školáka.

Charakteristické pro tento věk je počínající postupný přechod od konkrétních operací k formálním operacím, tedy počátek abstraktního myšlení, jehož vývoj se dokončuje

v pubertě a adolescenci. Vedle názorného myšlení, kdy dítě třídí, srovnává a řadí různé konkrétní věci a dovede z těchto soudů o konkrétních věcech vyvozovat logické závěry, se pozvolna začínají vytvářet formální operace – tedy schopnost operovat s výroky, které nemusí být součástí reálné zkušenosti. S těmito změnami v myšlení souvisí i rozvoj logické paměti, kdy dítě opouští memorování textů bez pochopení souvislostí. Začíná se objevovat samostatnost v myšlení a kritičnost vůči dospělým v tom smyslu, že je zpochybňována jejich autorita (Šimíčková, 2010).

ML mimo jiné uvádějí detailní popis jednotlivých vyučovacích hodin, zhodnocení z pohledu pedagoga a následně i evaluaci za pomoci ankety, diskuze nebo za pomoci symbolů (viz níže) se všemi zúčastněnými žáky. Hodnoceno bylo hlavně naplnění zadaných edukačních cílů ML, atraktivita zadaných úkolů nebo jejich výjimečnosti.

Při realizaci byly ML vyzkoušeny pouze žáky z jedné třídy ZŠ Praha – Kolovraty. Dle odborníka na pedagogický výzkum Gavory (2000) velikost vzorku populace/žáků závisí na spolehlivosti výsledků šetření, přesnosti a variabilitě základního souboru. Tudíž může dojít k silnému zkreslení reprodukováných výsledků šetření, nelze je zevšeobecňovat, spíše naopak je důležité si uvědomit, že se většinou týkají pouze účastníků, kteří se výzkumu skutečně účastnili. Považuji za důležité se o tom zmínit, protože mým cílem nebylo ověřit statisticky informace získané z anket, ale hlavně vytvořit a ověřit funkčnost ML v praxi tak, aby plnily edukační cíle a také zvýšily motivovanost žáků k výuce.

V neposlední řadě byly některé ML poskytnuty i ostatním učitelům ze ZŠ Praha – Kolovraty, aby je zrealizovali ve svých třídách. Jejich zpětná vazba byla vyhodnocena ve formě tabulek vytvořených na základě jejich odpovědí v krátké hodnotící anketě (viz níže).

ML jsou připraveny tak, aby sloužily jako podklad nebo vodítko pro hodiny, ve kterých bude integrace VV probíhat. Je na učiteli samotném, jak si ML uchopí, jak dopodrobna je bude plnit a zdali zrealizuje všechny kroky, které ML nabízí. Bude mi ctí, pokud se pedagog pustí do samostatné kreativní činnosti na základě navržených aktivit v těchto ML. Pokud se podaří získat pro integraci VV do libovolného předmětu primárního vzdělávání alespoň jednoho učitele, který až doposud tuto činnost ve své praxi nevyzkoušel, určitě tato diplomová práce měla smysl.

2.3. Popis metodického listu

Každý ML je pro snazší přehlednost vytvořen jako tabulka a celá série osmi ML je postavena na stejném formátu. ML obsahují následující parametry:

- 1. název aktivity**
- 2. integraci VV s daným předmětem primárního vzdělávání**
- 3. třídu a věk žáků**
- 4. časovou dotaci**
- 5. téma – 2 varianty**
- 6. edukační cíle, očekávaný výstup všech vyučujících předmětů**
- 7. výtvarný problém**
- 8. výtvarné zadání**
- 9. popis výtvarné techniky**
- 10. pomůcky pro výtvarnou činnost**
- 11. motivaci**
- 12. postup integrace**
- 13. krátké zhodnocení**

V příloze diplomové práce jsou pro zájemce uvedeny podrobnější ML, které navíc obsahují detailnější informace o:

- výtvarném umělci/ zdroji – inspiraci uměleckým dílem – krátké představení umělce, jeho tvorby a díla, které by žáky při práci mohlo ovlivňovat a motivovat + odkazy na zdroje a díla, které jsou v ML uvedena
- hodnocení: forma, kritéria, doporučené otázky
- realizaci v praxi
- sebereflexi žáků
- fotodokumentaci

2.3.1. Podrobnější metodický list jako zdroj informací

ML jsou sestaveny tak, aby byly co nejvíce stručné a přehledné, podrobnější ML jsou uvedeny v příloze této diplomové práce. S textem o výtvarném umělci, na nich uvedeném, se dá dále pracovat v hodinách Čj, při čtení nebo v gramatice. Na těchto podrobnějších ML jsou uvedeny i informace o umělcově tvorbě s ukázkami nejdůležitějších děl nebo filmů, které se žákům mohou promítat na interaktivní tabuli.

Díla, která by žáky při práci mohla motivovat, jsou zde uveřejněna, a to výhradně pro inspiraci a další motivaci k vlastní práci. Pokud v ML není uvedeno jinak, veškeré fotografie děl a výtvarných prací jsou staženy z internetových stránek uvedených v ML. Fotografie z realizace ML byly pořízeny se souhlasem rodičů, který udělili ZŠ Praha – Kolovraty.

V žádném případě není cílem těchto ML umělcovu tvorbu bezhlavě kopírovat. V ML je uvedena i citace autora díla. A to z důvodu vyšší autentičnosti a následné motivace žáků. Většina ML představuje integraci VV s jedním předmětem primárního vzdělávání. V sérii ML jsou však i takové, které integrují více než jeden předmět, ať už umělecký či nikoliv. Dva ML jsou věnovány projektům. V nich je uvedena vyšší časová dotace.

U všech ML jsou v názvu aktivity a tématu uvedeny vždy dvě varianty možností práce. A to proto, aby si žáci mohli vybrat téma (popř. techniku), které je více zajímavé a je jim bližší. Vždy se ale nachází ještě třetí možnost, a to samostatný nápad žáka, který by se nějakým způsobem probíraného tématu týkal.

2.4. Žákovská evaluace – vymezení pojmů

Evaluace ze strany žáků nad aktivitami, které vykonávali podle uvedených ML, probíhala většinou formou rozhovorů nebo hodnocením za pomoci symbolů (smajlíci, živé metry nebo palce). Použity byly i četné ankety. Informace získané z těchto anket, rozhovorů a symbolů vypovídaly o momentálním pocitu žáků nad absolvovaným ML.

2.4.1. Hodnotící škála symbolů, anket a rozhovorů

Pro úplnost zmiňuji škálu symbolů, která se po hodnocení dané aktivity žáky vyskytovala:

- **Smajlíci** – žáci za pomoci tří symbolů ukazovali, jak se jim daná práce z ML líbila. Tuto hodnotící škálu znali, protože ji běžně používají ve vyučování. Tento typ hodnocení byl volen v případě, že nezbýval čas provést podrobnější rozhovor o právě proběhnuté aktivitě či jako doprovodné hodnocení k ústnímu hodnocení. Úsměv znamenal 100 % spokojenost z vykonané práce. Zamračení 100 % nespokojenost, aktivita je nezábavná až nudná. Neutrální výraz 50 % spokojenost, aktivita by mohla být ještě zajímavější a pestřejší.

- **Živý metr** – žáci za pomoci pomyslného metru stoupnou do řady podle toho, jak je daná aktivita zaujala. Vlevo stojí žáci, které práce bavila, a nenašli nic, co by se na ní dalo zlepšit. Zvednuté ruce nad hlavou znamenají, že aktivitě dávají 100 %. Uprostřed žáci, kteří mají k zadané práci výhrady, a zcela vpravo žáci, kteří se při aktivitě nudili a nebavila je (na fotografii níže všechny děti práce bavila a nenašly na ní žádnou chybu), za cestičkou na fotografii (vpravo z pohledu čtenáře) bylo místo pro negativní hodnocení.

- Obr. 1: Evaluace žáky, živý metr

- **Palce** – žáci zvednutým palcem ukazují, že aktivita pro ně byla zábavná a že jí takto dávají 100 %, palec v rovině znamená 50 % – lze něco zlepšit, palec dolů znamená, že práce na daném ML je nebavila a dávají jí 0 %. U hodnocení 50 % a 0 % je žádoucí se slovně doptat, co bylo za problém, co by žáci zlepšili a proč.

- **Ankety** – po některých aktivitách v ML žáci odpovídali na otázky v krátkých anketách s **uzavřenými otázkami**. K jejich vyplnění žáci potřebovali dvě až pět minut. Důraz byl kladen na to, aby dotazníky žáci vyplňovali samostatně. Jejich úkolem bylo zakroužkovat to, co si myslí. Žákovská evaluace se obvykle skládala ze čtyř až osmi otázek. V tabulkách níže jsou zaznamenány některé z odpovědí žáků.
- V jiných případech jsem pro evaluaci žákům volila kromě obvyklé diskuze za skončenou výukou i časově mírně náročnější ankety s **otevřenými otázkami**. Tuto metodu jsem volila, pokud jsem chtěla získat detailnější pohled na zadanou aktivitu a důkladněji si ověřit z pohledu žáka práci na tomto ML a byl po absolvované aktivitě dostatek času. K vyplnění těchto anketních otázek žáci potřebovali zhruba 5 až 10 minut. Ve většině případů pracovali samostatně nebo v menších pracovních skupinkách (cca 3–4 žáci).
- **Rozhovor** – probíhaly za každým odučeným ML. Jejich některé výsledky jsou společně s výsledky z anket zaznamenány v kapitole Jednotlivé metodické listy – evaluace žáků.

2.4.2. Způsob evaluace ostatními učiteli

Jednotlivé ML dostali k dispozici i ostatní učitelé ze ZŠ Praha – Kolovraty, aby je dle libosti zrealizovali ve svých hodinách. Zpětnou vazbu a jejich pohled na úspěšnost ML byl získán z anketních otázek, které jim byly poskytnuty společně s ML. Ankety obsahovaly jak otevřené, tak uzavřené otázky. Jejich délka nepřesahovala formát A4.

2.5. Jednotlivé metodické listy – evaluace žáky

V tabulkách uveřejněných níže jsou uvedeny pouze nejčastější odpovědi na dané otázky.

U všech forem žákovské evaluace nad ML byla současně prováděna i evaluace rozhovorem.

Nejdůležitější postřehy z výsledků evaluace ML jsou shrnuty pod jednotlivými tabulkami.

Tabulka 2: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 1. Podmořský svět a květinová louka

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Líbila se ti práce při tvorba práce na téma Podmořský svět/ Květinová louka?	Ano, bylo to zajímavé. 19	Ne, nepřišlo mi to zajímavé. 2	Nevím, nemohu říci. 0
Byl to dnes pro tebe zábavné?	Ano, byla to zábava. 11	Nebavilo mě šít, ale ostatní byla zábava. 7	Nevím. Nemohu říci. 3
Naučil/a ses něco z přírodovědy, češtiny a výtvarné výchovy?	Ano. 21	Ne. 0	Nevím. 0
Co ses dnes konkrétně naučil?	Naučil jsem se šít. 7	Naučil/a jsem se, které rostliny jsou na louce, resp. co žije v moři. 12	Psát popis k práci, kterou jsem dělal/a. 4

Z dalších zjišťovaných odpovědí vyplynulo, že zadané úkoly pro některé žáky byly obtížné, protože mnozí z nich drželi v rukou jehlu a niť poprvé. Početnější skupina ale odpověděla, že pro ně práce nebyla obtížná (11 žáků). Všichni zúčastnění žáci odpověděli, že se při výuce naučili něco z daných předmětů – VV, Čj nebo Př. Ověřila jsem si, že ML odpovídal danému věku a schopnostem zúčastněných žáků. Těšilo mě, že mnozí z nich – 7 žáků – získali nové dovednosti (šít). 5 dívek se svou prací nebylo spokojeno, protože by rády vyšivaly i děle a obrázek si toužily přezdobit barvami a šitím. Dívky více chválily práce ostatních, chlapci jednoznačně svou vlastní práci.

Tabulka 3: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 2. Projekt Staň se umělcem

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Čím tě zaujal dnešní projekt?	Byl jiný než ostatní projekty, které jsme dělali. 10	Mohl/a jsem pracovat dle vlastní fantazie. 5	Diskuzí o ochraně přírody. 3	Naučil/a jsem se víc než ve škole. 3
Napiš, co tě dnes bavilo a proč.	Povídání o ekologii. 12	Vymyšlení stvoření světa. 5	Celá výstava a povídání si o práci B. Dlouhého. 2	Že jsem mohl/a pracovat v galerii. 2
Je něco, co bys projektu vytknul/a.	Nic. 8	Chtěl/a bych se na projekt připravit dopředu ve škole. 4	Na práci bylo málo času. 6	Bylo málo přestávek. 1
Napiš, co ses dnes nejvíc naučil/a.	Že se dá tvořit i z odpadků. 6	Že se dá příroda chránit i uměním. 6	Naučil/a jsem se, jak se chovat na výstavě. 4	Číst z obrazů příběh. 4
Napiš, co sis zapamatoval z dnešního projektu, vyjmenuj 3 věci.	Některá cizí slova z textu v Čj, vím, co znamenají. 5	Co to je parafráze a jak se vytvoří. 4	To, co říkal spolužák při diskuzi. Nenapadlo by mě to. 4	Kdo to byl Bedřich Dlouhý. 2

Zadaná aktivita žáky zajímala a naučili si při ní nové znalosti a dovednosti, které před ní neovládali. ML žáky zaujal svou odlišností od běžných aktivit, na které jsou ve škole zvyklí. Podařily se mi naplnit dílčí cíle této diplomové práce, protože po vyhodnocení odpovědí více než 80 % dotázaných odpovědělo kladně na otázky týkající se výjimečnosti a zábavnosti práce na projektu a také 80 % dotázaných žáků bylo schopno uvést, co konkrétního se v odučených hodinách naučili a byli schopni vyjmenovat nebo napsat 3 informace týkající se probírané látky z ML.

Mnozí jako přednost tohoto projektu viděli diskuzi na ekologická témata – 12 žáků. Někteří žáci byli zaujati prostředím městské galerie a líbilo se jim propojení s výukou v tomto prostředí. Jako nedostatek se nejvíc jeví málo času na tento projekt – 6 dotázaných. Je to hlavně z důvodu přesunu do NG, takže v projektu je nutné počítat s délkou cesty. Pokud by se učitel rozhodl a výtvarnou práci z ML by žákům zadal až druhý den, riskuje, že žáky připraví o proces tvoření ihned po zhlédnutí výstavy, a tudíž i o nápady, které v ten daný moment měli. Je na zvážení pedagoga, které ze zmíněných možností dá přednost. Vždy však žáci budou bojovat buď s časem, nebo se svým prožitkem, o nějž možná následující den přijdou, nebo bude utlumený jinými událostmi, které je ten den potkaly. 4 žáci by uvítali důkladnější přípravu na projekt předem ve škole.

Tabulka 4: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – smajlíci k ML č. 3. Roztočená káča

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Jak tě bavila dnešní práce?	 17	 1	 0
Naučil/a ses při dnešní práci něco nového, o čem bys mohl/a mluvit?	 16	 0	 2

Z 18 žáků třídy práci dokončilo 18 žáků. 16 žáků si pochvalovalo, že se naučilo něčemu novému. V diskuzi se žáky se 4 žáci vyjádřili, že už znají, jak se barvy míchají, ale líbilo se jim, že si to nyní ověřili i experimentem. 1 žák měl radost z toho, že mu hodina utekla jako voda. Z 10 dívek ze třídy si pečlivě vystříhovalo a vybarvovalo přiložená kolečka 7 děvčat.

Z 8 chlapců si je stejně pečlivě vybarvilo a vystříhlo jen 5. 14 žáků vyplnilo PL, 4 žáci si raději překreslili výsledky do sešitu prvouky nebo na papír. Podrobně vyplněné PL odevzdalo 11 žáků ze třídy. 5 žáků práci zaznamenalo, ale nesplnilo veškeré zadání z PL. Při diskuzi vyšlo najevo, že práce na PL zprůjemnila čas strávený doma všem 20 žákům. Všichni zúčastnění žáci byli schopni vyjmenovat 3 informace, které se během výuky dozvěděli. Podle zadaných kritérií v cíli této diplomové práce, považuji ML č. 3 vhodný k použití integrace výtvarné výchovy s dalšími předměty primárního vzdělávání.

Tabulka 5: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 4. Projekt Uspořádej vernisáž

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Čím tě zaujal dnešní projekt?	Byl výjimečný, ještě jsem něco takového nezažil/a. 8	Že si mohl/a vybírat, co budu dělat 7	Líbilo se mi, že moji práci ocenili jiní lidé. 2	Přišel mi zábavný. 2
Napiš, co tě na projektu bavilo.	Trhání lístků na vernisáž. 5	Hraní na hudební nástroj. 3	Uspořádání výstavy. 2	Frotáž kanálů. 2
Je něco, co bys projektu vytknul/a.	Nic. 11	Že třídy chodily rychle po sobě. 5	Že jsem nemohl/a trhat lístky déle 2	Neměl/a jsem čas si to vyfotit. 2
Napiš, co ses v projektu naučil/a.	Naučil/a jsem se vše potřebné k tomu, jak uspořádat výstavu 7	Udělat pozvánky a nebát se pozvat lidi na výstavu. 3	Udělat vstupenky na výstavu. 2	Frotáž. 2

Z 21 žáků třídy se projektu zúčastnilo všech 21 žáků. Na vernisáž bylo pozváno všech 14 tříd prvního stupně, tj. kolem 200 žáků. Akce se zúčastnilo cca 150 žáků, mnozí byli na takové akci poprvé. Všichni žáci z mé třídy, kteří projekt připravili, se po absolvování akce cítili šťastní a příjemně unavení. 12 z nich na ni bylo hrdých na svou práci a žádalo, aby si mohlo výstavu vyfotografovat na památku. 13 žáků se cítilo dojatých, protože se jejich práce líbila ostatním. 3 dívky vyjádřily přání pracovat v galerii, protože by chtěly podobnou atmosféru zažívat častěji. 10 žáků cítilo, že aktivita byla obtížná, ale pochválilo by se za její provedení.

5 žáků nebylo s vernisáží spokojeno, protože viděli nějaké nedostatky, většinou chaos v časech prohlídek, kdy se některé třídy zdržely déle, než měly. 9 žáků chválilo práci jiných týmů, 10 žáků naopak jen tu svou, 2 žáci nebyli schopni říct, která práce se jim líbí nejvíce a proč. 20 žáků si vybralo téma Kolovratské kanály, 1 žák pracoval na elektrické rozvodné skříni, ale jeho práce se pak nedostala na výstavu, protože se spolužákům nezdála povedená. Žák se přidal se do jiného pracovního týmu, kde se zapojil v realizaci vernisáže. Po vyhodnocení ankety a ústní diskuzi jsem vyhodnotila, že se mi podařilo splnit všechny definované dílčí cíle.

Tabulka 6: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – palce k ML č. 5. Blackout poetry

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Jak tě bavila dnešní práce v Čj?	 15	 2	 7

Z 24 žáků třídy práci dokončilo 21 žáků. Všechny odevzdané práce, tj. 21 byly vytvořeny na variantu A – Já a můj svět. ML byl odučený distančním způsobem (Hodnocení pedagogem v ML). Vzniklé básně byly rozdílné kvality, mnohé z nich se týkaly corona viru a aktuální situace ve společnosti. Zadání bylo vymyslet minimálně 4 verše, což 3 žáci nesplnili. 15 žáků bylo prací nadšeno a velmi je obohatila, všech 15 si poprvé vyzkoušelo napsat báseň. 4 žáci měli velké problémy nalézt vhodné rýmy a práce se jim nedařila. Museli požádat o pomoc rodiče, přesto na práci byli hrdí. 7 žáků nejprve palci ukázalo, že je práce nebavila. Při diskuzi však vyšlo najevo, že ji považují za výjimečnou a že je obohatila svou nezvyklostí. 6 žáků mělo víc radost z tvoření básně než z tvoření obrázků, 15 žáků raději vymýšlelo obrázek k básni. 10 žáků se stydělo básně a obrázek prezentovat, ale později uznali, že jsou rádi, že ostych překonali. Při prezentaci prací vznikla zajímavá diskuze na téma covid ve společnosti. Žáci společně probírali možnosti, které v době distančního vyučování mají a jakým způsobem naplní volný čas. Dle získaných odpovědí od žáků se podařili dílčí cíle této diplomové práce naplnit.

Tabulka 7: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – živý metr k ML č. 6. Tohle jsem já

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Jak tě bavila dnešní práce?	Levá strana metru, bylo to super. 24	Střed metru, nejsem schopen říct ano ani ne 0	Levá strana metru, nebavilo mě to. 0

Z 24 žáků třídy práci dokončilo 24 žáků. 16 žáků si vybralo variantu A – Tohle jsem já!, 5 žáků volilo variantu B – Můj kamarád/kamarádka. 7 žáků mělo problémy vytvořit text kolem obrazu a inspirovalo se pracemi svých spolužáků. 24 žáků se vyjádřilo, že takto zajímavou práci ještě nedělali a že se dozvěděli spoustu nových věcí o oku. 4 žáci měli velké problémy s velkým formátem, oko bylo malé a museli ho předělávat, popřípadě doplnit značným množstvím textu, aby zaplnili prázdnou plochu. 8 žáků nestihlo prostudovat materiály týkající se oka v Př a udělat si zápis. Tuto práci si dodělali doma. Většina žáků chválila, že VV se konala venku. Žáci měli velký problém vybrat nejlepší práce, nakonec rozhodoval text, kterým byly oči lemované. Zpětná vazba, kterou předávali svým spolužákům, byla velmi citlivá a přesná. 23 žáků si přálo, aby se podobná práce opět opakovala. Oba dílčí cíle definované v této diplomové práci považují za splněné.

Tabulka 8: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – živý metr k ML č. 7. Kompostování

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Jak tě bavila dnešní práce aktivita?	Levá strana metru, bylo to super. 21	Střed metru, nejsem schopen říct ano ani ne 0	Levá strana metru, nebavilo mě to. 0

Z 21 žáků třídy práci dokončilo 19 žáků. 10 žáků si vybralo variantu A – Ne, to sem nepatří, 11 žáků zvolilo variantu B – Ano, to sem patří. Všech 21 žáků uvedlo, že jim práce přišla velmi prospěšná a že je bavila. 20 žáků souhlasilo s tím, že se cítí být v oblasti kompostování informováni a že jsou schopni poradit v této oblasti svému okolí. 19 žáků se stydělo jít zařadit vyvěšení plakátů na obec, 2 žáci se nestyděli a celou realizaci na úřadě domluvili. 6 žáků mělo problémy s nastudováním informací o kompostování a musela jsem jim pomáhat, aby plakáty byly fakticky správně. 15 žáků se šla na vyzdobené kontejnery podívat s rodiči po vyučování, cítili potřebu se pochlubit. Všech 21 žáků bylo poctěno, že jejich fotografie s prací vyšla v místním tisku. Tento ML považuji za vhodný k použití pro integraci VV do vybraných předmětů základního vzdělávání, protože se mi podařilo splnit předem stanové dílčí cíle.

Tabulka 9: Evaluace žáky, vybrané odpovědi – anketa k ML č. 8. Projekt Stáří očima dětí

Zadaná otázka	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí	Odpověď, počet odpovědí
Čím tě projekt zaujal?	Tím, že jsem mohl/a navštívit dům seniorů. 5	Že jsem udělal/a dobrý skutek. 5	Líbilo se mi, že moji práci viděli rodiče. 4	Příběhem, který mi řekl/a senior/ka. 3
Napiš, co tě na projektu bavilo.	Povídání se seniory. 12	Práce ve skupině. 3	Kreslit obrázky k příběhu. 2	Psát příběh. 2
Je něco, co bys projektu vytknul/a.	Nic. 12	Že jsme museli psát sloh. 3	Nelíbilo se mi pracovat ve skupině. 2	Že se mi chtělo brečet, když senioři říkali něco smutného 2
Napiš, co ses v projektu naučil/a.	Naučil/a jsem se mluvit se starými lidmi. 3	Napsat příběh. 3	Udělat rozhovor. 2	Namalovat obrázky tak, aby doprovázely příběh. 2

Z 21 žáků třídy práci dokončilo všech 21 žáků. 19 žáků si vybralo variantu A – Dětství a mládí, zbývající 2 žáci zvolilo variantu B – Zralý život a stáří. Všech 21 žáků uvedlo, že je projekt velmi bavil a přišel jim důležitý. 18 žáků nevyužilo otázky, které byly naplánovány ve

skupině, protože rozhovor plynul úplně jiným směrem, než si původně zamýšleli. Nikdo ze třídy neměl problém jít si povídat se seniory. 8 dětí se cítilo po rozhovoru dojata, senioři jim připomněli vlastní babičku nebo dědu. 5 žáků potřebovalo mou pomoc při psaní vyprávění, potřebovali poradit s historickými událostmi oné doby a s daty. Všech 21 žáků se šlo ve volném čase podívat na výstavu do knihovny. Žáci s sebou vzali i svou rodinu, aby se pochlubili s tím, jakou práci ve škole dělali.

2.6. Celková statistika dílčích cílů diplomové práce

V tabulce níže je uvedena celková statistika splnění vytyčených dílčích cílů této diplomové práce. Z údajů v ní uvedených vyplývá, že se veškeré vytyčené dílčí cíle diplomové práce podařilo naplnit.

Tabulka 10: Celková statistika dílčích cílů ML

Název metodického listu	Dílčí cíl č. 1 Ověření smysluplnosti a splnitelnosti edukačních cílů v praxi	Dílčí cíl č. 2 Ověření výjimečnosti, zábavnosti a ojedinelosti výuky	Počet zúčastněných žáků
ML č. 1, Podmořský svět/ květinová louka	21 z 21 100 %	19 z 21 90,5 %	21
ML č. 2. Staň se umělcem	18 z 21 85,7 %	20 z 21 95,2 %	21
ML č. 3. Roztočená káča	16 z 18 88,9 %	17 z 18 94,4 %	18
ML č. 4. Uspořádej vernisáž	20 z 21 95,2 %	17 z 21 81 %	21
ML č. 5. Blackout poetry	17 z 21 81 %	18 z 21 85,7 %	21
ML č. 6. Tohle jsem já	20 z 24 83,3 %	24 z 24 100 %	24
ML č. 7. Kompostování	19 z 19 100 %	19 z 19 100 %	19
ML č. 8. Stáří očima dětí	20 z 21 95,2 %	21 z 21 100 %	21

2.7. Jednotlivé metodické listy – evaluace učitelů

Pouze dva učitelé ze ZŠ Praha – Kolovraty využili otestovat ML ve své praxi. Oba si vybrali dva z nich, a to ML č. 5 Blackout poetry a ML č. 6 Tohle jsem já. Podle mého názoru nebyl o ML mezi učiteli na této škole větší zájem z důvodu probíhající pandemie covidu. Učitelé byli rádi, že si ve třídách splnili své povinnosti a jen málokdo se chtěl pouštět do experimentování a zkoušení nových věcí.

Tabulka 11: Evaluace učitelů – anketa k ML č. 5. Blackout poetry

Zadané otázka	Odpověď/ počet odpovědí
Je ML srozumitelný?	Ano, neměl/a jsem problém s jeho pochopením. 2
Je časová dotace v ML dostatečná?	Ano, ale musela jsem na žáky spěchat. 1 Ne, žáci by potřebovali více času. 1
Je něco, co by se dalo ML vytknout.	Nic. 2
Vyskytla se v průběhu realizace ML nějaká problematická místa?	Zprvu některé děti nechápaly, co se po nich chce a musela jsem jim práci několikrát vysvětlovat. Mnohé děti měly problémy s napsáním básně. Musela jsem jim já nebo rodiče pomáhat. 1 Asi největší problém byl udělat obrázek z novin kolem vybraných slov, jinak to žáci zvládali bez problémů. 1
Co se žáci práci na ML naučili?	Určitě přemýšlet nad zadaným úkolem, vytvořit básničku a nakreslit obrázek k ní. 1 Pracovat na nestandardním zadání, psát verše, být kreativní a snažit se být zábavný. Naučili se také o své práci mluvit s ostatním. Někteří žáci dokonce zahodili svůj stud. 1
V čem vidíte hlavní přínos tohoto ML?	Zpestření výuky a zažívání něco jiného při výuce. 2
Proč jste si vybral/a právě tento ML?	Přišel mi výjimečný a pro mě velmi zajímavý. Přiznávám, že jsem si chtěla ověřit, jak tuto aktivitu moji žáci zvládnou. 1 Viděl jsem kolegyni, jak tuto aktivitu s dětmi dělá, chtěl jsem si to vyzkoušet také. 1
Můžete shrnout, jak třída s ML pracovala, kolik žáků práci odevzdalo, jak je to bavilo,	Ve třídě mám 19 žáků. Práci dokončily všechny děti. Většina prací byla zdařilá, 3 práce byly odbyté. Celá

jak svou práci hodnotili?	třída byla z práce nadšená. Asi třetina žáků měla problém napsat básničku. 15 dětí bylo na svou práci hrdých. 1 20 žáků z 20 odevzdalo splněnou práci. Asi třem jsem musel pomáhat. 17 žáků mi potvrdilo, že je práce bavila a hodnotili ji jako zábavnou. 1
---------------------------	---

Tabulka 12: Evaluace učitelů – anketa k ML č. 6. Tohle jsem já

Zadané otázka	Odpověď/ počet odpovědí
Je ML srozumitelný?	Ano, neměl/a jsem problém s jeho pochopením. 2
Je časová dotace v ML dostatečná?	Ano, zvládli jsme to bez problémů. 1 Ne, žáci by potřebovali více času. 1
Je něco, co by se dalo ML vytknout.	Nic. 2
Vyskytla se v průběhu realizace ML nějaká problematická místa?	Vadilo mi, jak některé děti nestíhaly vyhledat potřebné informace a zdržovaly ostatní. Jiní zase měli problémy s vytvořením textu kolem obrázku. Asi 2 děti nechtěly, aby se jim do očí koukali spolužáci, kteří je chtěli malovat. 1 Neučím ve své třídě Př, tak jsem si tuto aktivitu zařadil do Čj, přišlo mi to jednodušší než se domlouvat s kolegyní. 1
Co se žáci prací na ML naučili?	Rozhodně zformulovat myšlenku, namalovat oko a zjistit, z jakých hlavních částí se oko skládá. 1 Hodně poznatků o anatomii oka, malovat na velký papír a také povídat si o své práci s ostatními. 1
V čem vidíte přínos tohoto ML?	Zpestření výuky a zažívání něco jiného při výuce. 1 Upevnění znalostí z Př. 1
Proč jste si vybral/a právě tento ML?	Líbila se mi výuka venku a také práce dětí, které jsem viděla ve škole na nástěnce. 1 Opět mě inspirovala kolegyně a taky nástěnka na chodbě, kde byly některé práce vidět. 1
Můžete shrnout, jak třída s ML pracovala, kolik žáků práci odevzdalo, jak je to bavilo, jak svou práci hodnotili?	Ve třídě mám 19 žáků. Práci dokončilo všech 19. Žáci byli prací nadšeni, pracovali se zaujetím a s radostí. Hodně je bavilo malovat venku. Práci hodnotily kladně.

	Líbilo se jim, že pracovali jak s barvami, tak s tuší. 1 20 žáků z 20 odevzdalo splněnou práci. Práce je bavila, i když na začátku reptali, že mají místo čtení Př. Svou práci hodnotili jako povedenou a své práce pyšně ukazovali spolužákům. 1
--	---

2.7. Vlastní metodické listy

METODICKÝ LIST Č. 1
PODMOŘSKÝ SVĚT A KVĚTINOVÁ LOUKA
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj, Př a PV
Třída: 5. ročník Věk: 10–11 let
Časová dotace: 6 x 45 min , 2 x 45 PV – šití 1 x 45 minut, Čj literární výchova, téma: Lisa Solomon čtení s porozuměním, 1 x 45 minut Čj sloh, téma: Popis činnosti, 1 x 45 Př téma: Práce s informacemi - přírodovědným klíčem Na louce, 1 x 45 min VV – razítkování, obšívání, závěrečné hodnocení, diskuze a ukázky prací, společná tvorba třídních nástěnek.

Název/Téma výtvarného úkolu	Varianta A: Podmořský svět Varianta B: Květinová louka
Edukační cíl Čj:	Literární výchova: Žák chápe přečtený text a dokáže odpovědět na otázky z něj vyplývající. Sloh: Žák umí popsat činnosti, které při své práci prováděl.
Edukační cíl Př:	Žák zná nejnámější květiny vyskytující se na jarní, letní a podzimní louce. Žák dokáže samostatně pracovat s přírodovědným klíčem Na louce. Žák dokáže vyjmenovat některé známé živočichy a rostliny, které žijí pod hladinou moře a oceánu.
Edukační cíl PV:	Žák zvládne samostatně navléknout nit do jehly, udělat uzel a obšít podle fantazie svou práci.
Edukační cíl VV:	Žák dokáže reflektovat výsledky své práce a práce ostatních. Žák rozvíjí svou výtvarnou představu omezenými výtvarnými prostředky – razítkováním a obšíváním.
Výtvarný problém:	Ztvárnění výtvarné představy razítkováním, uplatnění náhody.

	Kombinování výrazových prostředků (prošívání).
Výtvarné zadání:	Omezenými prostředky (razítkováním, následným obšíváním) abstrahovat (zjednodušovat) zadané téma s cílem vyjádřit své pocity a uvědomovat si je.
Technika:	Razítkování a textilní tvorba
Pomůcky:	Temperové barvy, dřevěné kulaté kroužky od záclon, tvrdý papír A4, štětec, vlna, provázky, bavlnky, nitky
Motivace:	Při hodině Čj – literární výchovy učitel představí žákům pár fotografií prací Lisy Solomon. V hodině PŘ pustí žákům krátký dokumentární film o podmořském světě, po té film se záběry jarní, letní a podzimní louky.
Postup integrace:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Čj po úvodní motivaci žáci na základě shlédnutých filmů a diskuze zvolí téma, kterému se budou věnovat. Následuje četba textu s porozuměním (více detailnější popisu ML v příloze) 2. V hodině Čj si žáci orazítkují dle své fantazie tvrdý papír A4 temperovými barvami tak, aby co nejlépe vytvořili zjednodušenou louku nebo moře. Na otisky používají dřevěné kroužky od záclon nebo nastříhané houbičky na nádobí. Otisky mohou dělat v libovolných směrech. 3. V hodině PŘ žáci získají s dostupných materiálů (internet, encyklopedie) informace týkající se témat, tak aby byli schopni vyjmenovat základní rostlinné a živočišné druhy žijící v těchto ekosystémech. Žáci pracují s určujícím klíčem Na louce tak, aby byli schopni poznat nejznámější rostliny vyskytující se na louce. 4. V hodině PV si žáci promyslí si, jak by obraz vhodně doplnili výšivkou tak, aby podpořili jeho jedinečnost a charakter a práci vykonají. 5. V hodině VV učitel provede formou diskuze se žáky hodnocení hotových prací. Zaměří se také na sebehodnocení jednotlivých žáků. 6. V následující hodině Čj žáci napíší sloh – pracovní postup na téma tvorba práce Rozkvetlá louka nebo Podmořský svět.
Krátké zhodnocení	Vytyčené cíle všech vyučujících hodin byly naplněny. V hodině VV při závěrečné žákovské evaluaci aktivity žáci zdařile hovořili

pedagogem:	<p>o své práci i o dílech svých spolužáků. Práce žáky bavila a při evaluaci to zaznívalo od všech 18 žáků, kteří práci dokončili.</p> <p>Líbilo se mi, že se chlapci nenechali odradit, protože se jim nechtělo do šití, ale pak se pustili do díla a usilovně pracovali.</p> <p>Problém vidím v časové náročnosti mnou navrhované aktivity.</p> <p>Možná by stálo v úvahu začlenit ji do vyučovacího procesu jako projektový den.</p>
-------------------	--

METODICKÝ LIST Č. 2	
PROJEKT STAŇ SE UMĚLCEM	
Projektový den STAŇ SE UMĚLCEM, návštěva galerie	
integrace VV do předmětů KD, Čj a PV	
Třída: 5. ročník	Věk: 10–11 let
<p>Časová dotace: 7 x 45 min, 1 x 45 min Čj – práce s textem a se slovníkem cizích slov, 2 x 45 min – přejezd do galerie, 1 x 45 min – návštěva výstavy, 1 x 20 min KD – řízená diskuze nad tématem tvorba koláže 1 x 25 min, PV – stříhání, lepení, práce s tavnou pistolí, tvorba koláže, 1 x 45 min VV - tvorba koláže spojená s diskuzí nad pracemi</p>	

Název/Téma výtvarného úkolu	Varianta A: Stvoření světa Varianta B: Zánik života na Zemi
Edukační cíl KD:	Žák diskutuje na zadané témata, umí interpretovat zjištěné údaje a nebojí se obhajovat své myšlenky a stanoviska.
Edukační cíl Čj:	Žák vyhledá ve slovníku cizích slov nebo na internetu cizí slova z příloženého textu (viz detailnější verze ML), porozumí jim a pokusí se je vyjádřit vlastními slovy.
Edukační cíl PV:	Žák pracuje s nůžkami, lepidlem a tavnou pistolí tak, aby vzniklo smysluplné výtvarné dílo.
Edukační cíl VV:	Žák dokáže reflektovat výsledky své práce a práce ostatních. Žák dokáže vyjádřit své myšlenky volnou výtvarnou tvorbou. Žák vytvoří

	koláž nebo asambláž. Žák se naučí pracovat s programem na úpravu obrázků v mobilním telefonu.
Výtvarný problém:	Na základě prohlídky výstav v NG vytvořit vlastní parafrázi (tj. vědomé napodobení cizího uměleckého díla nebo stylu) na vybraný námět uměleckého díla.
Výtvarné zadání:	Nastudování výtvarného díla, které budou žáci parafrázovat koláží, popřípadě koláží s dokresbou. Studium techniky, detailu výtvarného díla.
Technika:	Volná tvorba – koláž, koláž s dokresbou, kresba, malba, asambláž
Pomůcky:	Papír A3, fixy, nůžky, tavná pistole, ofocený detail z díla, lepidlo, pastelky, voskovky
Motivace	Učitel jako motivaci využije návštěvu výstavy v NG. Následuje diskuze na téma, které se vztahuje k výstavě a učitel ho vybere pro tvorbu koláže.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Čj si žák přečte text týkající se autora dané výstavy a zapátrá ve slovníku cizích slov nebo na internetu nad významy cizích slov. Pokusí se je vlastními slovy vysvětlit 2. Žák společně se třídou navštíví výstavu v místní galerii. 3. Na místě následuje diskuze jako součást hodiny KD na téma, které učitel vybere k tvorbě koláže. 4. Učitel představí výtvarné zadání a představí techniku a výtvarné zadání. 5. PV a VV – Žák dostane papír, ofocený detail z obrazu a předměty vhodné pro tvorbu asambláže. Žák následně vytvoří vlastní koláž, koláž s dokresbou, asambláž nebo kresbu či malbu na dané téma dle své fantazie. <p>Postupy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • vystřížení zajímavých motivů, nalepení na papír a dokreslení • vystřížení zajímavých motivů a místo dokreslení dolepení různými drobnými předměty, které budou k dispozici (např. mince, mušle, kamínky) • vystřížení zajímavých motivů a použití jako šablony pro vlastní kresbu, případně rozstříhání na koláž • rozstříhání zajímavých motivů a nalepení na papír tak, že proužek po proužku bude od sebe cca 0,4 cm, tuto část pak použít na dokresbu • malba vlastního motivu a použití různých předmětů na vytvoření asambláže

	<p>6. Proběhne diskuze nad hotovými pracemi žáků a žáci si vyfotí svou práci na telefon. Následně otestují aplikace na zpracování a upravování snímků v telefonu nebo na počítači. Vyzkouší si různé filtry a výslednou podobu zašlou učiteli na e-mail.</p> <p>7. Učitel vytiskne žákovské práce a otevře opět diskuzi nad těmito pracemi (více viz rozšířená verze ML).</p> <p>8. V hodině VV proběhne zhodnocení celého projektu.</p>
Krátké zhodnocení pedagogem:	<p>Vytyčené cíle hodin všech integrovaných předmětů se podařily naplnit. Zadaná práce žáky zjevně bavila. Nikdo ze třídy nevytvořil assembláž. V samotné realizaci se vyskytly značné výkyvy v práci žáků. Někteří žáci dostali nápad ihned a pustili se do práce. Jiní dlouho přemýšleli nebo si několikrát přišli pro nové papíry. Většina třídy stihla dokončit práci ve stanované časové dotaci. 5 žáků ji dokončilo další hodinu na hodině VV před prezentací prací a zhodnocením projektu.</p>

<p>METODICKÝ LIST Č. 3</p> <p>ROZTOČENÁ KÁČA</p>
<p>Integrace VV do Př a PV</p>
<p>Třída: 4. ročník Věk: 9–10 let</p>
<p>Časová dotace: 1 x 45 min Př (z toho 10 min PV, 10 min VV)</p>

Název/Téma výtvarného úkolu:	Experiment s barvami
Edukační cíl PŘ:	Žák zvládne vyvodit obecné závěry týkající se probíraného tématu Svět kolem nás. Dokáže zformulovat základní informace týkající se barev v přírodě a umí odpovědět na otázku, jaké barvy vzniknou smícháním základních barev.
Edukační cíl PV:	Žák dokáže samostatně plnit práci dle zadání. Umí vyrobit barevná kolečka, propíchnout je jehlou nebo nůžkami a navléct na párátko nebo

	špejli.
Edukační cíl VV:	Žák umí samostatně formulovat výsledky ze své badatelské činnosti. Žák chápe základní principy míchání barev. Žák si ověří pokusem, jak v praxi funguje míchání základních barev.
Výtvarný problém:	Výtvarný experiment (ověření možností míchání barev do přiloženého PL).
Výtvarné zadání:	Vytvoření pomůcky, na které si žáci uvědomí principy míchání barev.
Technika:	Stříhání, vybarvení pastelkami a ověření experimentu v praxi.
Pomůcky:	čtvrťka, vytištěná nebo obkreslená kolečka z PL, nůžky, párátko nebo špejle, pastelky nebo vodové barvy, psací potřeby, izolepa, jehla nebo špendlík
Motivace:	Učitel ukáže žákům ukázky z díla německé malířky Kathariny Grosse. Upozorní je, aby si všímali hlavně barev, které umělkyně používá a také jejich vrstvení na plátně.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Př učitel seznámí třídu s obecnými principy míchání barev a společně budou hledat příklady na různé barvy vyskytující se v přírodě. 2. Žáci dostanou sadu PL a na nich natištěná kolečka. Prostudují si samostatně PL a vyberou si jeden, který si samostatně doplní. 3. Vystříhnou si kolečka, případně dokreslí nebo domalují barvami, které si vybrali. 4. Následně kolečka zpevní izolepou. Uprostřed koleček si udělají díru, aby do ní mohli vložit párátko nebo špejli. 5. Nakonec svůj výtvar roztočí a pozorují, jak se při pohybu jednotlivé barvy mísí. Jejich úkolem je sledovat, co se při experimentu děje a vše pečlivě zaznamenat do PL. 6. Při dostatku času lze stejné barvy jako na kolečkách smíchat na paletě a pozorovat, zdali vzniklá barva je stejná jako při točení kolečka.
Krátké zhodnocení pedagogem:	Aktivita byla vyzkoušena při distanční výuce. Zpětná reakce žáků byla velmi pozitivní a téměř okamžitá. I žáci, kteří jindy mívají problémy s tvořením, se do práce zapojili s nadšením. Mezi sebou živě diskutovali o výsledcích svých pokusů a vyměňovali si své

	<p>zkušenosti. Líbilo se mi, jak děti experimentovaly různými způsoby. Někdo točil káčou co nejrychleji v rukou, jiný na podlaze a jeden žák, svou káču vzal na opravdový kolotoč, kde to pořádně roztočil a nechal se u toho vyfotit. Všechny vytyčené cíle integrovaných hodin se podařilo naplnit.</p>
--	---

<p>METODICKÝ LIST Č. 4</p> <p>PROJEKT – USPOŘÁDEJ VERNISÁŽ</p>	
<p>Integrace VV do Čj, M, VI, KD, PV</p>	
<p>Třída: 5. ročník Věk: 10–11 let</p>	
<p>7 x 45 min: 2 x 45 min VV – výroba frotáže, 1 x 45 min VI – vycházka obcí, zaznamenání do mapy, 1 x 45 min Čj – návrh pozvánky a vstupenky, nácvik mluveného slova, 1 x 45 min KD – uspořádání vernisáže, 1x 45 min M – sestavení časového harmonogramu, 1 x 45 min PV – výroba koláže</p> <p>3x 45 minut: samotná vernisáž (2 x 45 min Čj, 1 x 45 min KD)</p>	

<p>Název/Téma výtvarného úkolu</p>	<p>Varianta A: Kolovratské kanály</p> <p>Varianta B: Kolovratské zajímavosti</p>
---	--

<p>Edukační cíl PV:</p>	<p>Žáci dokážou vystříhat a nalepit svou koláž na A3, žáci ve spolupráci s učitelem vyzdobí a připraví školu tak, aby se v ní mohla uspořádat výstava.</p>
<p>Edukační cíl VV:</p>	<p>Žáci ve skupině vyrobí frotáž. Z ní následně vyrobí koláž na minimální rozměr A0. Žáci si osvojí poznatky a dovednosti důležité k podpoře osobní pohody a pohody okolního prostředí (výzdoba, sociální klima, vliv umění na život člověka).</p>
<p>Edukační cíl KD:</p>	<p>Žáci ve skupinách zajistí plynulý chod a organizaci výstavy.</p>
<p>Edukační cíl Čj:</p>	<p>Žáci ve spolupráci s učitelem napíší pozvánky na výstavu a zvládnou oslovit všechny třídy tak, aby zajistili jejich účast na uspořádané vernisáži.</p>

Edukační cíl VI:	Žáci dokážou zaznamenat do slepé mapy obce objekty, ze kterých udělali frotáž.
Edukační cíl M:	Žáci ve skupině vypočítají, kolik času bude potřeba na prohlédnutí vernisáže tak, aby se na ní vystřídali žáci celého první stupně. Vyrobí tabulku s časovými údaji a jednotlivými třídami.
Výtvarný problém VV:	Práce s texturou (dlažba, kanály, venkovní jističe), převod prostorových jevů do plochy (mapa obce), řešení formátu, barevné vyvážení celku.
Výtvarné zadání:	Hledání námětu v projevech civilizace v městském prostředí. Určenou technikou sejmout otisk projevu lidské civilizace, popř. dokolorovat pastelky s cílem vzniklá díla prezentovat na veřejnosti formou vernisáže.
Technika:	Frotáž kolorovaná pastelky, uhly. Pozvánka a vstupenky: libovolná technika.
Pomůcky:	Balící papír (minimální rozměr A1), umělý uhl, pastel, pastelky, pero, fixy, lepidlo
Motivace:	Učitel dětem nechá kolovat pár obrázků frotáží z díla výtvarníka Maxe Ernsta. Následně žákům přednese návrh na uspořádání výstavy z jejich vlastních frotáží, které sami vytvoří z objektů nacházejících se v obci a pustí jim film z nějaké vernisáže (výstavy), kterou uspořádali sami děti.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci společně s pedagogem vyjdou v hodině VI na obchůzku obce. Vyberou si při ní objekty, které by se daly výtvarně zpracovat a zakreslí je do slepé mapy obce. 2. V hodinách VV vyrazí do terénu, aby vyrobili frotáže vybraných objektů na formát minimálně A1. 3. Žáci se rozdělí do dvojic nebo trojic, dohodnou se na barvách, které budou používat a postupu, jakým budou pracovat. Vytvoří si několik různobarevných variant frotáží. Papír položí na vybraný objekt a tahy uhlem přenáší reliéf na plochu papíru. 4. Po dohodě v týmu z nich vyberou jednu nejzdařilejší, kterou následně představí svým spolužákům. 5. V hodině PV vyrojí koláž na balící papír, rozměr cca A0. Koláž pojmenují a přidají k ní popisku s místem, kde se tento objekt v obci nachází.

	<ol style="list-style-type: none"> 6. V hodině KD se žáci dohodnou, jak, kdy a kde se uspořádá vernisáž z vyrobených koláží. Třída si zvolí koordinátora akce, pomocníka, výtvarníky a nástěnkáře, kustoda, uvaděče, průvodce, hosta, občerstvovače, flétnisty, fotografa a uklízeče... 7. V hodině M žáci spočítají, kolik času bude mít jednotlivá třída na prohlédnutí vernisáže a následně uspořádají do tabulky harmonogram, jak se třídy prvního stupně budou na vernisáži střídát. 8. V hodině Čj žáci vyrobí pozvánku na vernisáž, kterou roznesou po ostatních třídách společně s ústním pozváním. Žáci si jej natrénují v rámci tvůrčího týmu a předvedou řeč před třídou. 9. Uspořádají výstavu a po ní následuje hodnocení celé akce, učitel zvláště dbá na sebehodnocení jednotlivých žáků.
<p>Krátké zhodnocení pedagogem:</p>	<p>Všechny vytyčené cíle hodin jsem naplnila. Za zdařilé považuji hlavně motivaci a samotné uspořádání vernisáže. Žáci byli od začátku pozitivně naladěni a těšili se na realizaci vlastní vernisáže. Obzvláště vydařená byla diskuze v hodině KD, kdy se žáci domlouvali, jak bude vernisáž vypadat a kde se bude konat. Žáci si mezi sebou rozdělili práci a nikdo neměl s vybranou a třídou odsouhlasenou profesí žádný problém. Problém vidím v celkové náročnosti tohoto projektu, možná by bylo vhodné domluvit se ještě s jedním vyučujícím, aby za celou realizaci nestál jen jeden pedagog. Projekt byl velmi náročný na zajištění všech naplánovaných věcí, na čas a také na samotné uspořádání vernisáže. Přesto musím říct, že patřil k jedněm z nejlepších zážitků, které jsem doposud ve své pedagogické praxi zažila.</p>

METODICKÝ LIST Č. 5	
BLACKOUT POETRY/ČERNOBÍLÁ POEZIE	
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj.	
Třída: 5. ročník	věk: 10–11 let

Časová dotace: **2 x 45 min**, 1 x 45 min Čj – žák si vybere vhodná slova a složí básně, 1 x 45 min VV – žák nakreslí vhodný obrázek k básni

Název/Téma výtvarného úkolu	Varianta A: Já a můj svět Varianta B: Příroda
Edukační cíl VV:	Žák nakreslí pro svou básně vhodný obrázek tak, aby v něm byla viditelná slova, která použil v básni. Žák dokáže pracovat s permanentním fixem.
Edukační cíl Čj:	Žák složí podle vybraných slov básně, která zvládne přednést před svými spolužáky. Žák se naučí básně nazpaměť.
Výtvarný problém:	Kontrasty – černá a bílá, hloubka prožívání – emoce na základě vytvořené básničky.
Výtvarné zadání:	Prozkoumání textu s cílem objevit vhodná slova, která budou sloužit jako podklad pro vytvoření básně a následné ilustrace. Hra s náhodou a emocemi.
Technika:	Kresba permanentním fixem, stínování
Pomůcky:	Novinový papír, černý permanentní fix, tvrdý papír A4, nůžky, pero, lepidlo
Motivace:	Učitel představí amerického spisovatele a výtvarníka Austina Cleona a ukáže žákům jeho básně. Dále využije ukázkou Blackout poetry stažené z internetu.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Čj si žáci vyberou novinovou, časopisovou nebo letákovou stránku a na ní si dají černým permanentním fixem do kroužku 8 až 10 slov, která je zaujmou. Nevolí ale předložky, zájmena, spojky ani částice. 2. Na papír vedle se pak pokusí složit básničku na vybraná slova, minimum 4 verše. Poté, co budou s výslednou básní spokojeni, ji podepíší a dají jí název. 3. Následuje práce na obrázku, který básně doprovodí. Opět černým permanentním fixem žák vybarví ve stránce se slovy plochy tak, aby vznikl výsledný obraz a zakroužkovaná slova byla na první pohled vidět. Žáci

	<p>báseň přepíšou zajímavým písmem černým fixem a vystříhnou. Společně s obrázkem z novin nalepí na tvrdý papír A4.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Presentace před třídou. Žák se naučí báseň z paměti a v ruce drží obrázek, ukazuje jej spolužákům při recitaci básně. 5. Po odrecitování spolužáci dostanou možnost dát přednášejícímu zpětnou vazbu. Učitel dbá na pozitivní zpětnou vazbu. 6. Žáci vyberou nejlepší práci na nástěnku tak, že položí usměvavého smajlíka (svůj hlas) na práci, která se jim líbí.
<p>Krátké zhodnocení pedagogem:</p>	<p>Vytyčené cíle hodin se mi podařily naplnit jen částečně. Vzhledem k tomu, že jsem tento PL realizovala v době covidové pandemie, kdy byly zavřené školy, musela jsem práci zadávat distančně. Nejprve jsme narazili na problém, že někteří žáci doma neměli žádné noviny. Problém se nám podařil vyřešit za pomoci reklamních letáků, přesto byly tyto práce v porovnání s ostatními slabší. Zřejmě z důvodu omezené slovní zásoby, která se v reklamě nacházela. Dále se nám práce hůř prezentovala při společných meetech, protože někteří žáci nebyli schopni sdílet svou obrazovku. Zvolila jsem tedy možnost nahrání prací do učebny a udělala jsem z nich galerii. Při hodnocení žáci hlasovali v chatu meetu a psali zde název vítězné práce. Nebylo v mých silách ohodnotit, zdali mluví z paměti nebo práci čtou. Přesto bych tuto aktivitu hodnotila velmi pozitivně, neboť mě jako učitelku a celou třídu práce velmi bavila.</p>

<p>METODICKÝ LIST Č. 6</p> <p>TOHLE JSEM JÁ!</p>	
<p>Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj a Př.</p>	
<p>Třída: 5. ročník Věk: 5. třída 10–11 let</p>	
<p>Časová dotace: 4 x 45 min: 1 x 45 min Př – žák zjistí potřebné anatomické detaily o oku, 1 x 10 min Čj – žák vytvoří vyprávění o sobě, které bude součástí jeho práce, 2 x 45 min VV – žák</p>	

namaluje oko a přepíše kolem svého obrazu text

Název/Téma výtvarného úkolu:	Varianta A: Tohle jsem já! Varianta B: Můj kamarád/kamarádka
Edukační cíl VV:	Žák se naučí malovat na velkém formátu a dokáže na něm ztvárnit oko, které před tím dlouho pozoroval.
Edukační cíl Čj:	Žák dokáže vyjádřit své myšlenky formou krátkého vyprávění o sobě.
Edukační cíl Př:	Žák dokáže popsat základní anatomii oka a vyjmenovat základní funkce jednotlivých částí oka.
Výtvarný problém:	Vnímavé pozorování části těla (oka), vnímání sebe sama, vlastních pocitů, individuální malířský projev, experimentování s textovým vyjádřením (kaligrafie).
Výtvarné zadání:	Pozorování oka svého nebo kamaráda s cílem uvědomit si detaily, proporce a rozmanitost. Následný záznam oka na velký formát a doplnění písemným vyjádřením poznatků o sobě, popř. o kamarádovi.
Technika:	Malba temperovými barvami, dopisování a dokreslování fixem
Pomůcky:	balicí papír, temperové barvy, štětce, fixy
Motivace:	Učitel zadá dětem soutěžní otázku: <i>Kolik žáků má modré oči, kolik hnědé, kolik zelené a kolik černé?</i> Vyhrává ten, kdo je nejrychlejší, ale navíc má správný počet žáků.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Čj žáci vytvoří krátký text o sobě nebo o svém kamarádovi. Příběh by měl vyprávět o tom, co ví jenom jeho oči. Něco, co se běžně na potkání nesdělují. 2. V hodině Př učitel nechá žáky prozkoumat materiály týkající se stavby oka, jak oko funguje a jaké jeho jednotlivé části mají funkce. Žáci si dělají poznámky do sešitů a poté se věnují pozorování vlastního oka nebo oka kamaráda, kterého si vybrali. 3. Žáci si do sešitů Př udělají podrobný náčrt oka, zvlášť pozorně se věnují barvě oka a jeho proporcím. 4. V hodině VV žáci namalují na formát (minimálně A1)

	<p>svou studii oka. Dbají na pečlivé namíchání barvy, sledují, jaký odstín má jejich/kamarádovo oko.</p> <p>5. Po zaschnutí malby fixem přepíše text kolem malby dokola, snaží se o zajímavý rukopis, který bude dobře čitelný.</p> <p>6. Následuje prezentace před třídou. Žák vybere nejzajímavější fakta, která chce o své práci říct, nechte celý text.</p>
Krátké zhodnocení pedagogem:	<p>Všechny edukační cíle, které byly zvoleny v ML, se podařilo naplnit. Navíc se podařilo strávit čas (VV a Čj) se třídou venku, což považuji za bonus navíc. Hodinu Př jsme absolvovali ve třídě, protože děti potřebovali pracovat s encyklopedií, učebnicí a počítačem, kde hledali potřebné informace týkající se oka. Velmi dojemná byla prezentace prací, kdy si žáci navzájem chválili své práce a bylo opravdu velmi těžké vybrat ty nejlepší. Většinou byly zvoleny na základě textu, kdy žák sdělil ostatním něco zajímavého, co o něm nebo jeho kamarádovi nevěděli.</p>

METODICKÝ LIST Č. 7

KOMPOSTOVÁNÍ

Integrace výtvarné výchovy do hodiny Př a KD.

Třída: **5. ročník** Věk: 10–11 let

4x 45 min: 1 x 45 min Př – nastudování kompostování + náčrt plakátu, 1 x 45 min KD – diskuze na toto téma ve třídě, kontaktování obecního zastupitelstva, 2 x 45 min VV – diskuze nad tématem a výroba plakátů ke kompostování

Název/Téma výtvarného úkolu:	<p>Varianta A: Ne, to sem nepatří</p> <p>Varianta B: Ano, to sem patří</p>
Edukační cíl VV:	<p>Žák zvládne vytvořit obecně prospěšný plakát. Žák dbá na přehlednost a jednoznačnost vyjádření plakátu.</p>

Edukační cíl Př:	Žák je správně odpovědět, co to je kompostování a dokáže vyjmenovat, které věci jsou vhodné ke kompostování a které nikoliv.
Edukační cíl KD:	Žák navrhne, jak informovat obyvatele obce, aby správně kompostovali. Žák společně se svou třídou osloví vedení obce a vyvěsí na vhodné místo informační plakáty o kompostování.
Výtvarný problém:	Ilustrace – přepis skutečnosti, vykrývání ploch – vliv hustoty linií a jejich směrů na vznikající textury, dekorativní pojetí námětu, řešení kompozičního vztahu ručně psaného textu a obrázku.
Výtvarné zadání:	Srozumitelné esteticko – výtvarné sdělení informace směrem k veřejnosti směřující k reklamní tvorbě.
Technika:	Kresba pastelkami nebo voskovkami, hra s písmem
Pomůcky:	Tvrdý papír A3, pastelky, fixy, gelové tužky, tužky, tavná pistole, laminovačka
Motivace:	Učitel žákům promítne film o kompostování. .
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Př učitel žákům vysvětlí, co je to kompostování a co do kompostu patří a co ne a představí jim téma výtvarného úkolu, žáci si vyberou, kterou variantu práce si zvolí a na papír navrhnu, jak jejich plakát bude vypadat. 2. V KD proběhne diskuze na téma Význam kompostování, žáci si připraví návrhy plakátů, se kterými navštíví obecní zastupitelstvo s prosbou o spolupráci. 3. Na VV si na tvrdý papír o velikosti A3 žáci rozvrhnou, kde budou ilustrace a kde text. Nakreslí pastelkami nebo voskovkami obrázky na plakátu, text mohou psát fixy nebo gelovými pery. 4. Učitel zkontroluje správnost plakátu a zalaminuje ho. 5. Po dohodě s představiteli obce třída vyvěsí plakáty na veřejně přístupné místo.
Krátké zhodnocení pedagogem:	Cíle ve všech předmětech, kde jsem VV integrovala, jsem zvolila vhodně a podařilo se mi je splnit. Zprvu jsem měla strach, že se nám nepodaří domluvit s technickým oddělením obce na realizaci v terénu.

	Ale naštěstí jsme narazili na skvělé lidi a nebyl problém domluvit se, kde vyvěsíme žákovské práce. Při realizaci jsme se setkali s velkými pochvalami ze stran odpovědných pracovníků obce, což bylo pro žáky velmi motivační. Dnes, dva roky po realizaci, jsou plakáty stále na svém místě a informují občany, jak správně kompostovat.
--	--

METODICKÝ LIST Č. 8	
PROJEKT STÁŘÍ OČIMA DĚTÍ	
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj, KD a VI.	
Třída: 5. ročník	Věk: 10–11 let
Časová dotace: 6x 45 min: 1 x 45 min VI – studium obecní a školní kroniky, 1 x 45 min KD – příprava rozhovorů, 3 x 45 min Čj – přepis informací z rozhovoru do vyprávění + doplnění ilustracemi, 1 x 45 min VV – žák představí práci svého týmu třídě	

Název/Téma výtvarného úkolu:	Varianta A: Dětství a dospívání Varianta B: Zralý věk a stáří
Edukační cíl VV:	Žáci nakreslí vhodnou ilustraci doprovázející text.
Edukační cíl Čj:	Žáci připraví rozhovor s klientem/klientkou pečovatelského domu a na jeho základě napíší vyprávění o jeho/jejím životě.
Edukační cíl KD:	Žáci promyslí, jak by měl vypadat rozhovor, na co se bude ptát, co si bude přát zjistit, aby budoucí příběh byl poutavý pro čtenáře. Žáci vše prodiskutují v týmu, ve kterém budou pracovat. Tým vybere jeden návrh rozhovoru.
Edukační cíl VI:	Žáci v týmu prostudují kroniky obce a školy a udělají si povědomí o době, na kterou se klienta/klientky pečovatelského domu bude ptát. Žáci dokážou svými slovy popsat tuto dobu.
Výtvarný problém:	Ilustrace a tvorba příběhu – od přepisu skutečných událostí k volnému vyjádření pocitů.
Výtvarné zadání:	Výtvarné vyprávění příběhu suchými kreslicími technikami.

Technika:	Kresba pastelkami, fixy nebo voskovkami, hra s písmem
Pomůcky:	tvrdý papír A4/A3, pastelky, fixy, gelové tužky, tužka, pero
Motivace:	Učitel žákům představí tvorbu amerického fotografa Toma Husseya a přečte jim citaci veterána, proč snímky vznikly (viz podrobnější ML v příloze).
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci si v hodině KD nejprve rozdělí do skupin po 3–4 a vyberou variantu, které se budou věnovat. Zamyslí se nad rozhovorem a promyslí, na co se budou ptát. Rozhovor nesmí být delší než 15 minut. 2. V hodině VI se ponoří do studia kronik a zjistí vše potřebné o době, kdy vyrůstali klienti pečovatelského domu. 3. V Čj se vydají do domu s pečovatelskou službou, kde klienty vyzpovídají. V následné hodině zapíší dle svých poznámek krátké vyprávění o člověku, se kterým dělali rozhovor. Spolupracuje celý tým. Současně vznikají i ilustrace k vyprávění, kreslí všichni žáci, vyberou si mezi sebou nejlepší dvě, tři, které překreslí k vyprávění. 4. Při prezentaci v hodině VV se slova ujme celý tým, aby každý žák přečetl kousek a pověděl, proč k textu zvolili právě tyto obrázky, zkusí se zamyslet i nad tím, co by šlo s těmito pracemi dělat dále.
Krátké zhodnocení pedagogem:	<p>Vytyčené cíle ve všech předmětech, kde byla VV integrována, se podařilo naplnit. Nejobtížnější částí projektu bylo domluvení spolupráce s pečovatelským domem, protože klienti měli volný čas odpoledne, kdy zase nemohli žáci ZŠ. Nakonec se našel kompromis – kolem poledne. Skupinky žáků se pak vydali do bytů jednotlivých klientů, kde probíhaly soukromé rozhovory. To, co si řekli, zůstalo mezi nimi. Žáci se vraceli dojatí, některá děvčata měla slzy v očích. Z projektu se nakonec vyvinula trvalá spolupráce, která trvá dodnes, i když za seniory už chodí zcela jiní žáci. Z projektu vyšly zajímavé materiály, které jsme ve spolupráci s ředitelem pečovatelského domu zaslali do soutěže a následně i uspořádali výstavu v místní knihovně. O výstavě informoval i</p>

Závěr a diskuze

Tato diplomová práce si ve své teoretické části kladla za cíl shromáždit vybranou relevantní českou a světovou literaturu týkající se tématu integrace výtvarné výchovy a také logicky spojených témat týkající se psychologie dítěte v mladším školním věku a významu výtvarné výchovy. Tato prostudovaná literatura v souvislosti s poznatky z praxe pak sloužila jako podklad pro splnění hlavního cíle praktické části diplomové práce, a to k vytvoření série ML, které se dají realizovat ve výuce s cílem integrovat výtvarnou výchovu do vybraných předmětů primárního vzdělávání.

K dosažení hlavního cíle praktické části diplomové práce bylo nutné stanovit si dílčí cíle, které ověří smysluplnost a splnitelnost edukačních cílů ML a také ojedinělost, zábavnost a výjimečnost těchto ML. V obou případech bylo stanoveno, že ML v těchto oblastech bude úspěšný, pokud tyto ukazatele splní alespoň 80 % dotázaných žáků. Z hlediska hodnocení cílů stanovených v úvodu diplomové práce lze konstatovat, že záměr práce byl splněn.

Všechny ML byly testovány v ZŠ Praha – Kolovraty ve 4. – 5. ročníku ZŠ. Výtvarná činnost byla v ML integrována do těchto předmětů: český jazyk, přírodověda, vlastivěda, matematika a komunikační dovednosti. V příloze jsou uvedeny podrobnější ML, které kromě jiného obsahují i fotodokumentaci a rozsáhlejší informace z realizace v praxi. Z anket, rozhovorů a ostatní žakovské evaluace vyplynulo, že žáci byli z integrace výtvarné výchovy do jiných předmětů nadšení a že je bavila. Velice často se zmiňovali, že si ani neuvědomují, že se vlastně učí.

ML byly poskytnuty i ostatním učitelům ze ZŠ Praha – Kolovraty, aby si je v případě zájmu vyzkoušeli ve svých třídách. Bohužel do realizace této diplomové práce zasáhla značnou měrou covidová pandemie a nebylo možné získat informace od více učitelů, než které jsou v diplomové práci uvedeny.

Ze stejného důvodu – covidové pandemie a s ní spojeného distančního vyučování – nebylo možné provést detailnější a rozsáhlejší hodnocení mezi žáky a pedagogy, jak jsem si

naplánovala před zahájením diplomové práce. Hlavně z časových důvodů a z nemožnosti spolupráce s učiteli v paralelních třídách se nedaly ML otestovat i v paralelních třídách, kde autorka neučila. Do budoucna by bylo vhodné tyto ML ověřit s větším množstvím tříd a závěry z tohoto testování zpracovat k případnému vylepšení srozumitelnosti, upřesnění časové dotace anebo k zjednodušení některých pracovních postupů.

Mé nadšení pro integraci VV ještě více povzbudila velmi pozitivní zpětná vazba třetích zúčastněných stran – od klientů pečovatelského ústavu, kolemdoucích, pracovníků místní knihovny nebo kolegů a kolegyně ze školy, když jsme pro jejich třídy uspořádali vernisáž. Bylo by pro mě potěšující, kdyby tato diplomová práce byla přínosem pro pedagogy na prvním stupni základních škol a aby přispěla k častějšímu propojování výtvarné výchovy s předměty primárního vzdělání.

Použitá literatura

ASBURY C. RICH B.: *Learning, Arts, and the Brain: The Dana Consortium Report on the Arts and Cognition*. NY: Dana Foundation, 2008. [online] 2008 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <<https://www.academia.edu/23013687>>

BABYRÁDOVÁ, H. *Rituál, umění a výchova*. Brno: Vydavatelství Masarykovy univerzity, 2002. ISBN 80-210-3029-1.

BEKOVÁ, G.: *Integrace výtvarné výchovy ve výuce na 1. stupni základní škol*. Liberec. 2020. Diplomová práce.

BETTS, J. R.: *Does School Quality Matter? Evidence from the National Longitudinal Survey of Youth*. The Review of Economics and Statistics, The MIT Press, [online] 1995 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <Does School Quality Matter? Evidence from the National Longitudinal Survey of Youth on JSTOR>

BORDEN, L.M.: *Child Youth Care Forum* [online] 2006 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z <<https://doi.org/10.1007/s10566-005-9005-4>>

BURTON J. M. a kol: *Learning in and through the arts: The question of transfer*. Studies in Art Education [online] 1999 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <Learning in and Through the Arts: The Question of Transfer on JSTOR>

CRAWFORD, L. *Lively Learning: Using the Arts to Teach the K -8 Curriculum*. Turners Falls, MA: Northeast Foundation for Children. 2004.

ČAPKOVÁ, D.: *O estetické výchově nejmenších*, SPN, Praha 1971.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚSTAV, [online]. 2022 [cit. 13.02.2022]. Dostupné z: www.czso.cz

GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido, 2000. ISBN: 80-85931-79-6

HAMPLOVÁ, V.: *Interpretace spontánního dětského výtvarného projevu z hlediska psychologického výkladů symbolů* (diplomová práce), [online], 2005-2006. [cit. 27.02.2022]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/th/q8v21/DIPLOMKA_pro_is.pdf>

HELUS, Zdeněk, *Úvod do psychologie*. Vydání 1. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3037-0.

HOFFMANN, B.: *Pracujeme se školním vzdělávacím programem-meziborové vazby, Český jazyk a literatura-Výtvarná výchova*. Praha: ALBRA, 2005.

HRDLIČKOVÁ, O.: *Ako spájame výtvarnú výchovu s každodenným životom žiakov*. Pedagogický ústav v Bratislave, 1970.

ISENBERG, J. & JALONGO M. R.: *Creative thinking and Arts-Based Learning: Preschool through Fourth Grade (5th Edition)*. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall, 2009. ISBN 0134461126

KOLÁŘ, Z., & VALIŠOVÁ, A.: *Analýza vyučování*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2857-5.

KOVALIK, S. – OLSEN, K.: *Integrovaná tematická výuka: model*. Kroměříž: Spirála, Vzdělávání pro 21. století, 1995. ISBN 80-901873-0-7.

KVAPIL, L.: *Možnosti výchovy k tvořivosti při práci s některými technickými materiály na primární škole*. 2005. Disertační práce. UP, Pedagogická fakulta, 2005.

KURIC, J.: *Ontogenetická psychologie*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2001. ISBN 80-214-1844-3.

LANGMEIER, J. a KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9

LOKŠOVÁ, I., & LOKŠA J.: *Pozornost, motivace, relaxace a tvořivost dětí ve škole*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-205-X

NÁRODNÍ ÚSTAV PRO VZDĚLÁVÁNÍ, [online]. 2022. [13. 2. 2022]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/rvp-pro-zakladni-vzdelavani>

MAREŠOVÁ, B: *Integrace angličtiny a hudební výchovy na 1. stupni základní školy*. Liberec, 2012. Diplomová práce.

JEŘÁBEK, J.: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: VÚP, 2013, ročník 2013.

KOMENSKÝ, J. A.: *Vševýchova = Pampaedia*. Z jazyka latinského přeložil Josef Hendrich. Vyd. 1. Praha: Státní nakladatelství, 1948.

KURITZ, J.: *Ontogenetická psychologie*, Brno: Cerm, 2001. ISBN 80-214-1844-3.

PIAGET, J. a INHERELDOVÁ, B.: *Psychologie dítěte*, Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-608-X.

PECHOVÁ, Z.: *Přístup učitelů k integraci složek výtvarné výchovy do neumeleckých předmětů na 1. stupni ZŠ. Praha. Výtvarná výchova, ročník 3–4, 2015.*

PETTY, G. (2002). *Moderní vyučování. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-0367-4*

PRŮCHA, J. a kol.: *Pedagogický slovník. Praha, Portál, 1995. ISBN 978-80-736-7647-6.*

PODROUŽEK, L.: *Integrovaná výuka na základní škole v teorii a praxi. Plzeň: Fraus, 2002. ISBN 80-7238-157-1.*

POPELKOVÁ, M.: *Výtvarná výchova na 1. stupni základní školy v integračním pojetí. Brno: 2006. Diplomová práce.*

RAKOUŠEK, A.: *Integrace obsahu vyučování. Praha: Grada. 2008. ISBN 978-80-247-2529-1.*

RUMPELOVÁ, I. *Integrace prvků výtvarné výchovy v literární výchově (se zaměřením na nižší sekundární vzdělávání). Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. Disertační práce. 2010.*

ROESELVÁ, V. *Řady a projekty ve výtvarné výchově. Praha: Sarah, 1997. ISBN 80-902267-2–8.*

SITNÁ, D.: *Metody aktivního vyučování. Spolupráce žáků ve skupinách. Praha, Portál 2009. ISBN 978-80-7367-246-1.*

SPOUSTA, V. *Integrace základních druhů umění. Brno: Masarykova univerzita, 1997. ISBN 80-120-1649-X.*

STEVENSON, L. M., DEASY R. J.: *Third Space: When Learning Matters. Washington, DC: Arts Education Partnership, 2005. ISBN 1884037976*

ŠIMÁČKOVÁ, E.: *Multikulturní výchova a japonská kultura jako téma výtvarného projektu*. Praha, 2006. Diplomová práce.

ŠIMÍČKOVÁ, J.: *Přehled vývojové psychologie*. Olomouc. 2010. [online] 2022 [cit. 13. 03. 2022]. Dostupné z: <langer.zam.slu.cz/english/simickovaprehled_vyvojove_psychologie.pdf>

UŽDIL, J.: *Výtvarný projev a výchova*. 2. doplněné vyd. Praha: SPN, 1978. ISBN nemá

WERNER, L., FREEMAN, L.: *Arts integration: A vehicle for changing teacher practice*. Seattle, WA, USA, 2001. [online] 2021 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <[Arts for Academic Achievement: Arts Integration – A Vehicle for Changing Teacher Practice \(umn.edu\)](http://Arts for Academic Achievement: Arts Integration – A Vehicle for Changing Teacher Practice (umn.edu))>

WINSLOW, L.: *The Integrated School Art Program*. New York: McGraw-Hill Book Co., Inc, 1939. [online] 2021 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <[The Integrated School Art Program. Leon Loyal Winslow | The Elementary School Journal: Vol 40, No 7 \(uchicago.edu\)](http://The Integrated School Art Program. Leon Loyal Winslow | The Elementary School Journal: Vol 40, No 7 (uchicago.edu))>

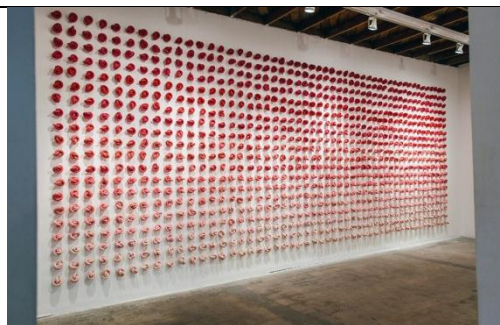
ZHOŘ, I. a kol: *Akční tvorba*. Olomouc: Pedagogická fakulta University Palackého, 1999. ISBN 80-7067-074-6.

ZHOŘ, I.: *Výtvarná výchova v projektech II.*, Havlíčkův Brod: Tobiáš. 1997.

METODICKÝ LIST Č. 1
PODMOŘSKÝ SVĚT A KVĚTINOVÁ LOUKA
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj, Př a PV
Třída: 5. ročník

Výtvarný umělec:	Lisa Solomon
Zdroje:	http://www.lisasolomon.com
Základní informace o umělci:	<p>Lisa Salomon žije v Kalifornii v USA. Má rodinu, třínohou kočku a několik psů a obrovskou hromadu cívek nití. S těmi je v kontaktu den, co den, protože s nimi ráda tvoří. Má dokonce svou oblíbenou značku – jsou to nitě od firmy Gutterman. Její smíšená mediální díla se tematicky točí kolem domácnosti, řemesel a mužského a ženského pohledu na svět. Je posedlá barvami a změnou původních významů použití různých věcí. Velice často spojuje dohromady neuvěřitelné věci. Vydala už řadu knih, např. o teoriích barev, ručně vyráběných věcí, o výšivce apod. Učí umění na různých vysokých školách a pořádá výtvarné workshopy v různých částech světa. Za svou tvorbu získala už několik významných ocenění. V poslední době se hodně zajímá o dětské práce a také o různé charitativní projekty.</p> <p><i>Autorka o své tvorbě říká: „V mnoha ohledech je moje umění experimentem. Moje studio a svět, se kterým spolupracuji, je moje laboratoř. Jako každý dobrý vědec píšu otázky a provádím výzkum. Moje dotazování je zakořeněné v mých pokusech porozumět sobě, své osobní historii, stejně jako zájmu odhalit hlubokou bezprostřednost každodenního života, která nás obklopuje.“</i></p>

Fotodokumentace
autorčiny tvorby:

Název/Téma
výtvarného úkolu:

Varianta A: **Podmořský svět**

Varianta B: **Květinová louka**

Edukační cíl Čj:

Literární výchova: Žák chápe přečtený text a dokáže odpovědět na otázky z něj vyplývající. Žák umí nalézt ve slovníku cizích slov slovo charitativní, experiment a tematicky. Dokáže tyto pojmy vysvětlit svými vlastními slovy.

Sloh: Žák umí popsat činnosti, které při práci na tomto ML prováděl. Žák ví, že musí používat vhodná přídavná jména, aby jeho práce byla srozumitelná do detailů.

Edukační cíl Př:

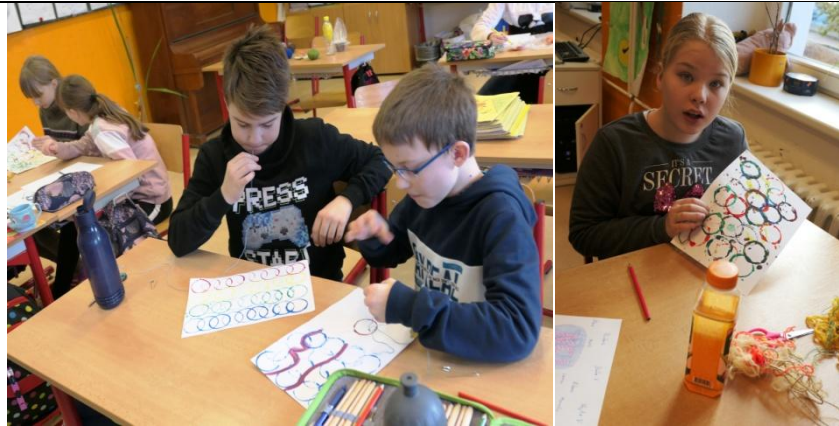
Žák pozná nejznámější květiny, které se vyskytují na jarní, letní a podzimní louce. Žák dokáže samostatně pracovat s přírodovědným klíčem Na louce a vyhledávat v něm potřebné informace.

	Žák dokáže vyjmenovat některé známé živočichy a rostliny, které žijí pod hladinou moře a oceánu. Své informace si dokáže ověřit v encyklopediích nebo na internetu.
Edukační cíl PV:	Žák zvládne samostatně navléknout nit do jehly, udělat uzel a obšít svou práci.
Edukační cíl VV:	Žák dokáže reflektovat výsledky své práce a práce ostatních. Žák rozvíjí svou výtvarnou představu omezenými výtvarnými prostředky – razítkováním a obšíváním.
Výtvarný problém:	Ztvárnění výtvarné představy razítkováním, případně dokresbou, uplatnění náhody. Kombinování výrazových prostředků (prošívání).
Výtvarné zadání:	Omezenými prostředky (razítkováním, následným obšíváním) abstrahovat (zjednodušovat) zadané téma s cílem vyjádřit své pocity a uvědomovat si je.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	<p>6 x 45 min</p> <p>2 x 45 PV – šití</p> <p>1 x 45 minut Čj literární výchova, téma: Lisa Solomon čtení s porozuměním</p> <p>1 x 45 minut Čj sloh, téma: Popis činnosti – Květinová louka / Podmořský svět,</p> <p>1x 45 Př téma: Práce s informacemi – přírodovědným klíčem Na louce, resp. s encyklopedií Podmořský život nebo na internetu.</p> <p>V průběhu všech těchto hodin probíhá VV a žáci pracují na výtvarném problému podle zadání učitele. Učitel nedává striktně příkaz, aby začaly žáci s výtvarnou prací. Žáci si samostatně určují vhodnou chvíli při zadaných aktivitách, kdy práci udělají.</p> <p>1 x 45 min VV – závěrečné hodnocení, diskuze a ukázky prací, společná tvorba třídních nástěnek</p>
Technika:	Razítkování a textilní tvorba
Pomůcky:	Temperové barvy, dřevěné kulaté kroužky od záclon, čtvrtka, štětec, vlna, provázky, bavlnky, nitky
Motivace:	Učitel jako motivaci ukáže při hodině Čj – literární výchova žákům fotografie prací Lisy Solomon. V hodině Př pustí žákům krátký dokumentární film o podmořském světě, po té film se záběry jarní, letní a podzimní louky. Všechny tři filmy by neměly být delší než 5

	<p>minut. Následně se žáků zeptá, který film se jim víc líbil a proč.</p> <p><i>Kdo se někdy potápěl a viděl pod hladinou nějakého živočicha?</i></p> <p><i>Kdo někdy vylezl na strom/kopec a podíval se na rozkvetlou louku z výšky? Co podle tebe více připomínala práce Lisy Solomon z úvodu hodiny?</i></p>
<p>Postup:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Čj po úvodní motivaci žáci na základě shlédnutých filmů a diskuze zvolí téma, kterému se budou věnovat. Následuje četba textu s porozuměním (viz Základní informace o umělci) 2. V hodině Čj si žáci orazítkují dle své fantazie tvrdý papír A4 temperovými barvami tak, aby co nejlépe vytvořili zjednodušenou louku nebo moře. Na otisky používají dřevěné kroužky od záclon nebo nastříhané houbičky na nádobí. Otisky mohou dělat v libovolných směrech. 3. V hodině PŘ žáci získají s dostupných materiálů (internet, encyklopedie) informace týkající se témat, tak aby byli schopni vyjmenovat základní rostlinné a živočišné druhy žijící v těchto ekosystémech. Žáci pracují s určujícím klíčem Na louce tak, aby byli schopni poznat nejznámější rostliny vyskytující se na louce. 4. V hodině PV si žáci promyslí, jak by obraz vhodně doplnili výšivkou, tak, aby podpořili jeho jedinečnost a charakter a práci vykonají. 5. V hodině VV učitel provede formou diskuze se žáky hodnocení hotových prací. Zaměří se také na sebehodnocení jednotlivých žáků. 6. V následující hodině Čj žáci napíší sloh – pracovní postup na téma tvorba práce Rozkvetlá louka nebo Podmořský svět.
<p>Hodnocení: <i>forma, kritéria, doporučené otázky</i></p>	<p>Žáci představí svou práci spolužákům a poté ji umístí na nástěnku. Po vyvěšení všech prací spolužáci je hodnotí tak, že pověsí nakreslenou ikonku svého palce nahoru, dolů, nebo do strany (viz Evaluace ML podrobněji).</p> <p>Každý má právě tyto tři hlasy, které umístí na práce. Má také možnost nevyužít některé z nich, pokud nechce. Učitel se v průběhu hodnocení ptá:</p>

	<p>Doporučené otázky:</p> <p><i>Pojmenuj svoji práci pro spolužáky. Domníváš se, že jsi splnil/a zadání práce? Když si prohlédneš práce ostatních, které tě nejvíce zaujalo a které je nejbližší tomu, cos vytvořil/a?</i></p> <p>Nedokončené věty:</p> <p><i>Z toho, co jsi v této aktivitě dělal/a mě nejvíce bavilo... Příště si dám pozor na... Kdybych tu práci zadával/a já někomu jinému, čím bych začal/a ... Naučil/a jsem se... Jedna věc, která mě na aktivitě zaujala a vím, že si ji budu pamatovat i za týden...</i></p>
<p>Realizace v praxi: (<i>popis, reflexe</i>)</p>	<p>Vytyčené cíle hodin se podařilo naplnit. V závěru tří 45minutových hodin žáci zdařile hovořili o své práci i o dílech svých spolužáků. Práce žáky bavila a při závěrečném slovním hodnocení to zaznívalo od všech 18 zúčastněných žáků. Líbilo se mi, že ze začátku (hlavně chlapci) nechtěli šít, protože podle jejich názorů to není práce pro kluky. Pak se ale pustili do díla a usilovně pracovali. Problém vidím v časové dotaci. Nejprve je nutné připravit si barevné otisky a nechat je zaschnout, to je určeno pro 2x 45 minut Čj, kde je navíc samostatná práce z tohoto předmětu. Další práce pokračuje v hodinách PV, takže se žákům opět musí představit výtvarný problém, neboť nás podle rozvrhu dělilo od začátku realizace už několik dní. Možná bude vhodnější tuto aktivitu zařadit do projektového dne, aby se stihla dodělat v jednom dni. V PV si pak žáci dlouho vybírali bavlnky, nitky a vlnu na svou práci. Samotnému šití se věnovali cca 35 minut.</p> <p>Ke konci byli žáci už unavení a někteří práci odbývali. V hodině VV jsme stihli naplánované hodnocení, diskuzi, prezentaci prací i vytvoření nástěnek z dodělaných prací.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 21 žáků třídy práci dokončilo 18 žáků. Tři žáci chyběli a v následujících hodinách se nechtěli k rozdělané práci vracet. Ze 12 chlapců se do práce nechtělo 9. Všichni práci dodělali a 6 z nich na ni bylo hrdých. Dle názoru 7 chlapců, jsou na sebe pyšní, že dokážou šít a</p>

vytvořit něco pěkného. Z 6 dívek třídy se na práci těšilo všech 6. Práce je bavila, ale shledaly ji obtížnou. 5 dívek se svou prací nebylo spokojeno, protože by rády vyšívaly i déle a obrázek si toužily přezdobit barvami a šitím. Dívky více chválily práce ostatních, chlapci 100 % pouze svou vlastní práci. Z 18 žáků třídy si 15 žáků vybralo variantu Podmořský svět, pouze 3 žáci se rozhodli vytvořit Květinovou louku.

Fotodokumentace:

	
<p>Práce s textem v hodině Čj - literární výchova:</p>	<p>Otázky k textu Lisa Solomon (záhlaví tohoto ML)</p> <ol style="list-style-type: none"> Přečti si pozorně text a odpověz na tyto otázky: <ul style="list-style-type: none"> Co je podle tebe mužský a ženský svět? Můžeš uvést alespoň dva příklady mužského a ženského světa? V textu se hovoří o smíšených mediálních dílech. Zkus tento pojem najít na internetu a napiš, co znamená. Ve slovníku cizích slov najdi slovo charitativní, experiment a tematicky. Vysvětli je svými vlastními slovy. Vypiš z textu, kolem jakých témat se tato autorčina tvorba točí? Jaká je podle tebe Lisa Salomon? Uveď alespoň dvě přídavná jména, která ji charakterizují Zajímá se autorka o historii? Podtrhni v textu větu, která to dokazuje nebo vyvrací. Do školního sešitu se pokus stejně jako autorka napsat pár vět o tom, co máš rád/a. Piš stejně jako ona, používej přímou řeč.

<p>METODICKÝ LIST Č. 2</p> <p>PROJEKT STAŇ SE UMĚLCEM</p>	
<p>Projektový den STAŇ SE UMĚLCEM, návštěva galerie</p> <p>integrace VV do předmětů KD, Čj a PV</p>	
<p>Třída: 5. ročník</p>	

<p>Výtvarný umělec:</p>	<p>Bedřich Dlouhý</p>
--------------------------------	-----------------------

Zdroje:	https://cs.wikipedia.org/wiki/Bedřich_Dlouhý
Základní informace o umělci/výtvarné technice:	<p>Bedřich Dlouhý ve své tvorbě využíval netradičních materiálů. Prostřednictvím koláží nebo asambláží rozvíjel své smyšlené příběhy nebo situace a tím pomyslně navazoval na dadaisty nebo surrealisty. V 50. letech byl jedním ze zakládajících členů výtvarné skupiny Šmidrové. Od 60. let vkládal do svých obrazů a instalací nalezené předměty a aplikované prvky a vytvářel s nimi koláže, asambláže a prostorové instalace. Optický zážitek tak obohacoval o hmatový a prostorový. Přestože se styl, použitá technika i témata v různých obdobích liší, v naprosté většině z nich lze najít prvky jemného humoru, absurdní nadsázky či ironie.</p> <p>Autor o své tvorbě říká: „<i>Šmidří období bylo nejdůležitější v mém uměleckém vývoji. Byla to averze k průměru, k všednosti, touha po osobnosti a originalitě.</i>“</p>
Fotodokumentace tvorby autora:	<p><i>Revival I, 2007, olej, akryl, asambláž, plátno</i></p> <p><i>Boží dar, 2011, olej, akryl, asambláž, plátno</i></p>

Krajkář, 1987, olej na plátně

Název/Téma
výtvarného úkolu:

Varianta A: **Stvoření světa**

	Varianta B: Zánik života na Zemi
Edukační cíl KD:	Žák diskutuje na zadané témata, umí interpretovat zjištěné údaje a nebojí se obhajovat své myšlenky a stanoviska.
Edukační cíl Čj:	Žák vyhledá v slovníku cizích slov nebo na internetu cizí slova z přiloženého textu Bedřich Dlouhý, porozumět jim a pokusí se je vlastními slovy.
Edukační cíl PV:	Žák pracuje s nůžkami, lepidlem a tavnou pistolí tak, aby vzniklo smysluplné výtvarné dílo.
Edukační cíl VV:	Žák dokáže reflektovat výsledky své práce a práce ostatních. Žák dokáže vyjádřit své myšlenky volnou výtvarnou tvorbou. Žák vytvoří koláž nebo asambláž.
Výtvarný problém:	Na základě prohlídky výstav v NG vytvořit vlastní parafrázy (tj. vědomé napodobení cizího uměleckého díla nebo stylu) na vybraný námět uměleckého díla.
Výtvarné zadání:	Nastudování výtvarného díla, které budou žáci parafrázovat koláží, popřípadě koláží s dokresbou. Studium techniky, detailu výtvarného díla.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	7 x 45 min 1 x 45 min Čj – žák si přečte přiložený text a ve slovníku cizích slov nebo na internetu vyhledá slova, která nezná, vlastními slovy se je pokusí vysvětlit 2 x 45 min – přejezd do galerie 1 x 45 min – návštěva výstavy Bedřicha Dlouhého 1 x 20 min KD – řízená diskuze nad tématem Stvoření světa a Zánik života na Zemi, tvorba koláže 1 x 25 min PV – střihání, lepení, práce s tavnou pistolí, tvorba koláže 1 x 45 min VV – tvorba koláže spojená s diskuzí nad pracemi
Technika:	Volná tvorba – koláž, koláž s dokresbou, kresba, malba, asambláž
Pomůcky:	Papír A3, fixy, nůžky, tavná pistole, ofocený detail z díla Stvoření Adama od Michelangela Buonarrotiho, lepidlo, pastelky, voskovky
Motivace:	Učitel jako motivaci využije návštěvu retrospektivní výstavy Bedřicha

	<p>Dlouhého. Následuje diskuze na téma Stvoření světa a Zánik života na Zemi. <i>Co se podle tebe událo v momentě stvoření? Jak došlo ke vzniku života? Jakým způsobem může dojít k zániku civilizace? Nachází se lidstvo v okamžiku výrazné změny?</i></p>
<p>Postup:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci si v hodině Čj prostudují text týkající se dané výstavy a zapátrají ve slovníku cizích slov nebo na internetu nad významy cizích slov. 2. Žáci společně se třídou navštíví výstavu v galerii. 3. Na místě následuje diskuze jako součást KD na zadané téma. 4. Učitel představí výtvarný problém a zadání práce, žáci dostanou papíry o velikosti A3 a také ofocený detail z díla Stvoření Adama od Michelangela Buonarottiho ze Sixtinské kaple. Žáci následně vytvoří vlastní koláž, koláž s dokresbou, asambláž nebo kresbu či malbu. 5. Možné postupy: <ul style="list-style-type: none"> • vystřížení rukou, které žáci nalepí na nový papír a dokreslí zbytek • vystřížení rukou, nalepení na papír, místo dokreslení, dolepení různých drobných předmětů, které žáci dostanou k dispozici (např. mince, mušle, kamínky) • vystřížení rukou, a použití jako šablony pro vlastní kresbu, případně rozstříhání na koláž • rozstříhání rukou a nalepení na papír tak, že proužek po proužku bude od sebe cca 0,4 cm, tato část pak bude použita na dokresbu • nakreslení vlastní rukou a vytvoření asambláže pomocí různých předmětů 6. Žáci si vyfotí svou práci na telefon (mohou si pomáhat navzájem). Následně otestují aplikace na zpracování a upravování snímků v telefonu nebo později doma či ve škole na počítači. Vyzkouší si různé filtry a výslednou podobu zašlou učitelům na e – mail společně s odpověďmi na tyto otázky: <p><i>Do jaké doby bys nyní svou práci zařadil/a?</i></p> <p><i>Jsmo v minulosti, přítomnosti nebo snad v budoucnosti?</i></p> <p><i>Jaký bys jí teď dal/a název?</i></p>

	<p>7. Učitel jim pak barevně vytiskne jejich práci, se kterou se dá následně pracovat mezipředmětově – Čj (popis, vyprávění) nebo KD (prezentace své práce před spolužáky).</p>
<p>Hodnocení před spolužáky: forma, kritéria, doporučené otázky</p>	<p>Žáci svou práci prezentovali na hodině VV v menších skupinkách cca po čtyřech. Z těchto skupinek žáci vybrali nejlepší práci a jejího autora vyslali do finále. Zde opět (tentokrát před celou třídou) představili své dílo a podrobně popsali, jak dotyčný tvořil a co prací chtěl říct.</p> <p>Doporučené otázky: <i>Řekni, proč spolužáci vybrali právě tvoji práci? Domníváš se, že je lepší než ostatních a proč? Jak bys své dílo představil? Uměl/a bys mu dát jméno? Jaký je svět, co si vymyslel/a?</i></p> <p>Nedokončené věty: <i>Z toho, co jsem při projektu zažil/a, tě nejvíc bavilo... V další hodině bych ještě dodělal/a ... Kdybych tu práci zadával/a já někomu jinému, na co bych ho upozornil/a ... Při projektu jsem se naučil/a ...</i></p>
<p>Realizace v praxi: (popis, reflexe)</p>	<p>Vytyčené cíle hodin se mi podařily naplnit. Zadaná práce žáky zjevně velice bavila. Nikdo ze třídy nevytvořil asambláž. V samotné realizaci se vyskytly značné výkyvy. Někteří žáci dostali nápad ihned a pustili se do práce. Jiní dlouze přemýšleli nebo si několikrát přišli pro nové papíry, protože je až při samotné realizaci napadlo, co chtějí ztvárnit. Většina třídy stihla dokončit práci v časové dotaci, tj. 1x 40 min na VV + 30 min PV a 20 min KD. 5 žáků ji dokončilo další hodinu na hodině VV před prezentací prací.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 21 žáků třídy práci dokončilo 21 žáků. Všech 21 žáků si vybralo první variantu A – Stvoření světa. Nikdo si nezvolil možnost vytvořit asambláž. Při hodnocení vyplynulo, že je to moc pracné a zadané téma je natolik zaujalo, že ho chtěli zpracovat ihned. Ve většině prací se objevují současné problémy společnosti např. korupce, ekologická katastrofa, změny ve společnosti, které žáci znají z televizního nebo</p>

internetového zpravodajství. Na své nápady byly hrdy bez jedné všechny dívky tj. 9, u chlapců pouze 7 ze 12. Ostatní svou práci kritizovali a považovali za méně vydařenou a „bez nápadu.“ Všichni se shodli, že je víc bavila další navazující činnost – fotografování na mobil a úprava obrázku v odpovídajícím programu. Presentace těchto prací přinesla překvapivou diskuzi na téma ochrany životního prostředí (část diskuze probíhala už při samotné realizaci) a negativní činnosti člověka na životní prostředí. Hodně prací se týkalo vzdálené budoucnosti lidstva.

Vlastní realizace práce – kreativní ateliér v galerii

Fotodokumentace:

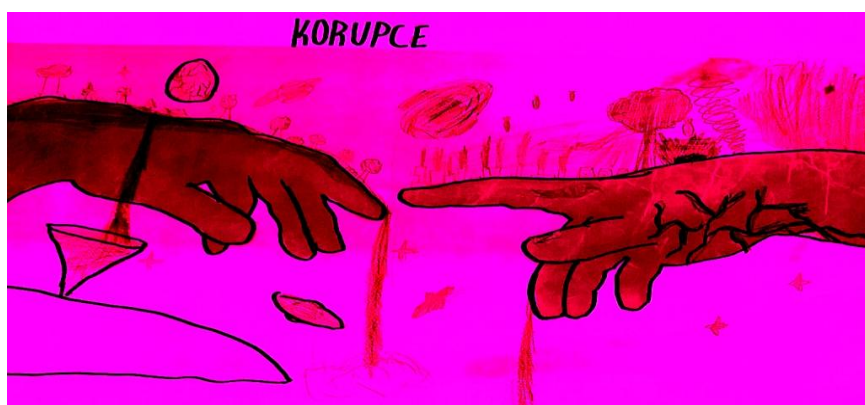
Prohlídka výstavy Bedřicha Dlouhého, detailní prohlídka jeho obrazu

Výstavka prací na téma Stvoření světa

Práce upravené v grafickém programu v mobilním telefonu

Přiložený text, slova k vyhledání jsou modrá:

Bedřich Dlouhý: Moje gusto **1. 11. 2019 – 29. 3. 2020**
 Výstava malíře Bedřicha Dlouhého (*1932), spoluzakladatele **legendární** skupiny Šmidrové (1957), nazvaná Bedřich Dlouhý: Moje gusto, představí poprvé v retrospektivně zaměřeném rozsahu

	<p>umělcovo dílo od roku 1956 do současnosti. Je koncipována tematicky, a to se záměrem ukázat hloubku Dlouhého tvůrčí imaginace, originalitu jeho netradičních přístupů, metod a experimentací překračujících dobové pojetí obrazu.</p> <p>Prostřednictvím vybraných děl, z nichž mnohá patří k neznámým a dosud nevystaveným, výstava uchopuje myšlenkovou bohatost umělcovy tvorby a alespoň ve zkratce nastiňuje její vývoj.</p> <p>Pronikáme do umělcovy stále živé šmidrovské „dada“ strategie balancující na hraně vážného, nevážného a absurdního; seznamujeme se s bravurností jeho malířského podání, s ironickou reflexí pop-artu i s humornými parafrázemi starých mistrů; poznáváme nápaditost a neobyčejnou invenčnost v uplatnění asambláže a koláže, jež v jeho tvorbě dominují. <i>Převzato z www stránek Galerie hlavního města Prahy: www.ghmp.cz/vystavy/bedrich-dlouhy-moje-gusto/</i></p>
--	--

<h2>METODICKÝ LIST Č. 3</h2> <h3>ROZTOČENÁ KÁČA</h3>
Integrace VV do Př a PV
Třída: 4. ročník

Výtvarný umělec:	Katharina Grosse
Zdroje:	www.katharinagrosse.com
Základní informace o umělci/výtvarné technice:	<p>Německá výtvarná umělkyně Katharina Grosse je známá svými monumentálními obrazy a instalacemi, které se pohybují mezi land artem a německým romantismem 19. století. V polovině 90. let 20. století vyměnila obyčejné štětce za průmyslové pistole, které jí slouží k rozprašování jasných akrylových barev po jakémkoliv dostupném povrchu. A nemůže si vynachválit, jakou rychlostí a neuvěřitelným množstvím barev je schopna pracovat najednou.</p> <p>Autorka o své tvorbě říká: „<i>Jsem malířka. Zajímá mě prostor vytvářený malbou i to, že se může objevit kdekoli, v rámci architektonického prostředí i v běžných situacích každodenního života. Malba, jak ji chápu já, se neomezuje na plátno či stěnu.</i>“</p>

**Fotodokumentace
autorčiny tvorby:**

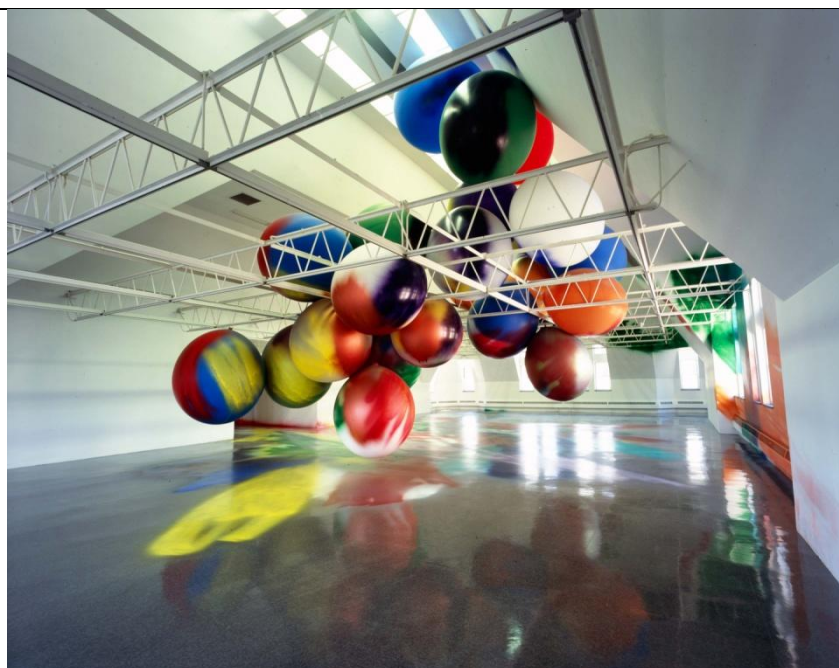
Instalace, Is It You?, 2020, plátno, nástřik barev pomocí průmyslové sprejové trysky

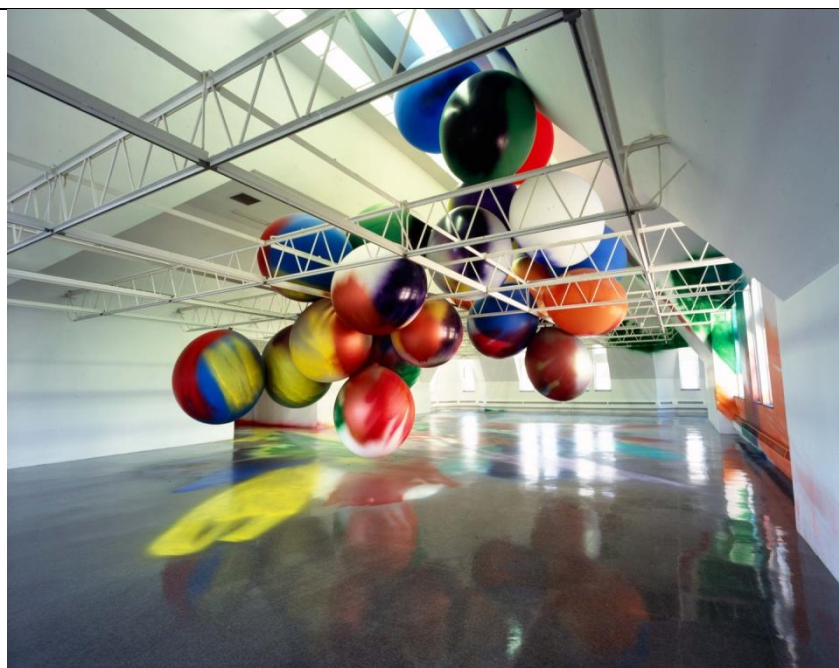

Wunderbild, 2018, plátno, nástřik barev pomocí průmyslové sprejové trysky

Atomy v balonech, 2007, akryl na gumových míčích

	
<p>Název/Téma výtvarného úkolu:</p>	<p>Experiment s barvami</p>
<p>Edukační cíl PŘ:</p>	<p>Žák zvládne vyvodit obecné závěry týkající se probíraného tématu Svět kolem nás. Dokáže zformulovat základní informace týkající se barev v přírodě a umí odpovědět na otázku, jaké barvy vznikají smícháním základních barev.</p>
<p>Edukační cíl PV:</p>	<p>Žák samostatně dokáže plnit práci dle zadání. Umí vyrobit barevná kolečka, propíchnout je jehlou nebo nůžkami a navléct na párátko nebo špejli.</p>
<p>Edukační cíl VV:</p>	<p>Žák umí samostatně formulovat výsledky ze své badatelské činnosti. Žák chápe základní principy míchání barev. Žák si ověří pokusem, jak v praxi funguje míchání základních barev.</p>
<p>Výtvarný problém:</p>	<p>Výtvarný experiment (ověření možností míchání barev do přiloženého PL).</p>
<p>Výtvarné zadání:</p>	<p>Vytvoření pomůcky, na které si žáci uvědomí principy míchání barev.</p>
<p>Věková skupina:</p>	<p>4. třída: 9–10 let</p>
<p>Časová dotace:</p>	<p>1 x 45 min PŘ (z toho 15 min PV, 15 min VV)</p>

Technika:	Sestrojení barevných koleček, jejich vybarvení pastelkami a ověření experimentu v praxi.
Pomůcky:	čtvrťka, vytištěná nebo obkreslená kolečka z pracovních listů, nůžky, párátko nebo špejle, pastelky nebo vodové barvy, psací potřeby, izolepa, jehla nebo špendlík
Motivace:	Učitel jako motivaci ukáže žákům ukázky z díla německé malířky Kathariny Grosse. Upozorní je, aby si všímali hlavně barev, které umělkyně používá a také jejich vrstvení na plátně. <i>Které plochy obrazu se ti nejvíc líbí a proč? Co myslíš, jakým způsobem umělkyně míchala jednotlivé odstíny barev? Jak asi pracovala?</i>
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Př učitel seznámí třídu s obecnými principy míchání barev a společně budou hledat příklady na různé barvy vyskytující se v přírodě. 2. Žáci dostanou sadu PL a na nich natištěná kolečka. Prostudují si samostatně PL a vyberou si jeden, který si samostatně doplní. 3. Vystříhnou si kolečka, případně dokreslí nebo domalují barvami, které si vybrali. 4. Následně kolečka zpevní izolepou. Uprostřed koleček si udělají díru, aby do ní mohli vložit párátko nebo špejli. 5. Nakonec svůj výtvar roztočí a pozorují, jak se při pohybu jednotlivé barvy mísí. Jejich úkolem je sledovat, co se při experimentu děje a vše pečlivě zaznamenat do PL. 6. Při dostatku času lze stejné barvy jako na kolečkách smíchat na paletě a pozorovat, zdali vzniklá barva je stejná jako při točení kolečka. 7. Následuje diskuze nad výsledky uvedených v PL žáků.
Hodnocení: forma, kritéria, doporučené otázky	<p>Učitel formou diskuze se žáky sleduje, k jakým poznatkům žáci přišli. Dbá na to, aby se do diskuze zapojili všichni zúčastnění a aby si navzájem vyměnili své zkušenosti.</p> <p>Doporučené otázky:</p> <p><i>Myslíš si, že jsi splnil/a zadání dnešní práce? Proč sis vybral/a pracovní list právě s těmito barvami? Jak bys nám popsal/a výsledek svého pokusu? Můžeš z něj vytvořit nějaký obecný závěr?</i></p>

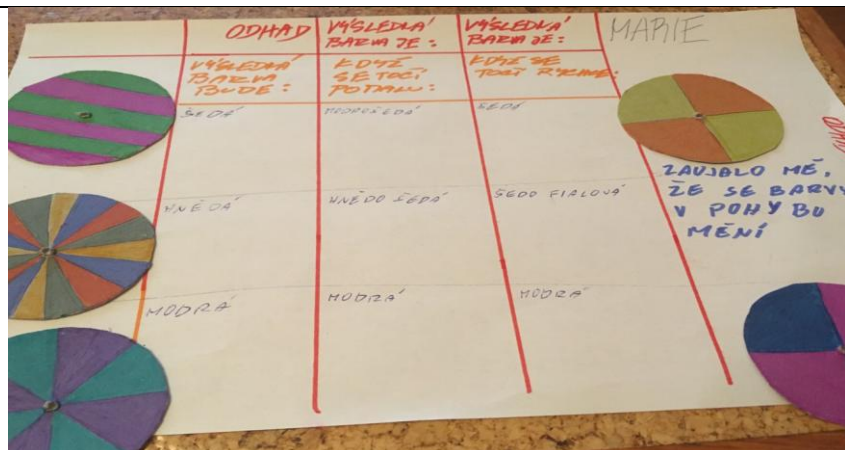
	<p>Nedokončené věty:</p> <p><i>Z toho, co jsem si dnes vyzkoušel/a mě nejvíce zaujalo... Udělal jsem chybu v ... Dneska jsem si uvědomil/a ... Jedna věc, která mě na aktivitě bavila a proč...</i></p>
<p>Realizace v praxi: <i>(popis, reflexe)</i></p>	<p>Zpětná reakce žáků na zadanou aktivitu byla velmi pozitivní a téměř okamžitá. I žáci, kteří jindy mívají problémy s tvořením, se do práce zapojili s nadšením. Mezi sebou živě diskutovali o výsledcích svých pokusů a vyměňovali si své zkušenosti. Líbilo se mi, jak každé dítě experimentovalo po svém vlastním způsobu. Někdo točil káčou co nejrychleji v ruku, jiný na podlaze a našel se i jeden žák, který se těšil, že si svou káču vezme na opravdový kolotoč, kde to pořádně roztočí. Domluvil se se spolužákem, aby ho vyfotografoval, aby viděli, zdali se jim barvy budou mísit stejně jako po roztočení v ruce. Všechny vytyčené cíle integrovaných hodin se podařilo splnit.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 18 žáků třídy práci dokončilo 18 žáků. 16 žáků si pochvalovalo, že se naučilo něčemu novému. 4 žáci se vyjádřili, že věděli předem, jak se barvy míchají, ale líbilo se jim, že si to nyní ověřili i v nějakém experimentu. 1 žák měl radost z toho, že mu hodina utekla jako voda. Z 10 dívek ze třídy si pečlivě vystříhovalo a vybarvovalo přiložená kolečka 7 děvčat. Z 8 chlapců si je stejně pečlivě vybarvilo a vystříhlo jen 5. 14 žáků vyplnilo PL, 4 žáci si raději překreslili výsledky do sešitu přírodopisu nebo na papír. Podrobně vyplněné PL odevzdalo 11 žáků ze třídy. 5 žáků práci zaznamenalo, ale nesplnilo veškeré zadání z PL. 3 žáci vyplnění pracovního listu odbylo, 1 z nich ho vůbec neodevzdal. Při diskusi vyšlo najevo, že práce na PL zpríjemnila čas strávený doma všem 18 žákům. 1 žák si aktivitu pochvaloval, ale nudilo ho vyplňovat PL, proto ho neodevzdal.</p>
<p>Fotodokumentace:</p>	<p><i>Vlastní žákovský pokus – vyrobené roztočené kolečko – modrá a růžová barva</i></p>

Na roztočení vystříženého kolečka žáci používali párátko nebo špejli, fotografie z distanční výuky.

Vzorně vyplněný PL, který si žákyně ručně přepsala

Ukázka vyplňování vytištěného PL, fotografie z distanční výuky.

PRACOVNÍ LISTY K VYPLNĚNÍ

Zdroj: http://www.vedaneniveda.cz/Veda/pdf/1_prirodoveda/02_materialy/2.1_barvy1.pdf
[citace 20. 9. 2019]

Míchání barev – roztočená kolečka I

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

moje kolečko	můj odhad	výsledná barva je	výsledná barva je
	Výsledná barva bude:	Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

Míchání barev – roztočená kolečka II

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

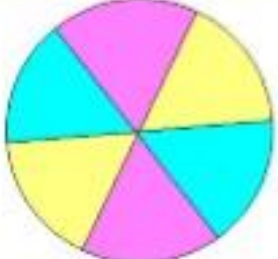
kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

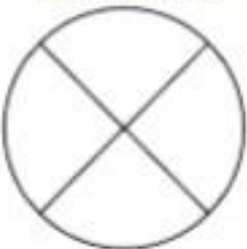
moje kolečko	můj odhad	výsledná barva je	výsledná barva je
	Výsledná barva bude:	Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

Míchání barev – roztočená kolečka IV

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

moje kolečko	můj odhad	výsledná barva je	výsledná barva je
	Výsledná barva bude:	Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

Míchání barev – roztočená kolečka III

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

kolečko	barvy	výsledná barva	výsledná barva
		Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

moje kolečko	můj odhad	výsledná barva je	výsledná barva je
	Výsledná barva bude:	Když se točí pomalu:	Když se točí rychle:

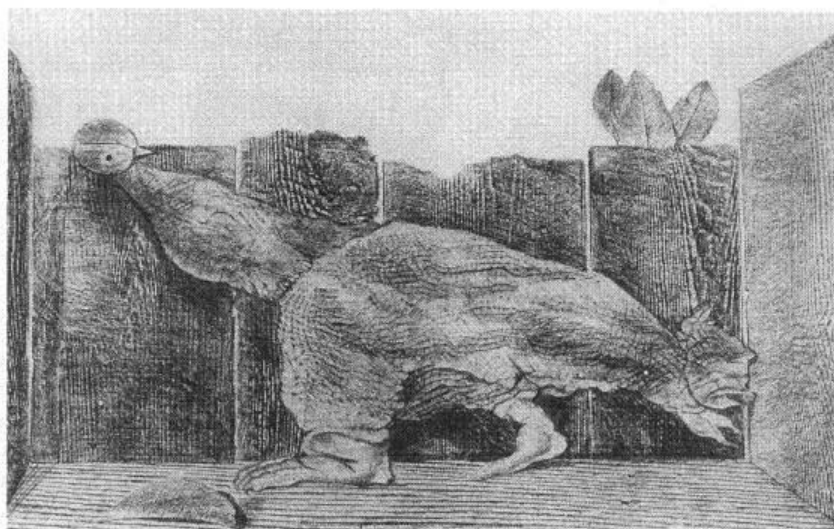
METODICKÝ LIST Č. 4

PROJEKT – USPOŘÁDEJ VERNISÁŽ

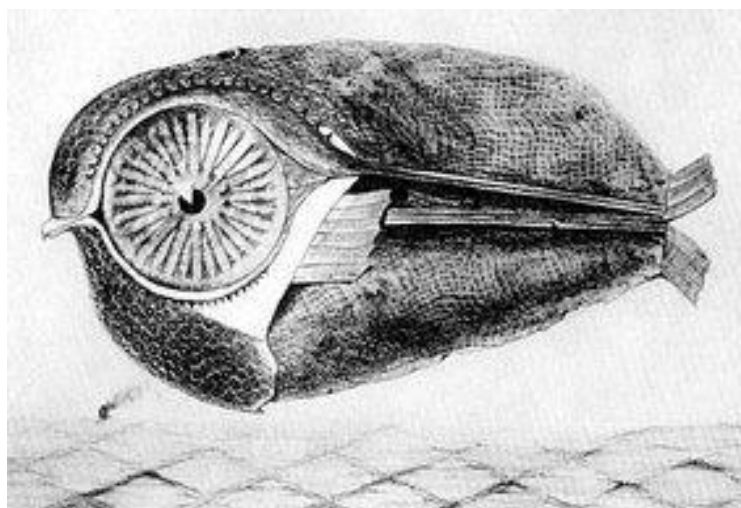
Integrace VV do Čj, M, VI, KD, PV

Třída: 5. ročník

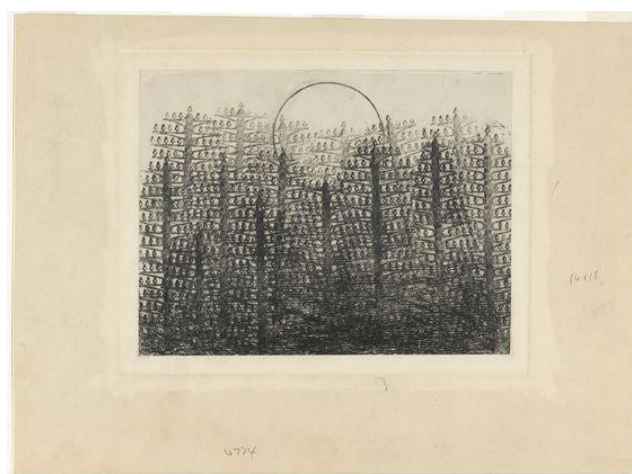
Výtvarný umělec:	Max Ernst
Zdroje:	http://www.artmuseum.cz/umelec.php?art_id=117
Základní informace o umělci/výtvarné technice:	<p>Sochař, teoretik umění, filozof a malíř samouk Max Ernst se už při studiu zajímal o malování a jeho různé techniky. Také studoval umění mentálně postižených. V roce 1925 představil novou uměleckou techniku frotáže – vytváření plošných obtisků struktur dřeva a rostlin. Protože umělec neměl prakticky žádný vliv na výsledek svého díla, frotáž byla často viděna jako metoda získávající přístup do podvědomí. Prvek této náhody ve frotáži spolu s halucinačními pocity jen potvrzovaly Ernstovo čestné místo v řadách surrealistů.</p> <p>Autor o své tvorbě říká: „<i>Zmocnila se mě zvědavost a začal jsem zkoumat nejrůznější materiály: listy a jejich žilkování, roztrěpené okraje pytloviny napnuté v rámu... Protlačováním struktur do papíru pomocí tužky vznikaly fascinující obrazy, tzv. frotáže: Spatřil jsem náhle - lidské hlavy, rozličná zvířata, skály, moře a déšť, zemětřesení, sfingu ve stáji...“</i></p>
Fotodokumentace autorčiny tvorby:	<i>Ve stáji sfingy, 1925, frotáž na papíře</i>

Uprchlík, 1926, frotáž na papíře

Les a slunce, 1931, frotáž na papíře

Název/Téma

Varianta A: Kolovratské kanály

výtvarného úkolu:	Varianta B: Kolovratské zajímavosti
Edukační cíl VV:	Žáci si osvojí poznatky a dovednosti důležité k podpoře osobní pohody a pohody prostředí (výzdoba, sociální klima, vliv umění na život člověka).
Edukační cíl VI:	Žáci projdou obec a naleznou vhodné objekty k vytvoření frotáží a později koláží. Dokážou o daném objektu hovořit a zakreslí ho do slepé mapy své obce.
Edukační cíl Čj:	Žáci ve spolupráci s učitelem napíší pozvánky na výstavu a osloví všechny třídy tak, aby zajistili účast ostatních tříd na uspořádané vernisáži.
Edukační cíl PV:	Žáci vystříhají a nalepí své koláže na velké rozměry A0, žák ve spolupráci s učitelem vyzdobí a uklidí školu tak, aby se v ní mohla uspořádat výstava.
Edukační cíl KD:	Žáci ve skupinách uspořádají výstavu výtvarných prací a zajistí její plynulý chod a organizaci.
Edukační cíl M:	Žáci ve skupině vypočítají, kolik času bude potřeba na prohlédnutí vernisáže tak, aby se na ní vystřídali žáci celého první stupně. Vyrobí tabulku s časovými údaji a jednotlivými třídami.
Výtvarný problém VV:	Práce s texturou (dlažba, kanály, venkovní elektrické skříně), převod prostorových jevů do plochy (mapa obce), řešení formátu, barevné vyvážení celku.
Výtvarné zadání:	Hledání námětu v projevech civilizace v městském prostředí. Určenou technikou sejmut otisk projevu lidské civilizace, popř. dokolorovat pastely s cílem vzniklá díla prezentovat na veřejnosti formou vernisáže.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	7x 45 min 2x 45 min VV – výroba frotáže 1x 45 min VI – vycházka obcí, zaznamenání do mapy, kde leží zajímavý objekt vhodný k frotáži 1x 45 min Čj – návrh pozvánky a vstupenky, nácvik mluveného slova k vernisáži 1x 45 min KD – uspořádání vernisáže a dbaní o její hladký průběh 1x 45 min M – sestavení časového harmonogramu, aby se všechny

	<p>třídy vystřídaly</p> <p>1x 45 min PV – výroba koláže</p> <p>samotná vernisáž 3x45 minut (2x 45 min Čj, 1x 45 min KD)</p>
Technika:	Frotáž kolorovaná pastely, uhly. Pozvánka a vstupenky: libovolná technika.
Pomůcky:	Balící papír (minimální rozměr A1), umělý uhl, pastel, pastelky, pero, fixy, lepidlo
Motivace:	<p>Učitel dětem nechá kolovat pár obrázků frotáží z díla výtvarníka Maxe Ernsta. Následně žákům přednese návrh na uspořádání výstavy z jejich vlastních frotáží, resp. koláží, které sami vytvoří z objektů nacházejících se v obci. Následuje film z vernisáže (výstavy), kterou uspořádali sami děti (např. www.youtube.com/watch?v=jvl2ZzxPpVY) Na závěr se žáků zeptá, jak se jim film o výstavě líbil a proč. <i>Kdo z vás někdy byl na nějaké vernisáži? Co by se na té naší vernisáži mělo odehrát? Kde výstavu uspořádáme a koho na ni pozveme? Budou naše práce tak dobré, že si zaslouží udělat z nich výstavu?</i></p>
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci společně s pedagogem vyjdou v hodině VI na obchůzku obce. Vyberou si při ní objekty, které by se daly výtvarně zpracovat a zakreslí je do slepé mapy obce. 2. V hodinách VV vyrazí do terénu, aby vyrobili frotáže vybraných objektů na formát minimálně A1. 3. Žáci se rozdělí do dvojic nebo trojic, dohodnou se na barvách, které budou používat a postupu, jakým budou pracovat. Vytvoří si několik různobarevných variant frotáží. Papír položí na vybraný objekt a tahy uhlem přenáší reliéf na plochu papíru. 4. Po dohodě v týmu z nich vyberou jednu nejzdařilejší, kterou následně představí svým spolužákům. 5. V hodině PV vyrobí koláž na balící papír, rozměr cca A0. Koláž pojmenují a vyrobí k ní popisku s místem, kde se tento objekt v obci nachází. 6. V hodině KD se žáci dohodnou, jak, kdy a kde se uspořádá vernisáž výstavy z vyrobených koláží. Třída si zvolí koordinátora

	<p>akce, pomocníka, výtvarníky a nástěnkáře, kustoda, uvaděče, průvodce, hosta, občerstvovače, flétnisty, fotografa a uklízeče...</p> <p>7. V hodině M spočítají, kolik času bude mít jednotlivá třída na prohlédnutí vernisáže a následně uspořádají do tabulky harmonogram, jak se třídy prvního stupně budou na vernisáži střídat.</p> <p>8. V hodině Čj žáci vyrobí pozvánku na vernisáž, kterou roznesou po ostatních třídách společně s ústním pozváním. Žáci si jej natrénují v rámci tvůrčího týmu a předvedou řeč před třídou.</p> <p>9. Uspořádají výstavu a po ní následuje hodnocení celé akce, učitel zvláště dbá na sebehodnocení.</p>
<p>Hodnocení žáky: <i>forma, kritéria, návodné otázky</i></p>	<p>Návodné otázky:</p> <p><i>Jak se podle tebe povedla vernisáž? Líbilo se ti na naší třídní vernisáži, proč? Domníváš se, že žáci z ostatních tříd měli z vernisáže nějaký umělecký zážitek? Co si myslíš, že jim akce dala? Když si prohlédneš práce ostatních týmů, která tě nejvíce zaujala a proč? Která z profesí na vernisáži tě nejvíce zaujala a proč?</i></p> <p>Nedokončené věty:</p> <p><i>Z toho, co si v průběhu projektu Uspořádej vernisáž prožil/a mě nejvíce bavilo... Příště bych si chtěl vyzkoušet... Kdybych chtěl/a poradit jiným třídám při přípravě vernisáže, co bych zmínila na prvním místě... Při práci jsem se naučil/a ... Najde se něco, co mě při projektu nebavilo...</i></p>
<p>Realizace v praxi: <i>(popis, reflexe)</i></p>	<p>Všechny vytyčené cíle hodin se podařilo naplnit. Velice zdařilá byla motivace. Žáci byli od začátku pozitivně naladěni a těšili se na realizaci vlastní vernisáže. Obzvláště vydařená byla diskuze v hodině KD, kdy se žáci domlouvali, jak bude vernisáž vypadat a kde se bude konat. Žáci si mezi sebou rozdělili práci a nikdo neměl s vybranou a třídou odsouhlasenou profesí žádný problém.</p> <p>Předpokládala jsem, že bude malý zájem o pozici uklízečů, ale nebylo tomu tak. I v samotné realizaci si žáci, kteří tuto funkci</p>

	<p>vykonávali, užívali úklid prostor školy a vynášení odpadkových košů. Zajímavé bylo pozorovat žáky uvaděče a koordinátora akce, jak se snaží mít všechno pod kontrolou. Problém vidím v celkové náročnosti tohoto projektu, možná by bylo vhodné domluvit se minimálně ještě s jedním vyučujícím, aby za celou realizací nestál jen jeden učitel. Naopak bylo velice příjemné mně jako učiteli ale samozřejmě i pro žáky vyslechnout si slova chvály od vedení školy a ostatních zúčastněných. Vyskytly se ale i názory, že výstava není dobrá, je nudná a je zbytečná. Žáky ve třídě to velmi mrzelo a potřebovali to probrat na další hodině KD. Nakonec se shodli, že možná z těchto lidí mluví závist nebo jen neznalost, kolik práce za připravenou výstavou stálo. Projekt byl velmi náročný na zajištění všech naplánovaných věcí, na čas a také na samotné uspořádání vernisáže. Přesto musím říct, že patřil k jedněm z nejlepších zážitků, které jsem doposud ve své pedagogické praxi zažila. V celém projektu vidím obrovský přesah do dalších hodin, který jsem už nezvládla zrealizovat – např. zapojení dalších tříd (hledání daných objektů v obci v rámci V1 nebo Př), nácvik hudebního čísla v hodině HV, práci s nafocenými fotografiemi v dalších hodinách VV a Čj, uspořádání ankety mezi návštěvníky výstavy, pozvání širší veřejnosti na výstavu (spolupráce s pečovatelským domem pro seniory) atd.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 21 žáků třídy se projektu zúčastnilo všech 21 žáků. Všichni žáci ze třídy, kteří projekt připravili, se po absolvování akce cítili šťastní a příjemně unavení. 12 z nich bylo hrdých na svou práci a žádali, aby si mohli výstavu vyfotografovat na památku. 13 žáků se cítilo dojatých, protože se jejich práce líbila ostatním. 3 dívky vyjádřily přání pracovat v galerii, protože by chtěly podobnou atmosféru zažívat častěji. 10 žáků cítilo, že aktivita byla obtížná, ale pochválilo by se za její provedení. 5 žáků nebylo s vernisáží spokojeno, protože viděli nějaké nedostatky, většinou chaos v časech prohlídek, kdy se některé třídy zdržely déle, než měly. 9 žáků chválilo práci jiných týmů, 10 žáků naopak jen tu svou, 2 žáci nebyli schopni říct, která práce se jim líbí nejvíce a proč. 20 žáků si vybralo téma Kolovratské kanály, 1 žák pracoval na elektrické rozvodně,</p>

ale jeho práce se pak nedostala na výstavu, protože se spolužákům nezdála povedená. Žák to přijal s úsměvem a přidal se do jiného pracovního týmu, kde se zapojil k realizaci výstavy.

Zkouška před zahájením samotné vernisáže – vystoupení hosta hrajícího na flétnu.

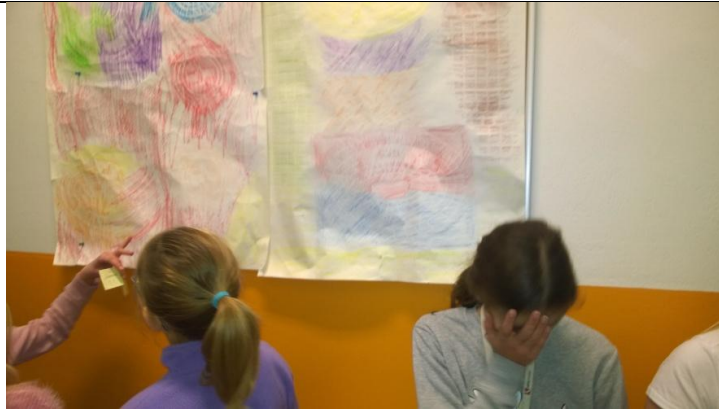

Fotodokumentace:

Žáci dokončují instalaci výstavy a připravují se na zahájení vernisáže.

Poslední minuty před vstupem prvních návštěvníků. Všude panuje nervozita, žáci v rolích průvodců si nacvičují řeč k vystaveným dílům.

Žák detailně popisuje, jak se svým týmem pracoval na své frotáži a kde se právě tento kanál v obci nachází.

Ukázka vstupenky na vernisáž. Žáci jich vyrobili a rozdali přes 200 kusů.

METODICKÝ LIST Č. 5

BLACKOUT POETRY/ČERNOBÍLÁ POEZIE

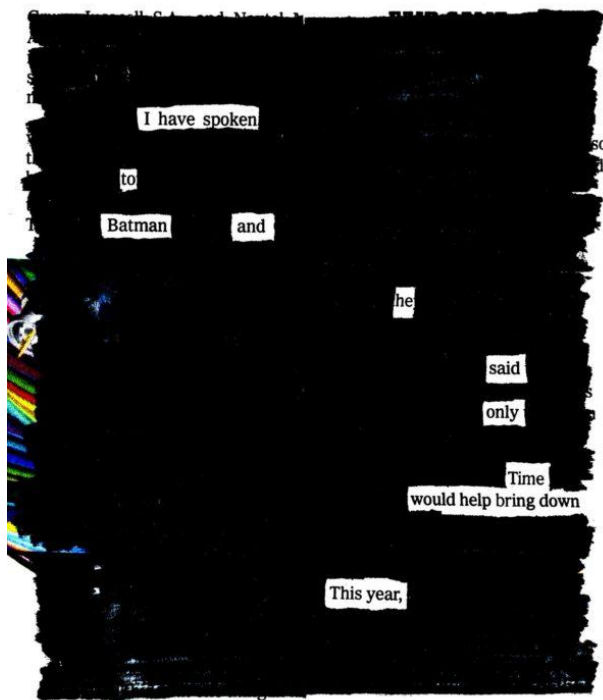
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj.

Třída: **5. ročník**

Výtvarný umělec:	Austin Cleon
Zdroje:	https://austinkleon.com
Základní informace o umělci/výtvarné technice:	<p>Austin Cleon je americký spisovatel a výtvarník, který se proslavil trilogií ilustrovaných knih o kreativně v digitálním věku. Jeho básně vznikly redigováním novin trvalým fixem a mají nevšední hravou hodnotu. Podle některých médií patří Cleonova práce k jedním z nejzajímavějších, která se dá najít na internetu.</p> <p>Autor o své tvorbě říká: „<i>Většinu svých básní jsem udělal v autobuse cestou do práce a o přestávce na oběd v kanceláři. Nikdy mě nenapadlo, že vyjdou v knize. A teď po více než deseti letech mě jednou za čas překvapí skromný šek za prodané výtisky.</i>“</p>
Fotodokumentace tvorby autora:	<p>Volně staženo z internetu</p> <p><i>V této době žijeme, 2020, Blackout poetry</i></p>

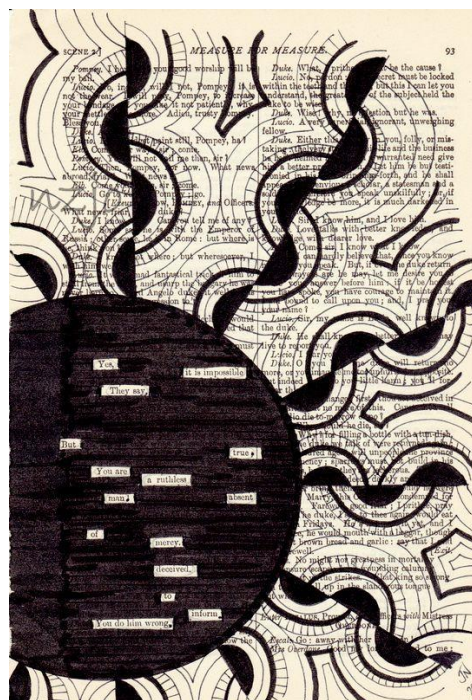
Mluvil jsem s Batmanem, 2020, Blackout poetry

Glóbus, 2021, staženo z internetu, autor neznámý

Slunce, 2021, staženo z internetu, autor neznámý

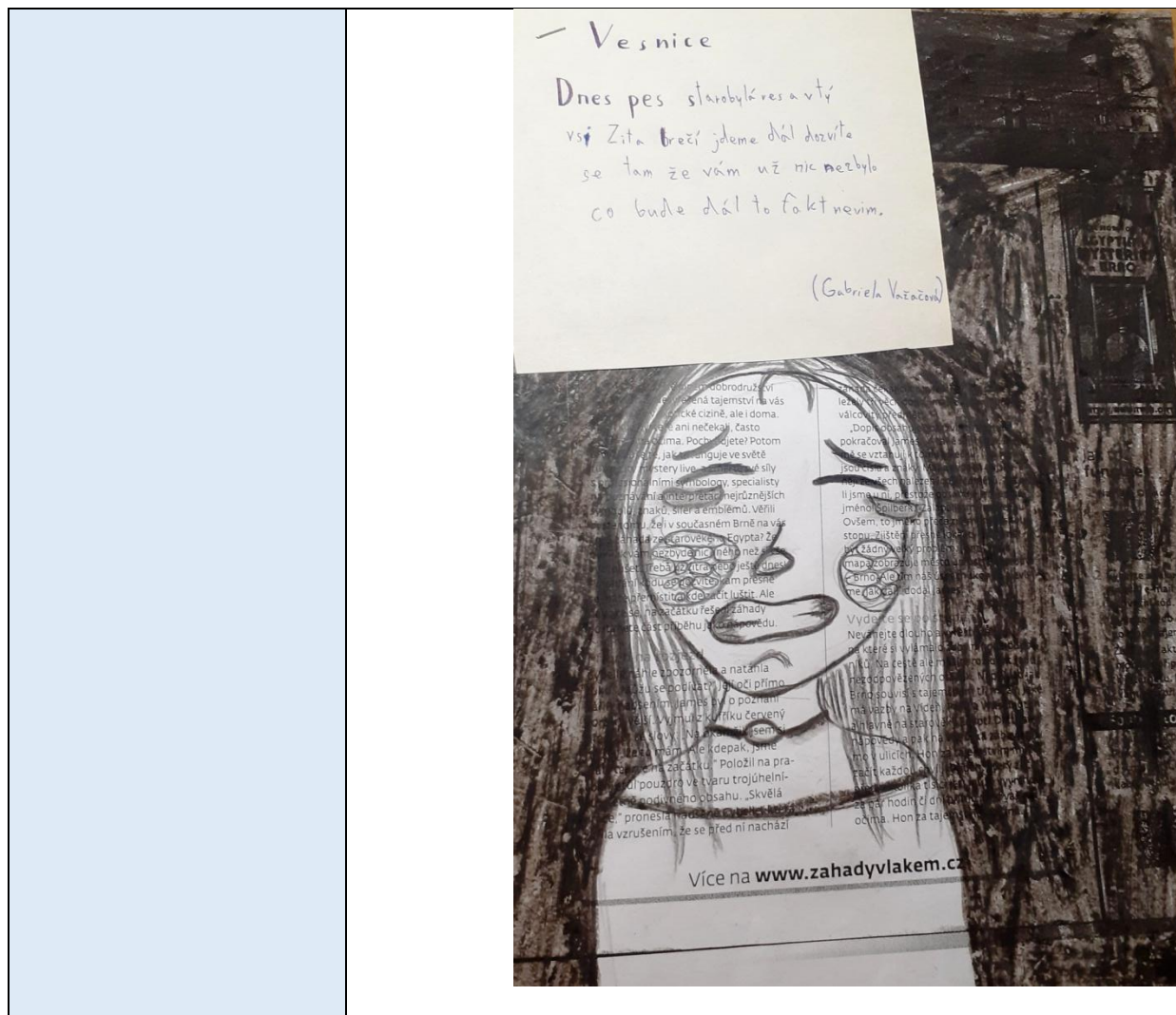

<p>Název/Téma výtvarného úkolu:</p>	<p>Varianta A: Já a můj svět Varianta B: Příroda</p>
<p>Edukační cíl VV:</p>	<p>Žák nakreslí pro svou báseň vhodný obrázek tak, aby v něm byla viditelná slova, která použil v básni. Žák dokáže pracovat s permanentním fixem.</p>
<p>Edukační cíl Čj:</p>	<p>Žák složí podle vybraných slov básně, která zvládne přednést před svými spolužáky. Žák umí básně nazpaměť.</p>

Výtvarný problém:	Kontrasty – černá a bílá, hloubka prožívání – emoce na základě vytvořené básničky.
Výtvarné zadání:	Prozkoumání textu s cílem objevit vhodná slova, která budou sloužit jako podklad pro vytvoření básně a následné ilustrace. Hra s náhodou a emocemi.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	2 x 45 min 1 x 45 min Čj – žák si vybere vhodná slova a složí báseň 1 x 45 min VV – žák nakreslí vhodný obrázek k básni
Technika:	Kresba s permanentním fixem, stínování
Pomůcky:	Novinový papír, černý permanentní fix, nůžky, pero, lepidlo
Motivace:	Učitel představí amerického spisovatele a výtvarníka Austina Cleona a ukáže žákům jeho básně. Dále využije ukázkou Blackout poetry stažené z internetu. <i>Už jsi někdy složil/a básničku? Chceš se stát básníkem a výtvarníkem zároveň? Myslíš, že se vždycky básnička musí rýmovat?</i>
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině Čj si žáci vyberou novinovou, časopisovou nebo letákovou stránku a na ni si dají černým permanentním fixem do kroužku 8–10 slov, která je zaujmou. Nevolí ale předložky, zájmena, spojky ani částice. 2. Na papír vedle se pak pokusí složit básničku na vybraná slova, minimum 4 verše. Poté, co budou s výslednou básní spokojeni, ji podepíšou a dají jí název. 3. Následuje práce na obrázku, který báseň doprovodí. Opět černým permanentním fixem žák vybarví ve stránce se slovy plochy tak, aby vznikl výsledný obraz a zakroužkovaná slova byla na první pohled vidět. Žáci báseň přepíší zajímavým písmem černým fixem a vystříhnou. Společně s obrázkem z novin nalepí na tvrdý papír A4. 4. Prezentace před třídou. Žák se naučí báseň zpaměti, v ruce drží obrázek, ukazuje jej spolužákům při recitaci básně. <p>Po odrecitování spolužáci dostanou možnost dát přednášejícímu</p>

	zpětnou vazbu. Učitel dbá na pozitivní zpětnou vazbu.
<p>Hodnocení: <i>forma, kritéria, doporučené otázky</i></p>	<p>Žáci po prezentaci před třídou (stále hodina Čj) odloží svou práci na vyhrazenou lavici. Všichni žáci mají jeden hlas (může to být třeba smajlík, kterého si namalují na papírek). Hlasují tak, že k práci, která se jim nejvíc líbí, položí svůj hlas. Podle počtu hlasů se vyberou nejlepší práce, které se vystaví na školní venkovní nástěnkou.</p> <p>Doporučené otázky: <i>Vysvětli, proč se nejvíc líbila právě tato práce? Co chtěl autor obrázkem a básničkou říct? Jaký obrázek bys k vítězné básničce udělal/a ty? Jak bys vítěznou básničku pojmenoval/a?</i></p> <p>Nedokončené věty: <i>Kdybych práci nyní začínal/a znovu, dala bych si pozor na.... Z toho, co jsem při práci zažil/a, mě nejvíc bavilo... V další hodině Čj bych chtěl/a ještě vyzkoušet... Kdybych tu práci zadával/a já někomu jinému, popsal/a bych víc... Vím jistě, že jsem se naučil/a ...</i></p>
<p>Realizace v praxi: <i>(popis, reflexe)</i></p>	<p>Vytyčené cíle hodin se podařily naplnit jen částečně. ML list je vypracován na prezenční výuku ve škole. Ale vzhledem k tomu, že jsem tento PL realizovala v době covidové pandemie, kdy byly zavřené školy, musela jsem práci zadávat distančně. Nejprve jsme narazili na problém, že někteří žáci doma neměli žádné noviny. Problém se nám podařil vyřešit za pomoci reklamních letáků, přesto byly tyto práce slabší. Zřejmě z důvodu omezené slovní zásoby, která se v reklamě nacházela. Dále se nám práce hůř prezentovala při společných meetech, protože někteří nebyli schopni sdílet svou obrazovku. Zvolila jsem tedy možnost nahrání prací do učebny, kde jsem z nich udělala galerii. Při hodnocení žáci hlasovali v chatu meetu a psali název vítězné práce. Mrzelo mě, že žáci nemohli své básně recitovat před celou třídou, ale pouze v rámci skupiny, do které byli pro výuku zařazeni. Přesto bych tuto aktivitu hodnotila velmi pozitivně, neboť mě jako učitelku a celou třídu práce velmi bavila.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 24 žáků třídy práci dokončilo 21 žáků. Všechny odevzdané práce, tj.</p>

	<p>21 byly vytvořeny na variantu A – Já a můj svět. Básně byly rozdílné kvality, mnohé z nich se týkaly corona viru a aktuální situace ve společnosti. Zadání bylo vymyslet minimálně 4 verše, což 3 žáci nesplnili. 15 žáků bylo prací nadšeno a velmi je obohatila, všech 15 si poprvé vyzkoušelo napsat báseň. 4 žáci měli velké problémy nalézt vhodné rýmy a práce se jim nedařila. Museli požádat o pomoc rodiče, přesto na práci byli hrdí a bavila je. 2 žáci s obrázkem ani básni neměli problémy, ale tato aktivita je moc nezaujala. 6 žáků mělo víc radost z tvorby básně než s tvoření obrázků, 15 žáků raději vymýšlelo obrázek k básni. 10 žáků se stydělo básně a obrázek prezentovat, ale později uznali, že jsou rádi, že ostych překonali. Při prezentaci prací vznikla zajímavá diskuze na téma virus covid a společnost. Žáci společně probírali možnosti, které v době distančního vyučování mají a jak naplní volný čas.</p>
<p>Fotodokumentace:</p>	<p><i>Nejvydařenější práce (zvoleno spolužáky), která byla vystavena pro veřejnost na nástěnce před budovou školy. Vítězná báseň</i> <i>Vesnice: Dnes pes starobylá ves a v tý vsi Zita brečí, jdeme dál, dozvíte se tam, že vám už nic nezbylo, co bude dál, to fakt nevím.</i></p>

METODICKÝ LIST Č. 6

TOHLE JSEM JÁ!

Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj a Př.

Třída: 5. ročník

Výtvarný umělec:	Jindřich Štýrský
Zdroje:	cs.wikipedia.org/wiki/Jindřich_Štýrský
Základní informace o umělci/výtvarné technice:	Jindřich Štýrský byl americký spisovatel a český malíř, fotograf a básník, jeden z nejvýznačnějších představitelů českého surrealismu. Úzce spolupracoval s význačnou českou výtvarnicí Marií Čermínovou (Toyen), se kterou založili svůj vlastní umělecký směr, české odvětví

	<p>surrealismu s názvem artificialismus neboli přemostění mezi realitou a abstrakcí</p> <p>„Mým očím je stále nutno házet potravu. Polykají ji nenasytně a surově. A v noci ve spánku ji tráví,“ napsal Štýrský čtyři roky před svou smrtí a vystihl tak svou neustálou potřebu tvořit, kterou se rád nechal unášet.</p>
<p>Fotodokumentace tvorby autora:</p>	 <p><i>Všudypřítomné oko, 1937, kombinovaná technika, karton</i></p>
<p>Název/Téma výtvarného úkolu:</p>	<p>Varianta A: Tohle jsem já!</p> <p>Varianta B: Můj kamarád/kamarádka</p>

Edukační cíl VV:	Žák se namaluje na velkém formátu své vlastní oko nebo oko kamaráda, které před tím dlouho pozoroval.
Edukační cíl Čj:	Žák dokáže vyjádřit své myšlenky formou krátkého vyprávění o sobě.
Edukační cíl Př:	Žák dokáže popsat jednotlivé části oka a dokáže vyjmenovat jejich základní funkce.
Výtvarný problém:	Ilustrace – přepis skutečnosti, vykřívání ploch – vliv hustoty linií a jejich směrů na vznikající textury, dekorativní pojetí námětu, řešení kompozičního vztahu ručně psaného textu a obrázku.
Výtvarné zadání:	Pozorování oka svého nebo kamaráda s cílem uvědomit si detaily, proporce a rozmanitost. Následný záznam oka na velký formát a doplnění písemným vyjádřením poznatků o sobě, popř. o kamarádovi.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	4x 45 min 1 x 45 min Př – žák prozkoumá svoje oko a namaluje ho na větší formát papíru, nastuduje jeho základní části a seznámí se s jejich funkcí 1 x 10 min Čj – žák vytvoří text, vyprávění o sobě samém, které bude součástí jeho práce 2 x 45 min VV – žák domaluje detailně oko a krasopisně přepíše kolem svého obrazu text vytvořený v hodině Čj. V závěru druhé hodiny bude probíhat prezentace dokončených prací.
Technika:	Malba temperovými barvami, dopisování a dokreslování fixem
Pomůcky:	Balicí papír, temperové barvy, štětce, fixy
Motivace:	Učitel zadá dětem soutěžní otázku: <i>Kolik žáků má modré oči, kolik hnědé, kolik zelené a kolik černé?</i> Vyhrává ten, kdo je nejrychlejší, ale navíc má správný počet žáků. <i>Jaké je to tvoje oko? Co o tobě říká?</i> Učitel ukáže žákům obrazy Všudypřítomné oko od Jindřicha Štýrského a představí tohoto významného výtvarníka.
Postup:	1. V hodině Čj žáci vytvoří krátký text o sobě nebo o svém kamarádovi. Příběh by měl vyprávět o tom, co ví jenom jeho oči. Něco, co se běžně na setkání nesděluje. 2. V hodině Př učitel nechá žáky prozkoumat materiály týkající se stavby oka, jak oko funguje a jaké jeho

	<p>jednotlivé části mají funkce. Žáci si dělají poznámky do sešitů a poté se věnují pozorování vlastního oka nebo oka kamaráda, kterého si vybrali.</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. Žáci si do sešitů Př udělají podrobný náčrt oka, zvlášť pozorně se věnují barvě oka a jeho proporcím. 4. V hodině VV žáci namalují na formát (minimálně A1) svou studii oka. Dbají na pečlivé namíchání barvy, sledují, jaký odstín má jejich/kamarádovo oko. 5. Po zaschnutí malby fixem přepíší text kolem malby dokola, snaží se o zajímavý rukopis, který bude dobře čitelný. 6. Následuje prezentace před třídou. Žák vybere nejzajímavější fakta, která chce o své práci říct, nechte celý text.
<p>Hodnocení: <i>forma, kritéria, doporučené otázky</i></p>	<p>Žáci představí svou práci před spolužáky v následující hodině VV. Spolužáci ihned po skončení prezentace dají autorovi obrazu zpětnou vazbu. Učitel vyvolává jednotlivé žáky, aby řekli svůj názor na představenou práci. Snaží se žáky vystřídat tak, aby vždy padly tři názory a šel prezentovat další žák. Dbá na to, aby se vystřídali všichni žáci. Po prezentaci učitel rozprostře dodělané práce po zemi a žáci si stoupnou k té, která se jim nejvíce líbila.</p> <p>Doporučené otázky: <i>Jak se ti pracovalo? Proč sis vybral právě tohoto kamaráda/kamarádku? Líbí se ti tvoje/kamarádovo/kamarádčino oko a proč? Co zajímavého ses dozvěděl při sledování oka?</i></p> <p>Nedokončené věty: <i>Při práci jsem si všiml/a Nejvíc mě bavilo, když... Potřeboval/a bych si ještě nastudovat... Kdybych si mohla vybrat někoho ze své rodiny, vybral/a bych si oko..., protože.... Co si z této aktivity určitě nebudu pamatovat...</i></p>
<p>Realizace v praxi: <i>(popis, reflexe)</i></p>	<p>Všechny cíle, které byli v záhlaví ML zvoleny, se mi podařilo naplnit. Navíc se podařilo strávit čas (VV a Čj) se třídou venku, což považuji za bonus navíc. Hodinu Př jsme absolvovali ve třídě, protože žáci ke své</p>

	<p>práci potřebovali encyklopedie, učebnice a počítače, kde hledali informace týkající se oka. Velkým přínosem bylo, že se do práce podařilo zahrnout i pár kolemjdoucích. Jedna maminka dokonce požádala o půjčení štětce a barev pro svého malého syna – předškoláka, kterého tvoření strhlo natolik, že se chtěl také zúčastnit. Velmi dojemná byla prezentace prací, kdy si žáci navzájem chválili své práce a bylo opravdu velmi těžké vybrat ty nejlepší. Většinou byly vybrány na základě textu, kdy žák sdělil ostatním něco zajímavého, co o něm nebo jeho kamarádovi nevěděli. Žáci byli aktivitou podle jejich slov nadšeni. Doporučuji tento ML zařadit v práci na stmelení kolektivu a poznání se navzájem.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 24 žáků třídy práci dokončilo 24 žáků. 16 žáků si vybralo variantu A – Tohle jsem já!, 5 žáků volilo variantu B - Můj kamarád/kamarádka. 7 žáků mělo problémy vytvořit text kolem obrazu a inspirovalo se pracemi svých spolužáků. 22 žáků se vyjádřilo, že takto zajímavou práci ještě nedělalo a že se dozvědělo spoustu nových věcí o oku. 4 žáci měli velké problémy s velkým formátem, oko bylo malé a museli ho předělávat, popřípadě doplnit značným množstvím textu, aby zaplnili prázdnou plochu. 8 žáků nestihlo prostudovat materiály týkající se oka v Př a udělat si zápis. Tuto práci si dodělali doma. Většina žáků chválila, že VV se konala venku. Žáci měli velký problém vybrat nejlepší práce, nakonec rozhodoval text, kterým byly oči lemované. Naopak zpětná vazba, kterou předávali svým spolužákům, byla velmi citlivá a přesná. 23 žáků si přálo, aby se podobná práce opět opakovala.</p>
<p>Fotodokumentace:</p>	<p><i>Fotografie z venkovní prezentace prací. Kdo svou práci představil, mohl vstoupit do síně slávy po barevných schodech (práce dětí). V síni slávy už jsou někteří spolužáci.</i></p>

Žáci dokončují svou práci. Ukázka je z hodiny VV, která se konala venku na veřejném místě. Do práce se zapojovali i kolemjdoucí, kteří žákům pomáhali dobrými radami.

Schody slávy – pomyslný žebříček nejlepších prací.

METODICKÝ LIST Č. 7

KOMPOSTOVÁNÍ

Integrace výtvarné výchovy do hodiny Př a KD.

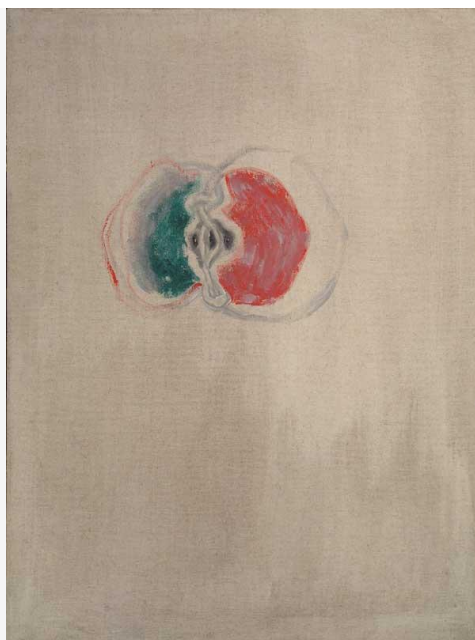
Třída: 5. ročník

Výtvarný umělec:	Vladimír Kokolia
Zdroje:	Kokolia.cz/catalog
Základní informace o	Vladimír Kokolia je jeden z nejvýznamnějších žijících českých

<p>umělci/výtvarné technice:</p>	<p>malířů. Známy je také jako hudebník, velký znalec kompostování a bojového umění taj-či. V jeho tvorbě se objevují grafiky, kresby, ale i malby či sochy. Je velmi závislý na prostředí, kde žije a tvoří. Miluje zavařování, práci se dřevem, ale také blogování na internetu.</p> <p><i>„Mně až zpětně docházelo, jak mě fenomén kompostu, fermentace, přeměny zdánlivě mrtvé, ba nebezpečné masy v živiny odedávna fascinuje. Ostatně i o tom, jaké budou naše obrazy, bezpochyby rozhoduje kvalita kompostu, ze kterého vznikají,“</i> nechal se Kokolia slyšet jednom z četných v rozhovorů o své vášni v kompostování.</p>
<p>Fotodokumentace tvorby autora:</p>	<p><i>Hnojiště, 1978, olejomalba, plátno</i></p> <p><i>Horká půda, 1989, olejomalba, plátno</i></p>

Jablko, 1988, olejomalba, plátno

<p>Název/Téma výtvarného úkolu:</p>	<p>Varianta A: Ne, to sem nepatří Varianta B: Ano, to sem patří</p>
<p>Edukační cíl VV:</p>	<p>Žák zvládne vytvořit obecně prospěšný plakát. Žák dbá na přehlednost a jednoznačnost vyjádření plakátu.</p>
<p>Edukační cíl Př:</p>	<p>Žák dokáže vyjmenovat, které věci jsou vhodné ke kompostování a které nikoliv.</p>
<p>Edukační cíl KD:</p>	<p>Žák navrhne, jak informovat obyvatele obce, aby správně kompostovali. Žák společně se svou třídou osloví vedení obce a vyvěsí na vhodná místa informační plakáty.</p>

Výtvarný problém:	Ilustrace – přepis skutečnosti, vykryvání ploch – vliv hustoty linií a jejich směrů na vznikající textury, dekorativní pojetí námětu, řešení kompozičního vztahu ručně psaného textu a obrázku.
Výtvarné zadání:	Srozumitelné esteticko – výtvarné sdělení informace směrem k veřejnosti směřující k reklamní tvorbě.
Věková skupina:	5. třída: 10-11 let
Časová dotace:	4x 45 min 1 x 45 min PŘ – žák zjistí, které věci jsou vhodné ke kompostování a které nikoli, žák nastuduje, jak funguje proces kompostování a je schopen o něm vést diskuzi 1 x 45 min KD – žák ve třídě prodiskutuje svůj návrh, jak informovat spoluobčany o možnosti kompostování, žák kontaktuje obecní zastupitelstvo a domluví, kam s jejich pomocí vyvěsí informační plakáty 2 x 45 min VV – žák navrhne plakát týkající se kompostování. Žák nakreslí tento plakát a doplní ho o srozumitelný, čitelně napsaný text.
Technika:	Kresba pastelkami nebo voskovkami, hra s písmem
Pomůcky:	Čtvrťka A3, pastelky, fixy, gelové tužky, tužka, tavná pistole, laminovačka
Motivace:	Učitel žákům promítne film o kompostování (není nutné celý, stačí cca 5–7 minut): www.youtube.com/watch?v=6IoX7eaKer8 <i>Kdo z vás má doma kompost a kompostuje? Jak takový správný kompost vypadá? Víš, co do kompostu patří? Co se tam rozhodně nemá dávat a proč?</i> Učitel žákům představí žákům obrazy Vladimíra Kokolia a seznámí je s jeho prací.
Postup:	<ol style="list-style-type: none"> 1. V hodině PŘ učitel žákům vysvětlí, co je to kompostování a co do kompostu patří a co ne a představí jim téma výtvarného úkolu, žáci si vyberou, kterou variantu práce si zvolí a na papír navrhnu, jak jejich plakát bude vypadat. 2. V KD proběhne diskuze na téma Význam kompostování, žáci si připraví návrhy plakátů, se kterými navštíví obecní zastupitelstvo s prosbou o spolupráci. 3. Na VV si na tvrdý papír o velikosti A3 žáci rozvrhnou, kde budou ilustrace a kde text. Nakreslí pastelkami nebo voskovkami obrázky na plakátu, text mohou psát fixy nebo

	<p>gelovými pery.</p> <p>4. Učitel zkontroluje správnost plakátu a zalaminuje ho.</p> <p>5. Po dohodě s představiteli obce třída vyvěsí plakáty na veřejně přístupné místo.</p>
<p>Hodnocení: forma, kritéria, doporučené otázky</p>	<p>Žák v hodině KD zhodnotí celou akci. Vyjádří svůj názor na obecní prospěšnost své činnosti. Pokusí se shrnout, v čem se mu práce povedla, kde měl rezervy a kde by případně něco udělal jinak.</p> <p>Doporučené otázky: <i>Jak se ti na plakátu pracovalo? Nelíbilo by se ti raději pracovat ve skupině? Zvolil sis dobře variantu, vyhovovalo ti to? Myslíš, že tvůj plakát někoho osloví?</i></p> <p>Nedokončené věty: <i>Nejzajímavější pro mě bylo.... Nejvíc se mi líbilo, když... Myslím si, že jsem měl ještě do plakátu napsat o ... Kdybych teď plakát dělal/a znovu, dal/a bych si pozor na..., protože.... Už vím, že dobrý kompost...</i></p>
<p>Realizace v praxi: (popis, reflexe)</p>	<p>Cíle ve všech odučených předmětech byly zvoleny vhodně a podařilo se je naplnit. Potěšilo mě, že se podařilo domluvit s technickým oddělením obce na realizaci v terénu. Při realizaci jsme se setkali s velkými pochvalami ze stran odpovědných pracovníků obce, což bylo pro žáky obrovskou motivací pro další prospěšnou činnost. Dnes, dva roky po realizaci, jsou plakáty stále na svém místě a informují občany, jak správně kompostovat. Žáci pracovali s radostí a bylo vidět, že si to užívají. Při lepení na kontejnery si pomáhali navzájem a radili si, kde který plakát bude vypadat nejlépe a bude se i lépe číst.</p>
<p>Sebereflexe žáků:</p>	<p>Z 21 žáků třídy práci dokončilo 19 žáků. 10 žáků si vybralo variantu A – Ne, to sem nepatří, 11 žáků zvolilo variantu B – Ano, to sem patří. Všech 21 žáků uvedlo, že jim práce přišla velmi prospěšná a že je bavila. 20 žáků souhlasilo s tím, že se cítí být v oblasti kompostování informováni a že jsou schopni poradit v této oblasti svému okolí. 19 žáků se stydělo jít zařídit vyvěšení plakátů na obec, 2 žáci se nestyděli a celou realizaci na úřadě domluvili. 6 žáků mělo problémy s nastudováním informací o kompostování a musela jsem jim pomáhat,</p>

aby plakáty byly fakticky správně. 15 žáků se šla na vyzdobené kontejnery podívat s rodiči po vyučování, cítili potřebu se pochlubit. Všechny 21 žáků bylo poctěno, že jejich fotografie s prací vyšla v místním tisku.

Fotografie prací těsně před konečným zalaminováním.

Fotodokumentace:

Společné vyvěšování informačních plakátů na obecní kontejnery na kompost. S prací pomáhají i zástupci z technického oddělení obce.

A je hotovo – všechny kontejnery jsou ozdobeny informačními plakáty.

METODICKÝ LIST Č. 8

PROJEKT STÁŘÍ OČIMA DĚTÍ

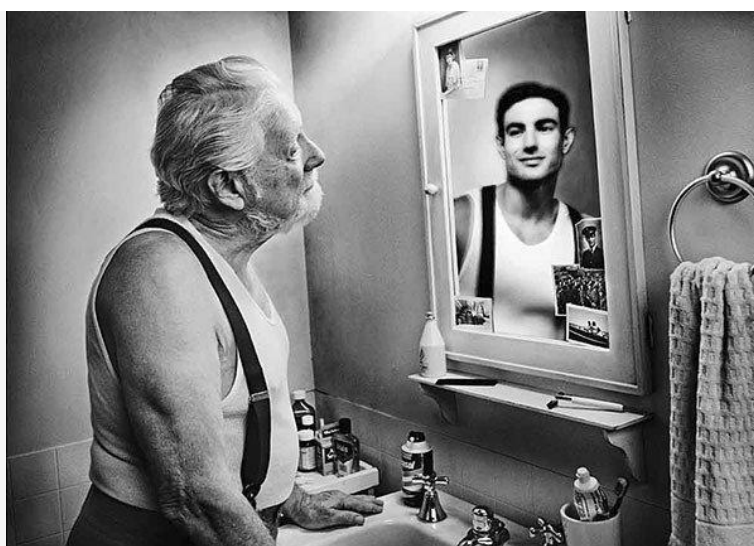
Integrace výtvarné výchovy do hodiny Čj, KD a VJ.

Třída: 5. ročník

Výtvarný umělec:	Tom Hussey
Zdroje:	www.tomhussey.com
Základní informace o umělci:	<p>Americký komerční fotograf Tom Hussey byl za svůj život poctěn mnohými významnými cenami, např. patří mezi 10 nejlepších kreativních fotografů na světě. Svou kolekcí Reflection vyhrál ocenění Communication Arts Photography Annual za rok 2010.</p> <p>Toma k práci inspiroval veterán z 2. světové války, který mu řekl: „Nemůžu uvěřit, že mi bude už 80, mám pocit, že jsem se právě vrátil z války. Podívám se do zrcadla a vidím toho starého chlápka.“</p>
Fotodokumentace tvorby autora:	<i>Reflection – zdravotní sestra, 2010, fotokoláž</i>

Reflection – voják, 2010, olejomalba, fotokoláž

Reflection – učitel, 2010, fotokoláž

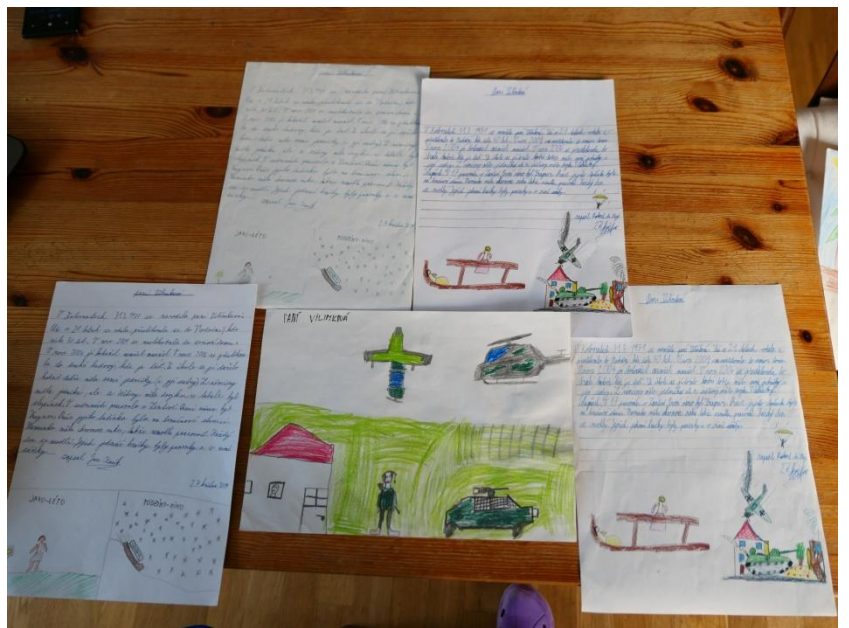
Název/Téma výtvarného úkolu:	Varianta A: Dětství a dospívání Varianta B: Zralý věk a stáří
Edukační cíl VV:	Žáci nakreslí vhodnou ilustraci k textu.
Edukační cíl Čj:	Žáci udělají rozhovor s klientem/klientkou pečovatelského domu a na jeho základě napíší vyprávění o jeho/jejím životě.
Edukační cíl KD:	Žáci promyslí, jak by měl vypadat rozhovor, na co se budou ptát, co si budou přát zjistit, aby byl budoucí příběh poutavý pro čtenáře. Žáci vše prodiskutují s týmem, se kterým budou pracovat. Tým schválí jeden návrh rozhovoru, na kterém budou pracovat.
Edukační cíl VI:	Žáci prostudují v týmu kroniky obce a školy a udělají si obrázek o době, na kterou se klienta/klientky pečovatelského domu budou ptát. Žáci dokážou svými slovy popsat tuto dobu.
Výtvarný problém:	Ilustrace a tvorba příběhu – od přepisu skutečných událostí k volnému vyjádření pocitů.
Výtvarné zadání:	Výtvarné vyprávění příběhu suchými kreslicími technikami.
Věková skupina:	5. třída: 10–11 let
Časová dotace:	6x 45 min 1 x 45 min VI – žáci si prostuduje obecní a školní kroniky a zjistí potřebné informace o době, o které budou psát 1 x 45 min KD – žáci promyslí připravovaný rozhovor, vše prodiskutují v týmu 3 x 45 min Čj – žáci udělají rozhovor s klientem/klientkou pečovatelského domu a na jeho základě napíší o daném člověku vyprávění, které doprovodí vhodnými ilustracemi 1x 45 min VV – žáci představí práci svého týmu třídě a navrhnou, jakým způsobem by se mohla prezentovat dál
Technika:	Kresba pastelkami, fixy nebo voskovkami, hra s písmem
Pomůcky:	Čtvrtka A4/A3, pastelky, fixy, gelové tužky, tužka, pero
Motivace:	Učitel žákům představí tvorbu amerického fotografa Toma Husseya. <i>Co dělali tvoji prarodiče v mládí? Kam chodili do školy a kde vyrůstali? Víš, čím chtěli být rodiče v tvém věku? Zajímá tě, jak vypadala naše</i>

	<p><i>obec v době před 60, 70 lety?</i></p>
<p>Postup:</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Žáci si v hodině KD nejprve rozdělí do skupin po 3–4 a vyberou variantu, které se budou věnovat. Zamyslí se nad rozhovorem a promyslí, na co se budou ptát. Rozhovor nesmí být delší než 15 minut. 2. V hodině VI se ponoří do studia kronik a zjistí vše potřebné o době, kdy vyrůstali klienti pečovatelského domu. 3. V Čj se vydají do domu s pečovatelskou službou, kde klienty vyzpovídají. V následné hodině zapíší dle svých poznámek krátké vyprávění o člověku, se kterým dělali rozhovor. Spolupracuje celý tým. Současně vznikají i ilustrace k vyprávění, kreslí všichni žáci, vyberou si mezi sebou nejlepší dvě, tři, které překreslí k vyprávění. 4. Při prezentaci v hodině VV se slova ujme celý tým, aby každý žák přečetl kousek a pověděl, proč k textu zvolili právě tyto obrázky, zkusí se zamyslet i nad tím, co by šlo s těmito pracemi dělat dále.
<p>Hodnocení: <i>forma, kritéria, doporučené otázky</i></p>	<p>Učitel už během tvorby vyprávění a rozhovorů dává žákům zpětnou vazbu. Komentuje jejich otázky, doplňuje je a snaží se jim pomoci nalézt neoptimálnější formu vyprávění. Dává jim náměty, které žáci využijí nebo nevyužijí. Při konečné prezentaci žáci dostanou zpětnou vazbu k jejich práci od ostatních spolužáků zdviženými palci, popř. smajlíky.</p> <p>Doporučené otázky: <i>Jak se ti v týmu pracovalo? Bavilo tě dělat rozhovor? Bylo to pro tebe snadné? Kdo myslíš, že v týmu nejvíc pracoval a proč? Jaký byl podle tebe člověk, se kterým jste dělali rozhovor? Co tě zaujalo nejvíc na jeho vyprávění?</i></p> <p>Nedokončené věty: <i>Co bys řekl o svém dětství ty.... Nejvíc se mi líbilo, když... Myslím si, že jsme ještě v textu měli napsat... Myslím, že jsme v textu neměli psát o ..., protože.... Dozvěděl/a</i></p>

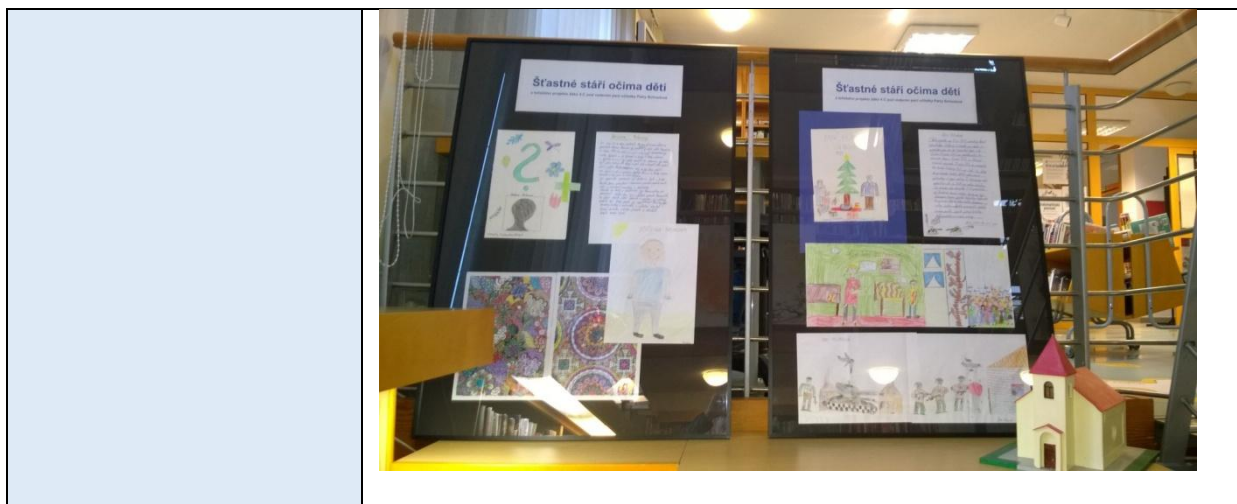
	<i>jsem se, že...</i>
Realizace v praxi: <i>(popis, reflexe)</i>	<p>Vytyčené cíle ve všech předmětech, kde byla VV integrována, se podařilo naplnit. Nejobtížnější částí projektu bylo domluvení spolupráce s pečovatelským domem, protože klienti měli volný čas odpoledne, kdy zase nemohli žáci. Nakonec jsme našli kompromis a setkali jsme se po obědě v jejich společenské místnosti. Skupinky žáků se pak vydaly do bytů jednotlivých klientů, kde probíhaly soukromé rozhovory. To, co si mezi sebou řekli, zůstalo mezi nimi. Žáci se vraceli dojati, některá děvčata měla slzy v očích, a to samé se dá říct i o klientech. Byli rádi, že je navštívily děti, protože většina jejich vnoučků bydlí buď daleko, nebo nemají čas je navštěvovat pravidelně. Z projektu se nakonec vyvinula trvalá spolupráce, která trvá dodnes, i když už učím jinou třídu. Z projektu vyšly zajímavé materiály, které jsme ve spolupráci s ředitelem pečovatelského domu zaslali do soutěže a uspořádali výstavu v místní knihovně. Výstavu zahajovali senioři a mluvili o tom, jak skvělí byli žáci a jak moc hezky se s nimi povídalo. O výstavě informoval i místní tisk a výstava v místním Infocentru měla velký úspěch. Podle slov tamního personálu se na ni chodili dívat lidi, kteří vůbec do knihovny jít nechtěli, protože je zajímala.</p>
Sebereflexe žáků:	<p>Z 21 žáků třídy práci dokončilo všech 21 žáků. 19 žáků si vybralo variantu A – Dětství a mládí, zbývajících 2 žáci zvolilo variantu B – Zralý život a stáří. Všechny 21 žáků uvedlo, že je projekt velmi bavil a přišel jim důležitý. 18 žáků nevyužilo otázky, které byly naplánovány ve skupině, protože rozhovor plynul úplně jiným směrem, než si mysleli. Všem z nich to ale nevadilo a byli schopni napsat vyprávění, i když si vlastně s klientem/klientkou povídali jinak, než zprvu chtěli. Nikdo ze třídy neměl problém jít si povídat se seniory. 8 dětí se cítilo po rozhovoru dojata, senioři jim připomněli vlastní babičku nebo dědu. 5 žáků potřebovalo mou pomoc při psaní vyprávění, většinou s faktickou stránkou věci. Většinou potřebovali poradit s historickými událostmi té doby a s daty. Všechny 21 žáků se šlo ve volném čase podívat do knihovny. Žáci s sebou vzali i svou rodinu, aby ukázali, na jaké práci ve třídě pracovali.</p>
Fotodokumentace:	<i>Někteří senioři raději mluvili o svém mládí než o dětství a vzpomínali na časy, kdy podle jejich slov byli nejšťastnější.</i>

Jedna z prací pojednávala o dětství paní, která vyrůstala v období 2. světové války.

Nejlepší práce byly vystaveny v místní knihovně.

Zdroje fotografií:

Autor: Petra Schoulová

Staženo ze stránek výtvarných umělců (uvedeno v záhlaví ML)

Blackout Poetry – volně staženo z internetu